

Suursoo-Leidissoo hoiuala, Leidissoo
looduskaitseala, Läänemaa Suursoo
maastikukaitseala, Kiritse must-toonekure
püsielupaikade ja Suursoo metsise püsielupaiga
kaitsekorralduskava 2016-2025

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	6
1.1. Ala iseloomustus.....	6
1.2. Maakasutus	7
1.3. Huvigrupid.....	9
1.4. Kaitsekord.....	10
1.5. Ala uuritus	14
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud.....	14
1.5.2 Riiklik seire	15
1.5.3 Inventuuride ja uuringute vajadus	17
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	18
2.1. Elustik.....	18
2.1.1. Loomad	18
1.1.2. Taimed.....	48
2.2. Kooslused	65
2.2.1. Luiteelupaigad.....	67
2.2.2. Mageveekogud	68
2.2.3. Kuivad nõmmed	71
2.2.4. Niidud.....	72
2.2.5. Sood.....	75
2.2.6. Metsad	80
2.3. Maastik, pargid ja üksikobjektid.....	85
3. Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus	87
3.1. Külastustaristu	88
3.1.1. Infotahvlid	88
3.1.2. Puhkekohad	88
3.1.3. Matkarajad ja teed	89
3.2. Loodusharidus	89
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	90
4.1. Inventuurid, seire ja uuringud.....	90
4.1.1. Selgrootute inventuur	90
4.1.2. Käsiivaliste inventuur	90

4.1.3. Nõmmloa ja sookolla tulemusseire	90
4.1.4. Põlenguspetsiifiliste ja liivikutega seotud liikide uuring.....	91
4.1.5. Vesikjärve luite avaluiteks kujundamise tegurite analüüs.....	91
4.1.6. loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuur must-toonekure püsielupaikades	92
4.1.7. Riiklik seire	92
4.2. Koosluste hooldamine ja taastamine	94
4.2.1. Poollooduslike koosluste hooldamine	94
4.2.2. Soode ja soometsade loodusliku veerežiimi taastamine.....	95
4.2.3. Kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamine	96
4.3. Taristu.....	100
4.3.1. Vesikjärve matkarada.....	100
4.3.2. Tänavjärve matkarada	101
4.3.3. Matkaradade hooldus	102
4.3.4. Puhkekohtade arendus ja hooldus	102
4.3.5. Infotahvlite rajamine ja hooldamine.....	104
4.3.6. Liikumispiirangu tähised.....	105
4.3.7. Välispiiri tähistamine ja tähiste hooldamine	105
4.3.8. Pinnasteede sulgemine	107
4.3.9. Valipe tee rekonstrueerimine	108
4.3.10. Tänavjärve tee hooldustööd	108
4.3.11. Poolloodusliku koosluse hooldamiseks vajalik taristu	109
4.4. Kavad, eeskirjad	110
4.4.1. Kaitsekorralduskava vahehindamine.....	110
4.4.2. Kaitsekorralduskava uuendamine	110
4.4.3. Kaitse-eeskirjade uuendamine.....	110
4.5. Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus	111
4.5.1. Läänemaa Suursoo voldik.....	111
4.5.2. Õppeprogramm „Suursoo merest tõusnud elupaigad”	111
4.5.3. Infotahvlite koostamine.....	111
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	115
KASUTATUD KIRJANDUS JA MATERJALID.....	124
LISAD.....	125

Lisa 1. Leidissoo looduskaitseala kaitse-eeskiri	125
Lisa 2. Läänemaa Suursoo maastikukaitseala kaitse-eeskiri	130
Lisa 3. Suursoo-Leidissoo hoiualade moodustamise määrused Lääne- ja Harjumaal	134
Lisa 4. Must-toonekure ja metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskirjad	136
Lisa 5. Väärtuste koondtabel	139
Lisa 6. Kaitsekorra muutmise ettepanekud.....	150
Lisa 7. Koostöökoosoleku protkoll.....	152
Lisa 8. Kaasamiskoosoleku protokoll.....	159

Vastavalt looduskaitseaduse § 25 on kaitsekorralduskava kaitstava loodusobjekti alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Suursoo-Leidissoo hoiuala, Leidissoo looduskaitseala ja Läänemaa Suursoo maastikukaitseala kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vms väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi töökoosolek 2. oktoobril 2014. a ja kaasamiskoosolek 22. detsembril 2014. a Keskkonnaameti Haapsalu kontoris.

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialist Elle Puurmann (tel: 472 9430, e-post: elle.puurmann@keskkonnaamet.ee).

Kava koostasid Renno Nellis ja Uudo Timm (tel: 53 021 377, e-post: renno.nellis@gmail.com).

Kaitsekorralduskava on valminud „Riikliku Struktuurvahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva Keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ programmi alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva kaitsekorralduskavaga koostatakse edasine kaitsestrateegia viiele kaitstavale alale: (1) Leidisoo looduskaitsealale, (2) Läänemaa Suursoo maastikukaitsealale, (3) Suursoo-Leidisoo hoiualale, (4) Suursoo metsise püsielupaigale ja (5) Kiritse must-toonekure püsielupaikadele, mis moodustavad ühtse soo- ja metsamaastike kompleksi Loode-Eestis (joonis 1).

Käesolevas kaitsekorralduskavas kasutatakse järgmisi lühendeid:

KKK – kaitsekorralduskava

LKA – looduskaitseala

MKA – maastikukaitseala

PEP – püsielupaik

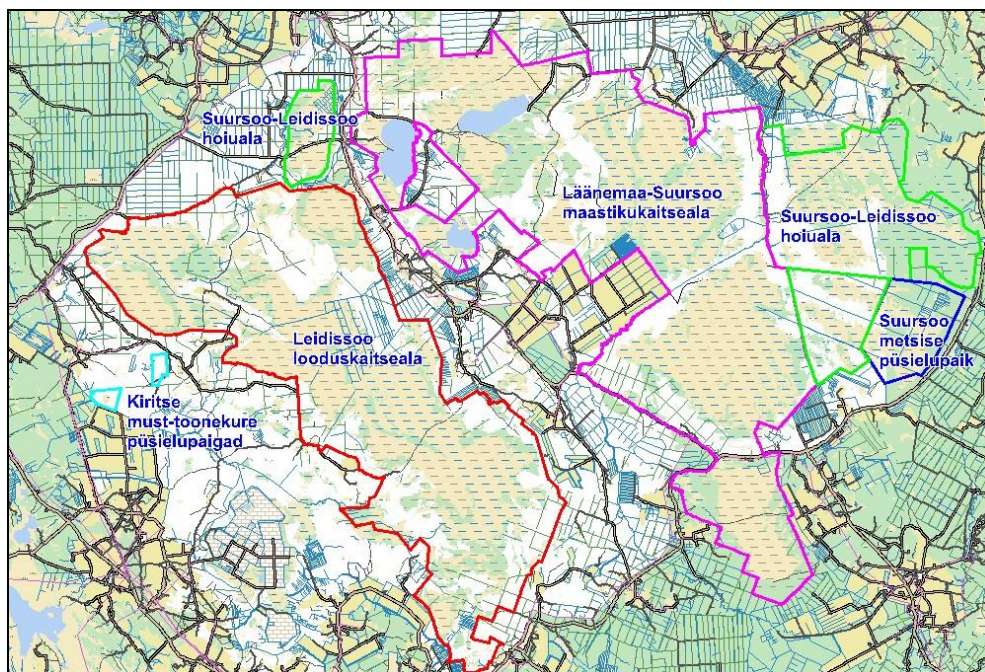
HA – hoiuala

SKV – sihtkaitsevöönd

PV – piiranguvöönd

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Leidisoo looduskaitseala, Läänemaa Suursoo maastikukaitseala, Suursoo-Leidisoo hoiuala, Suursoo metsise püsielupaiga ja Kiritse must-toonekure püsielupaikade baasil on moodustatud Suursoo-Leidisoo loodus- ja linnuala (EE0040202), mille pindala on 22 628 ha. See hõlmab endas mitmekesist ning kõrge looduskaitse väärtustega ala (joonis 1).

Joonis 1. Käesoleva kaitsekorralduskavaga hõlmatud kaitstavate alade paiknemine. Aluskaart: vektor-põhikaart, Maa-amet. M 1:200 000.

Leidissoo looduskaitseala (8221 ha) võeti kaitse alla 01.12.2005 ja see paikneb Noarootsi vallas Höbringi/Höbring ja Vanaküla/Gambyn külas, Nõva vallas Variku külas ja Lääne-Nigula vallas Keedika, Jalukse ja Soolu külas. Kaitseala on moodustatud Lääne-Eestile tüüpilise ja inimtegevusest oluliselt mõjutamata soostiku ning haruldaste liikide kaitseks. Kaitsealal on kolm sood – Leidissoo, Sendrisoo ja Musaraba –, kus esineb kõiki sootüüpe; rohkem on madalsoid, vähem siirdesoid ja rabasid. Leidissoo lõunaosas asub haruldane lubjarikas madaloo, kus on palju nõrglubja-allikaid. Kaitseala elustik on liigirikas ja seal esinevad mitmed haruldased linnu- ja taimeliigid.

Läänemaa Suursoo maastikukaitseala (10 304 ha) võeti kaitse alla 21.07.2005 ja see paikneb Harju maakonnas Padise vallas Hatu külas ning Lääne maakonnas Nõva vallas Vaisi ja Hindaste külas ning Lääne-Nigula vallas Seljakülas. Kaitseala on moodustatud Lääne-Eestile tüüpilise ja inimtegevusest oluliselt mõjutamata soostiku ning haruldaste liikide kaitseks. Kaitsealal on palju sood – Suursoo, Veskiraba, Tänavjärve raba, Järveraba, Kõrgeraba, Soo-otsa soo ja Linnuraba –, kus esineb kõiki sootüüpe; rohkem esineb siirdesoid ja rabasid, vähemal määral madalsoid. Kaitsealal on kolm järve – Veskijärv, Tänavjärv ja Hindaste järv –, millest Hindaste järv on taimestikurikas, teised järved on taimestikuvaesed. Kaitseala läbivad Vihterpalu ja Piirsalu jõgi, viimasel on mitmed kalarikkad harujõed (Kõrtsioja, Kaldamäe oja ja Pennu oja).

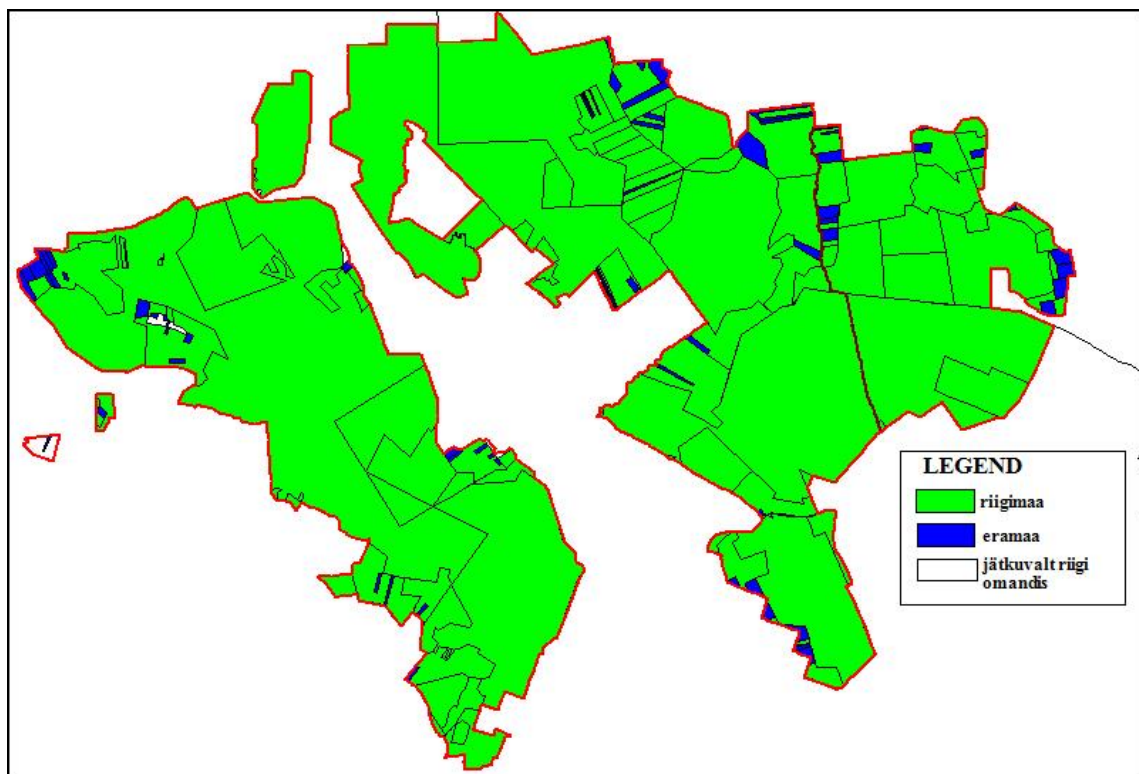
Suursoo-Leidissoo hoiuala (Läänemaal 1085 ha, Harjumaal 2272 ha) võeti Läänemaa osas kaitse alla 28.02.2006 ja Harjumaal osas 16.06.2005. Hoiuala on moodustatud Lääne-Eestile tüüpilise ja inimtegevusest oluliselt mõjutamata soostiku ning haruldaste liikide kaitseks. Hoiualal asuvad Vaisi raba ja Hatu-Kuijõe väiksed sood.

Suursoo metsise püsielupaik (660 ha) võeti kaitse alla 13.01.2005. Püsielupaigaga kaitstakse elujõulist Kuijõe metsise elupaika, kus on säilinud esinduslik metsisemäng. Lisaks asuvad seal kõrge loodusväärtusega sood ning siirdesoo- ja rabametsad.

Kiritse-1 ja Kiritse-2 must-toonekure püsielupaigad (80 ha) võeti kaitse alla 03.07.2006. Alal kaitstakse must-toonekure elupaika, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks. Lisaks asuvad püsielupaikades kõrge loodusväärtusega metsakooslused.

1.2. MAAKASUTUS

Suursoo-Leidissoo loodusala maaomandi paiknemine on näidatud joonisel 2. Alast väga suure osa moodustavad riigimaad (160 maaüksust; 21 957 ha; 97% pindalast). Eramaid on vähe (134 maaüksust; 571 ha; 2,5%), samuti jätkuvalt riigi omandis olevaid maid (10 ha, 0,4%). Lisaks asub Leidissoo LKA lõunaservas Jalukse külas väike munitsipaalmaa (teemaa; 0,3 ha).

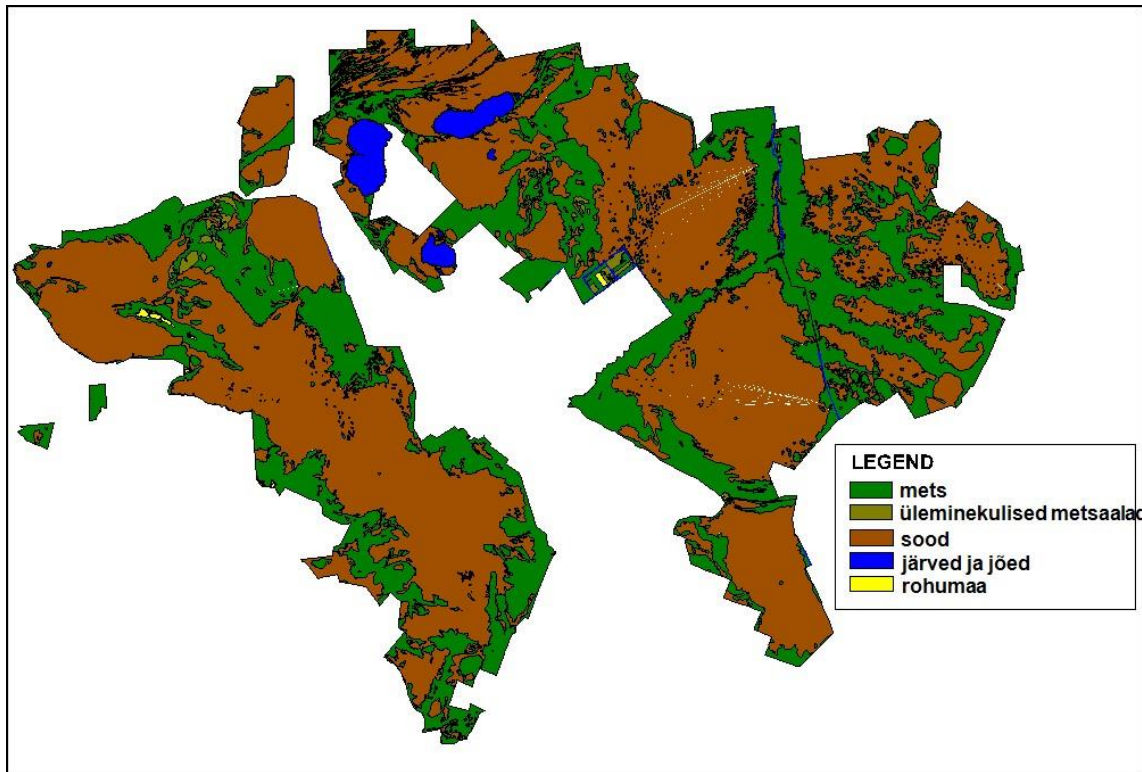

Joonis 2. Maaomandi paiknemine Suursoo-Leidissoo looduslal. Maaomandi seis: aprill 2014. M 1:200 000.

Suursoo-Leidissoo loodusala kõlvikuline jagunemine on esitatud tabelis 1 ja joonisel 3. Alal domineerivad looduslikud kooslused – sood moodustavad alast 61% ja metsad 36%. Muid biotoope (rohumaad, järved, jõed, teed, õuealad) on ainult 3%.

Tabel 1. Kõlvikuline jagunemine Suursoo-Leidissoo looduslal.

biotoop	pindala (ha)	osatähtsus (%)
mets	8116	35,9
üleminekulised metsaalad	221	1,0
sood	13854	61,2
rohumaad	22	0,1
järved ja laukad	397	1,8
jõed	6	0,0
muu (teed, õuealad)	12	0,1
KOKKU	22628	100,0

Joonis 3. Suursoo-Leidissoo loodusala kõlvikuline jaotus. Aluskaart: vektor-põhikaart, Maaamet. M 1:200 000.

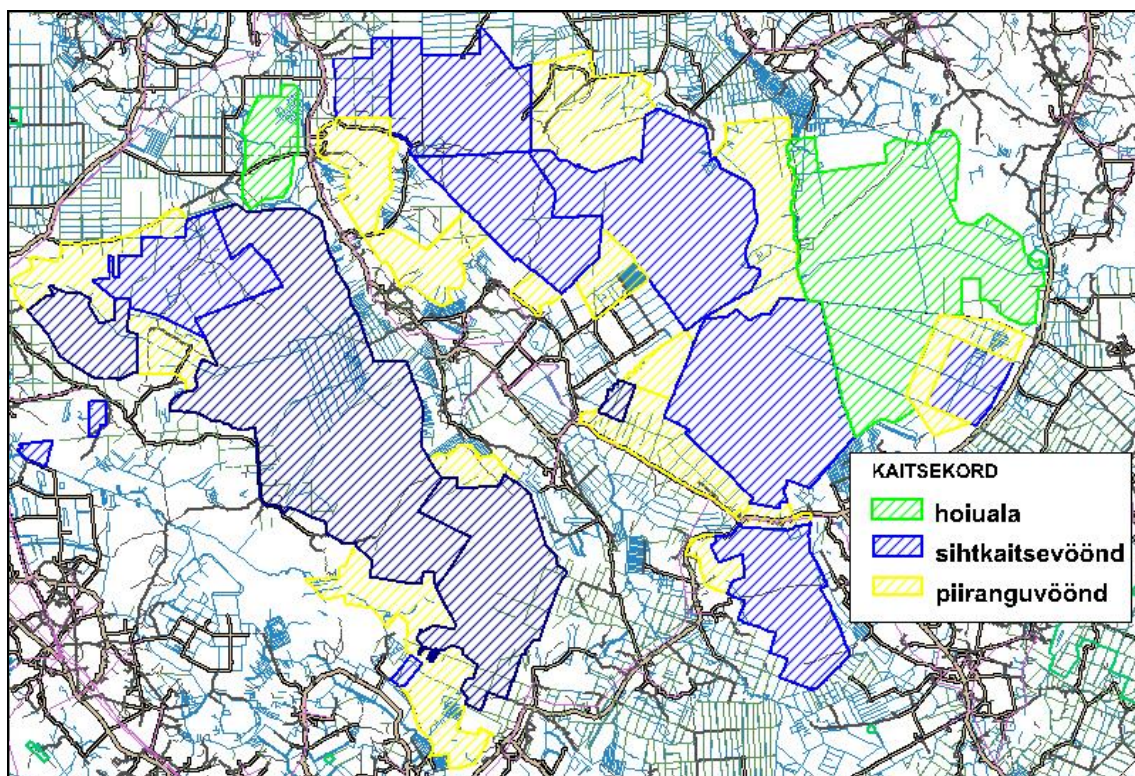
1.3. HUVIGRUPID

Käesoleva kaitsekorralduskava koostamise raames kaasati järgmised huvigrupid:

- **Keskkonnaamet (KeA)** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)** – ala külastuse korraldaja, külastusobjektide rajaja ja hooldaja ning loodushoiutööde läbiviija riigimaadel, piiritähiste paigaldaja ja hooldaja, metsade majandaja piiranguvööndis.
- **Keskkonnainspeksioon (KKI)** – järelevalve kaitstavatel aladel.
- **Maaomanikud** – metsade majandamine, metsade kõrvalsaaduste kasutamine.
- **Jahimehed** – jaht ja jahikorraldus; kaitstavad alad asuvad Linnamäe, Nõva, Palivere ja Padise jahipiirkonnas.
- **Padise, Nõva, Noarootsi ja Lääne-Nigula vald** – kooskõla valla üldplaneeringuga, ala tutvustamine ja külastus.
- **Eesti Ornitoloogiaühing** – Natura linnuala kaitse-eesmärkide täpsustamine.

1.4. KAITSEKORD

Suursoo-Leidissoo loodusala kaitsekord on näidatud joonisel 4. Sihtkaitsevööndid on seal väljakujunenud või kujunevate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Piiranguvöönd on kaitseala majandatav osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse, kus majandustegevus on lubatud arvestades looduskaitseaduses ja kaitse-eeskirjas sätestatud kitsendusi. Hoiuala on seal esinevate elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused.

Joonis 4. Suursoo-Leidissoo loodusala kaitsekord. Aluskaart: vektor-põhikaart, Maa-amet. M 1:200 000.

Leidissoo looduskaitsealal (8221 ha) on neli sihtkaitsevööndit, mis moodustavad kaitsealast 79% (6500 ha) ja neli piiranguvööndit, mis moodustavad kaitsealast 21% (1721 ha). Leidissoo LKA kaitse-eeskiri on esitatud lisas 1.

Kogu kaitsealal on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala, välja arvatud sihtkaitsevööndites 1. veebruarist 15. juulini. Lubatud on jahipidamine 1. septembrist 31. jaanuarini, välja arvatud linnujaht. Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal. Rohkem kui 50 osalejaga

rahvaürituse korraldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul üksnes selleks ettevalmistatud ja kaitseala valitseja poolt tähistatud kohas. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Õuemaal on rahvaürituse korraldamine lubatud. Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning valitsemisega seotud töödel.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine. Lisaks on sihtkaitsevööndis keelatud inimeste viibimine 1. veebruarist 15. juulini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teadusalastel välitöödel. Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) Tammetõru ja Suurraba sihtkaitsevööndis hooldustööd kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks;
- 2) Tammetõru sihtkaitsevööndis madalsoo- ja madalsooharviku koosluste niitmine ja puu- ning põõsarinde harvendamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas, uue tee ehitamine, olemasolevate teede hooldustööd ja olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ning veerežiimi taastamine, õppe- ja loodusraja rajamine ning selle hooldustööd;
- 3) Luusna sihtkaitsevööndis puisniidu niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine ulatuses, mis tagab poolloodusliku koosluse ilme ja liigikoosseisu säilimise ning metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus ja uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine. Piiranguvööndis on keelatud uuendusraie, välja arvatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus, samuti puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel ning veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine, lisaks maavara kaevandamine, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal ja metsamaal ning uue maaparandussüsteemi rajamine.

Luusna sihtkaitsevööndis ja piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik loomade karjatamine, niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

Läänemaa Suursoo maastikukaitsealal (10 304 ha) on seitse sihtkaitsevööndit, mis moodustavad kaitsealast 65% (6767 ha) ja seitse piiranguvööndit, mis moodustavad kaitsealast 35% (3537 ha). Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eeskiri on esitatud lisa 2.

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsakõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Lubatud on jahipidamine, välja arvatud Tänavjärve sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 1. augustini. Lubatud on kalapüük. Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ja rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Rahvaürituse korraldamiseks õuemaal ei ole kaitseala valitseja nõusolekut tarvis. Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning valitsemisega seotud töödel. Kaitseala vetel on lubatud mootorita ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud ainult järelevalve- ja päästetöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul tehtaval teadustööl.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine. Tänavjärve sihtkaitsevööndis on keelatud jahipidamine 1. veebruarist 1. augustini. Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus, lisaks tee-ehitus, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd. Karuste sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud 1. detsembrist 1. märtsini külmunud pinnasel metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus ja olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis teatud tingimustel lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine ning tee ja tehnovõrgu rajatise püstitamine. Piiranguvööndis on keelatud uuendusraie, välja arvatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus, samuti puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel ning veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine, samuti maavara kaevandamine, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal või metsamaal ning uue maaparandussüsteemi rajamine.

Suursoo-Leidissoo hoiualal (3357 ha) kehtivad piirangud sätestab looduskaitseeadus. Looduskaitseeaduse kohaselt on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja

seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muu seadusega sätestatud viisil. Väljavõtte Suursoo-Leidissoo hoiuala kaitse alla võtmise määrustest on esitatud lisas 3.

Hoiuala kaitsekord on looduskaitseaduse alusel järgmine:

- Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi. Liigi seisund loetakse soodsaks, kui selle asurkonna arvukus näitab, et liik säilib kaugemas tulevikus oma looduslike elupaikade või kasvukohtade elujõulise koostisosana, kui liigi looduslik levila ei kahane ning liigi asurkondade pikaajaliseks säilimiseks on praegu ja tõenäoliselt ka edaspidi olemas piisavalt suur elupaik (looduskaitseadus § 3 lg 2).
- Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.
- Kui kavandatav uuendusraie ei kahjusta hoiuala kaitse-eesmärkide säilimist ning nende struktuuride ja funktsioonide toimimist, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.
- Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse üldjuhul keskkonnamõju hindamise käigus.

Suursoo metsise püsielupaigas (660 ha) on üks sihtkaitsevöönd, mis moodustab kaitstavast alast 48% (322 ha) ja üks piiranguvöönd, mis moodustavad kaitstavast alast 52% (338 ha). Suursoo metsise püsielupaiga kaitse-eeskiri on esitatud lisas 4.

Metsise püsielupaikadesse jäävatel teedel ja radadel on lubatud sõidukitega liiklemine. Sõidukitega liiklemine väljaspool teid ja radu ning maastikusõidukitega liiklemine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud töödel. Püsielupaigas on lubatud jahipidamine, välja arvatud sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. augustini.

Sihtkaitsevööndis on 1. juulist kuni 31. jaanuarini lubatud inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine, muude metsa kõrvalsaaduste varumine. Sihtkaitsevööndis on püsielupaiga valitseja nõusolekul 1. juulist kuni 31. jaanuarini lubatud olemasolevate teede ja tehnovõrgu rajatiste hooldustööd. Liigi elutingimuste säilimiseks ja parandamiseks vajaliku tegevusena võib püsielupaiga valitseja lubada sihtkaitsevööndis alusmetsa, järelkasvu ja puistu teise rinde harvendamist 1. septembrist 31. jaanuarini ning loodusõnnetuse tagajärgede likvideerimist.

Piiranguvööndis on lubatud lage- ja turberaie 1. septembrist 31. jaanuarini, kusjuures raielangi suuruse ja kuju osas tuleb arvestada järgmiste piirangutega: (1) lageraie korral ei tohi langi suurus ületada 1,0 ha ning laius 30 meetrit ja (2) turberaie korral ei tohi langi suurus ületada 2 ha.

Piiranguvööndis tuleb raiete tegemisel arvestada järgmisi piiranguid metsa vanuselisele koosseisule ja raielangi kujule: (1) üle 60 aasta vanuse metsa osakaal ei tohi jääda väiksemaks kui 50% ja (2) raielankide vahele tuleb jätta üle 60 aasta vanust puistut vähemalt 100 m laiuse ribana. Püsielupaiga piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

Kiritse-1 ja Kiritse-2 must-toonekure püsielupaigad on kogu ulatuses sihtkaitsevööndis (80 ha). Püsielupaiga kaitsekord on esitatud lisas 4. Püsielupaigas on lubatud inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine 1. septembrist 14. märtsini, muul ajal on inimeste viibimine püsielupaigas lubatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti valitsemisega seotud tegevuse korral ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustööl. Püsielupaika läbivatel teedel ja radadel on lubatud inimeste viibimine ning sõidukitega sõitmine. Püsielupaigas on lubatud jahipidamine 1. septembrist 14. märtsini. Olemasolevate maaparandusobjektide ja tehnorajatiste hooldustööd on lubatud kooskõlastatult püsielupaiga valitsejaga. Kaitstavate liikide elutingimuste säilimiseks ja parandamiseks vajaliku tegevusena võib püsielupaiga valitseja lubada püsielupaigas alusmetsa, järelkasvu ja puistu teise rinde harvendamist või ka püsielupaiga piiresse jäävate monokultuursete noorendike hooldamist looduse mitmekesisuse suurendamise eesmärgil 1. oktoobrist 14. märtsini.

Tulenevalt looduskaitseadusest (§ 14 lg 1) ei või kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid, väljastada metsamajandamiskava, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi, anda ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

Kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis või hoiualal olevad teed ja rajad on päikesetõusust päikeseloojanguni avalikuks kasutamiseks ning nende olemasolu korral peab kinnisasja valdaja tagama nimetatud ajal inimeste juurdepääsu kaitstavale loodusobjektile (LKS § 15 lg 1).

1.5. ALA UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Leidissoo looduskaitsealal, Läänemaa Suursoo maastikukaitsealal, Suursoo-Leidissoo hoiualal ja Suursoo metsise püsielupaigas on tehtud järgmised inventuurid ja uuringud:

1. **Loodusdirektiivi elupaigatüüpide** inventuur, mille raames kaardistati ja kirjeldati kõigil neljal kaitstaval alal metsaelupaigad ja kirjeldati andmed ala väärtuste kohta, samuti anti

metsaelupaigatüüpide taastamis- ja hooldamisjuhised. Leidissoo looduskaitseala ja piirneva hoiuala osa metsaelupaigatüüpide inventuur tehti 2008. ja 2009. aastal (T. Tüürpu; A. Palo) ning Läänemaa Suursoo maastikukaitseala, piirneva Suursoo-Leidissoo hoiuala osa ja Suursoo metsise püsielupaiga metsaelupaikade inventuur 2010. ja 2012. aastal (OÜ Metsaruum). Metsaelupaikade inventuuriga ei ole kaetud ainult Kiritse-1 ja Kiritse-2 must-toonekure püsielupaigad. Leidissoo maastikukaitseala niiduelupaigatüüpide inventuur tehti 2008. aastal (M. Loide).

2. **Läänemaa Suursoo kaitstavate taimeliikide inventuur** koos kaitsekorralduslike soovitusetega kaitstavate liikide populatsioonide soodsa seisundi säilitamiseks, 2012. aastal (Pärandkoosluste Kaitse Ühing, Luuk ja Kukk 2012).

3. **Läänemaa Suursoo kaitstavate linnuliikide inventuur** koos kaitsekorralduslike soovitusetega kaitstavate liikide populatsioonide soodsa seisundi säilitamiseks, 2012. aastal (SA Silma Märgala, Nellis 2012). Leidissoo ja Suursoo soode linnustiku inventuurid 2000. ja 2001. aastal (Leivits jt 2000, Leivits jt 2001).

4. **Soode inventuur**, välitööd tehti aastatel 1997–2012, peamiselt 2009. ja 2010. aastal. Eesti soode inventuuri tulemused on avaldatud raamatus „Eesti soode seisund ja kaitstus” (Paal & Leibak 2013).

5. **Vihterpalu 2008. aasta põlenguala metsakaitseline ekspertiis**, Metsakaitse- ja Metsauenduskeskus (Pilt 2008).

1.5.2 RIIKLIK SEIRE

Leidissoo looduskaitsealal, Läänemaa Suursoo maastikukaitsealal, Suursoo-Leidissoo hoiualal ja Suursoo metsise püsielupaigas toimuvad erinevad linnustiku, taimestiku, sammalde, kahepaiksete, roomajate, jõevähi ja imetajate seired, lisaks väikejärvede seire Veskijärvel, Tänavjärvel ja Hindaste järvel, jõgede hüdrobioloogiline seire ning metsade ja metsamuldade seire (tabel 2).

Tabel 2. Leidissoo looduskaitsealal, Läänemaa Suursoo maastikukaitsealal, Suursoo-Leidissoo hoiualal ja Suursoo metsise püsielupaigas toimuvad keskkonnaseired. Lisaks tabelis märgitule toimub kotkaste ja must-toonekure pesapaikade ja metsisemängude seire.

seirejaama kood Keskkonnaregistris	seire allprogramm	viimane seireaasta
SJA2572000 SJA7077000 SJA4618000	röövlinnud	2014
SJA1077000 SJA4589000	haned, luigid ja sookurg	2012
SJA5312000	madalsoode ja rabade linnustik	2008
SJA3359000	kahepaiksed ja roomajad	2014
SJA1423000 SJA6181000 SJA2138000 SJA5359000 SJA0955000 SJA9801000	ohustatud soontaimed ja samblad	2014
SJA7626006 SJA7626004 SJA7626000 SJA7626003 SJA7626005 SJA7626001 SJA8772000	ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire – vanad loodumetsad ja rabad	2014
SJA1800000 SJA0221000 SJA7341000	sõralised	2012
SJA1806000	jõevähk	2014
SJA8234000 SJA2622000 SJA2481000	saarmas ja kobras	2013
SJA7563000 SJA7436000 SJA3522000	väikejärvede seire	2014
SJA4524000	jõgede hüdrobioloogiline seire	2014
SJA7022000	metsade ja metsamuldade seire	2014

1.5.3 INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Leidissoo looduskaitsealal, Läänemaa Suursoo maastikukaitsealal, Suursoo-Leidissoo hoiualal ja Suursoo metsise püsielupaigas on valdavalt tehtud oluliste elupaikade (metsad ja sood) ja liigirühmade (taimed, linnud) inventuurid. Arvestades alal leiduvaid elupaikaid, on soovituslik teostada selgrootute inventuur (kiilid, veeselgrootud, kimalased, liblikad), et täpsustada loodusdirektiivi II lisa liikide levikut, arvukust ja elupaikade paiknemist. Lisaks on vajalik põlengualal teha põlenguspetsiifiliste liikide inventuur. Vajalik on ka Kiritse 1 ja 2 musttoonekure püsielupaikades metsaelupaikade inventuuri tegemine.

Suursoo-Leidissoo hoiualal on kaitse-eesmärgiks tiigilendlane, kuid loodusosal puuduvad andmed tiigilendlase esinemise kohta. Veski- ja Tänavjärvel on registreeritud veelendlase, pargi- ja põhja-nahkhiire toitumisala, kuid tiigilendlast leitud ei ole. Enne kaitse-eesmärkide hulgast väljaarvamise otsuse langetamist tuleb teha täiendav tiigilendlase inventuur loodusala veekogudel.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Käesolevas peatükis kirjeldatakse oluliste kaitseväärtuste hetkeseisundit ja seatakse nendele lühiajalised (10 aastat) ja pikaajalised (30 aastat) kaitse-eesmärgid, kirjeldatakse ohutegurid ja tuuakse välja vajalikud kaitsemeetmed. Oluliste kaitseväärtustena käsitletakse neid liike ja elupaikasad, kes/mis on loodusdirektiivi I või II lisas, samuti linnudirektiivi I lisas või on Eestis kaitsealused liigid. Nende liikide ja elupaikade puhul seatakse kaitse-eesmärgid liigi arvukusele või elupaiga pindalale või esinduslikkusele tulevikus.

Kaitsekorralduskavas sõnastatakse väärtustele ühised kaitse-eesmärgid Läänemaa Suursoo MKA, Suursoo metsise PEP ja piirneva Suursoo-Leidissoo HA Harjumaale jääva osa kohta (nimetatakse kui Läänemaa Suursoo). Samuti sõnastatakse ühised kaitse-eesmärgid Leidissoo LKA, Kiritse 1 ja Kiritse 2 PEP ning piirneva Suursoo-Leidissoo HA Läänemaale jääva osa kohta (nimetatakse kui Leidissoo). Kui liik esineb ainult ühel kaitstaval alal, siis seatakse kaitse-eesmärk ainult selle ala või piirkonna kohta (nt kõre ainult Veskijärve karjääris ja selle ümbruses).

2.1. ELUSTIK

2.1.1. LOOMAD

Loomadest seatakse käesolevas kaitsekorralduskavas kaitse-eesmärgid kahele kahepaiksele, ühele imetajale ja 24 linnuliigile.

2.1.1.1. KAHEPAIKSED

Käesoleva kaitsekorralduskavaga hõlmatud kaitstavatel aladel on registreeritud kaitsealustest kahepaiksetest kõre ja kivisisaliku esinemine.

2.1.1.1.1. **Kõre ehk juttself-kärnkonn** (*Bufo calamita*) kat I; LoD – IV; KE – ei; LoA – ei.

Kõre on Eesti ohustatud liikide punases nimestikus (edaspidi *Eesti punases nimestikus*) kui ohustatud liik. Eesti asub liigi leviala põhjapiiril ja teda leidub peamiselt läänerannikul ja väikesaartel. Elujõulised populatsioonid on säilinud ainult karjäärides, sh Veskijärve liivakarjääris. Alates 1970-ndatest on kõre arvukus kiiresti vähenenud, peamiselt rannaniitude hooldamise vähenemise jt elupaigaliste muutuste tõttu. Kõre vajab suuri avatud alasid toitumiseks ja madalaid ajutisi veekogusid sigimiseks ning pehme mullaga kohti talviseks kaevumiseks, nende elupaikade kinnikasvamine mõjub talle negatiivselt.

Läänemaa Suursoo MKA-1 elutseb kõre endises liivakarjääris Veskijärve lähistel Veskijärve piiranguvööndis. Kõre liigi tegevuskavas alusel on hinnatud Veskijärve leiukohas aastatel 2004–2008 6 kuni 30 häälitsevat isendit, sh 2008. aastal 15 isendit ja 12 kudunööri, kuid vähesed isendid läbisid moonde. 2009. ja 2010. aasta seirearuande alusel hinnati Veskijärve karjääripopulatsiooni arvukust stabiilseks. 2011. aastal nähti vähemalt 26 isaslooma, 3 emaslooma, loendati 4 kudunööri ja täheldati >5000 kõrekullese olemasolu veekogus. 2012. aastal loendati 21 isaslooma, 1 emasloom ja loendati 12 kudunööri. 2013. aastal nähti vähemalt 17 isaslooma, 5 emaslooma, loendati 13 kudunööri ja täheldati >5000 kõrekullese olemasolu veekogus. Samas oli 2013. aastal näha hulgaliselt kährikute tegevusjälgi nii sigimisveekogude ümbruses kui ka veekogudes. 2014. aastal nähti 1 isaslooma ja loendati 20 kudunööri ning täheldati umbes 1000 kõrekullese olemasolu veekogus.

Veskijärve kõreasurkonna arvukus on stabiilne ja selle seisundit hinnatakse seirearuande alusel väga heaks, mille põhjuseks on laialdaselt luitealalt männiistanduse mahavõtmine (2009–2010) ning uute veekogude rajamine ja vanade puhastamine. Kõred on levinud kogu avatud luitealale. Kudemine toimub nii uutes kui ka vanades puhastatud veekogudes (Tegevuskava kõre (*Bufo calamita*) kaitseks Eestis 2010-2015, koost. Rannap jt 2014; eelnõu).

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata kõre Läänemaa Suursoo maastikukaitseala ja Suursoo-Leidissoo loodusala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Vähemalt 100 isasloomaga kõre asurkond Veskijärve karjääri lompides ja lähikonnas põlengualal. Kõre elupaikade hea seisnud on tagatud, lombid ja kaldad on puhastatud liigsest taimestikust või võsast.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Vähemalt 50 isasloomaga kõre asurkond Veskijärve karjääri lompides ja lähikonnas põlengualal. Kõre elupaikade hea seisnud on tagatud, lombid ja kaldad on puhastatud liigsest taimestikust või võsast.

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Liivakarjääride olemasolu, mis on kõre refuugium-elupaigaks.

Metsapõlengud, mis on loonud luidetevahelistes niisketes nõgudes juurde võimalikke sobivaid elupaiku.

Negatiivsed mõjutegurid

1. Elupaikade kinnikasvamine.

Meede 1: perioodiliselt puhastada kudelombid ja nende kaldad taimestikust. Vajadusel koorida pinnast ja eemaldada taimestik.

Meede 2: uute kõretiikide rajamine.

Meede 3: mosaiikse avatud liivapinnase (liivikute) kujundamine luitealale.

Meede 4: Veskijärve karjääri lõunaosas võsaraie ja piirneval alal hõrede nõmmemetsa kujundamine.

2. Sigimisaegne häirimine küllastajate poolt.

Meede: Veskijärve piirkonda paigaldada infotahvlid, mis juhivad küllastajate tähelepanu kõre olemasolule piirkonnas ning annavad käitumisjuhiseid.

2.1.1.1.2. **Kivisisalik** (*Lacerta agilis*) kat II; LoD – IV; KE – ei; LoA – ei.

Kivisisalik on levila põhjapiiril ja Eestis väikesearvuline, Eesti punase nimestiku alusel kui haruldane liik. Liik esineb Lõuna- ja Põhja-Eestis, saartelt ei ole kivisisalikke leitud. Tüüpiliseks elupaigaks on liivased ja künklikud luitemännikud ning ka nõmmed, teeperved, raudteetammid, kuivemad puisniidud ja metsaservad.

Läänemaa Suursoo MKA-l esineb liik Veskijärve karjääris ja seda ümbritsevatel luidetel. Elupaik registreeriti 2011. aastal ja 2014. aastal loendati siin kahepaiksete riikliku seire raames 9 isendit (sh 8 täiskasvanud ja 1 noorloom). Populatsiooni arvukuse muutuste kohta ei ole infot kogutud, kuid kahepaiksete seire raames jälgitakse edaspidi liigi arvukuse muutust alal.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata kivisisalik Läänemaa Suursoo maastikukaitseala ja Suursoo-Leidissoo loodusala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Vähemalt 100 isendiga kivisisaliku asurkond Veskijärve karjääris ja ümbritseval alal.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Vähemalt 50 isendiga kivisisaliku asurkond Veskijärve karjääris ja ümbritseval alal.

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Liivakarjääride olemasolu, kus on liigile sobivad elupaigad.

Metsapõlengud, mis on loonud luidete harjadele sobivaid avatud liivaga elupaiku.

Negatiivsed mõjutegurid

Elupaikade kinnikasvamine.

Meede: luiteharjade avatuna hoidmine.

2.1.1.2. IMETAJAD

Imetajatele on Suursoo-Leidissoo suur loodusmaastike kompleks oluliselt elupaigaks. Suurkiskjatest elutseb alal mitu karu, kaks hundikarja ja mitmed ilvsesed. Kaitsealustest imetajatest seatakse kaitse-eesmärk saarmale.

2.1.1.2.1. Saarmas (*Lutra lutra*) kat III; LoD – III, V; KE – HA, LKA, MKA; LoA – jah.

Liik on Eesti punases nimestikus kui ohuväline. Eestis on liik keskmise suurusega ja suurtel veekogudel, nii järvedel kui jõgedel, üsna tavaline. Eesti arvukus on u 2000 isendit. Suursoo-Leidissoo loodusala elutseb liik Vihterpalu ja Piirsalu jõe vesikonnas, kuid liigi arvukus ei ole teada. Liigi kodupiirkond on piki veekogu kallast kuni 15 km pikkune ala. Kuna arvukus alal ei ole teada ja liigi seire toimub esinemise/mitteesinemise alusel, siis seatakse kaitsekorralduskava eesmärk samuti ainult liigi esinemise alusel.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liik esineb alal.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi elupaigad säilivad ning liik esineb alal.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Suursoo-Leidissoo loodusala jõgede veekvaliteedi vähenemine maaparandusest lähtuvate setete tõttu ja setete mõju tundlikule kalastikule ning jõeelupaikadele.

Meede: Väljaspool Suursoo-Leidissoo loodusala toimuvate, kuid ala mõjutada võivate maaparandustööde tegemisele tuleb seada tingimused, et tagada minimaalne võimalik settekoormus loodusala läbivatele jõgedele (Vihterpalu ja Piirsalu jõgi ning Kaldamäe, Pennu

ja Kõrtsioja). Selleks tuleb maaparandussüsteemidele rajada settetiigid, lodud jt rajatised setete maksimaalseks püüdmiseks.

2.1.1.2.2. Tiigilendlane (*Myotis dasycneme*) kat II; LoD – II, IV; KE – HA, LKA, MKA; LoA – ei.

Liik on Eesti punases nimestikus kui ohulähedane. Tiigilendlane on Eestis üldlevinud, kuid väikese arvukusega nahkhiireliik, kellel on teada ainult kümnekond suurt poegimiskolooniat (punases nimestikus kui ohulähedane liik). Tiigilendlane varjub ja sigib majade seina- ja katusepragudes, vahel ka lindudele mõeldud pesakastides, harva puuõõnsustes. Liik poegib suurtes kolooniates, kus on kuni 400 emaslooma. Talvitumiseks sobivad tiigilendlasele niisked ja tõmbetuuleta koopad või suuremad keldrid.

Suursoo-Leidissoo looduslal puuduvad andmed liigi esinemise kohta, kuid liik on Suursoo-Leidissoo HA, Leidissoo LKA ja Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks. Veski- ja Tänavjärvel on registreeritud veelendlase, pargi- ja põhja-nahkhiire toitumisala, kuid tiigilendlast leitud ei ole. Enne kaitse-eesmärkide hulgast väljaarvamise otsustamist tuleb teostada täiendav inventuur loodusala veekogudel. Kuna liigi levikuandmed puuduvad, siis ei saa liigile kaitse-eesmärki seada.

2.1.1.3. LINNUD

Leidissoo LKA-l ja Läänemaa Suursoo MKA-l esinevate kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide arvukused on esitatud tabelis 3. Suursoo metsise püsielupaigas, Kiritse musttoonekure püsielupaikades ja Suursoo-Leidissoo hoiualal, kus linnustiku loendusi ei ole metsades tehtud, pesitseb väike proportsioon kogu linnualal pesitsevatest lindudest. Leidissoo LKA soode linnustik loendati 2000. aastal (Leivits ja Leivits 2000), Läänemaa Suursoo soodes 2001. aastal (Leivits ja Leivits 2001) ja metsades 2012. aastal (Nellis 2012). Teiste liikide arvukushinnangud andis 2013. aastal Renno Nellis tuginedes teadaolevale levikuinfole (EELIS, e-Elurikkus, kohalikud linnuvaatlejad).

Ala on võtmealaks tedrele (*Tetrix tetrax*) ja mustsaba-viglele (*Limosa limosa*), keda esineb alal rohkem kui 10% Eesti asurkonnast. Lisaks on ala väga tähtis soo-loorkullile (*Circus pygargus*), kaljukotkale (*Aquila chrysaetos*), väikepistrikule (*Falco columbarius*), metsisele (*Tetrao urogallus*), väikekoovitajale (*Numenius phaeopus*) ja hallõgijale (*Lanius excubitor*), kelle arvukused moodustavad 3–4% Eesti populatsioonidest. Enam kui 1% Eesti populatsioonist pesitseb alal veel järgmistel liikidel: välja-loorkull (*Circus cyaneus*), kalakotkas (*Pandion*

haliaetus), sookurg (*Grus grus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), mudatilder (*Tringa glareola*) ja öösorr (*Caprimulgus europaeus*).

Kaitsekorralduskavas seatakse kaitse-eesmärgid kõikidele Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele (9 linnuliiki), alal esinevatele I kaitsekategooria liikidele (5 liiki). Kavast käsitletakse kõiki Läänemaa Suursoo MKA ja Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks olevaid (kaitse-eeskirja määruuses ja/või seletuskirjas eesmärgina nimetatud) ja alal esinevaid II ja III kaitsekategooria liike ning neid II ja III kaitsekategooria liike, keda esineb alal vähemalt 1% Eesti populatsioonist. Leidissoo LKA kaitse-eeskirjas on toodud eesmärgina I ja II kaitsekategooria linnuliikide kaitse, kusjuures kaitstavad linnuliigid on nimetatud seletuskirjas; kaitstavad III kaitsekategooria linnuliigid on eraldi kaitse-eeskirjas nimetatud. Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eeskirjas ei ole küll I ja II kaitsekategooria linnuliikide kaitset eesmärgina nimetatud ja ei ole ka neid liike eraldi nimetatud, samas on I ja II kaitsekategooria kaitstavad liigid nimetatud eesmärgidena kaitse-eeskirja seletuskirjas (KKK linnuliigi käsitluse juures on sel juhul viide seletuskirjale). Kaitse-eeskirjade uuendamisel on vaja kaitse-eesmärgiks olevate liikide nimekiri korrigeerida.

Lisaks on Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks karvasjalg-viu ja tumetilder, kes alal ei pesitse ja läbirändavate lindude hulk ei ole teada ja Leidissoo ei ole liigile nn „pudelikaelaala“, mistõttu võiks liigid looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulgast välja arvata. Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eeskirja seletuskirjas on lisaks nimetatud ala eesmärgina neli liiki: karvasjalg-kakk, kassikakk, madukotkas ja väikeluik. Nendele liikidele kaitsekorralduslikku eesmärki ei seata, sest liigid alal teadaolevalt ei pesitse (kassikakk, madukotkas), nende arvukus (karvasjalg-kakk 0-2 paari) või läbirändavate isendite hulk (väikeluik) on väga väike. Neid liike ei ole põhjust maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks seada.

Tabel 3. Leidissoo LKA-l ja Läänemaa Suursoo MKA-l pesitsevate kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide arvukused. Tumedas kirjas on linnudirektiivi I lisa liigid. Tärniga (*) tähistatud liikide arvukused pärinevad 2000-2001 aastate sooloendustest, teistel liikidel värskema info alusel (Läänemaa Suursoos pms 2012. a). Osatähtsust Eesti populatsioonist ei ole esitatud liikidel, kelle arvukusvahemiku miinimum on 0 paari (tabelis on märgitud n.a.).

nr liik	Suursoo MKA		Leidissoo LKA		KOKKU		osatähtsus Eesti populatsioonist (%)
	min	max	min	max	min	max	
1 tuttpütt	2	5	0	0	2	5	0,1
2 hüüp	1	1	0	0	1	1	0,3
3 kühmnokk-luik	1	2	0	0	1	2	< 0,1
4 lauluik	1	2	0	0	1	2	0,8
5 piilpart	5	10	5	10	10	20	0,6
6 sinikael-part	10	20	10	20	20	40	< 0,1

7	tuttvart	1	5	0	0	1	5	< 0,1
8	sõtkas	5	10	1	3	6	13	0,2
9	jääkoskel	1	3	1	2	2	5	0,2
10	herilaseviu	0	1	1	2	1	3	0,2
11	roo-loorkull	2	3	2	3	4	6	0,5
12	välja-loorkull	0	1	1	2	1	3	1
13	soo-loorkull	8	10	10	15	18	25	3
14	kanakull	1	1	1	2	2	3	0,5
15	raudkull	2	3	2	5	4	8	0,2
16	hiireviu	2	3	1	2	3	5	< 0,1
17	kaljukotkas	1	1	1	1	2	2	3
18	kalakotkas	1	1	0	0	1	1	1,5
19	väikepistrik	1	1	0	1	1	2	3
20	laanepüü	10	15	10	15	20	30	0,6
21	rabapüü *	2	2	3	3	0	5	n.a.
22	teder	400	450	100	200	500	650	12
23	metsis	30	35	15	20	45	55	4
24	rooruik	1	3	0	1	1	4	0,1
25	täpikhuik	20	60	10	30	30	90	1
26	väikehuik	0	1	0	0	0	1	n.a.
27	rukkirääk	10	20	2	3	12	23	< 0,1
28	lauk	0	3	0	0	0	3	< 0,1
29	sookurg	40	50	30	40	70	90	1
30	liivatüll	1	2	0	0	1	2	0,1
31	rüüt *	30	40	10	15	40	55	1,4
32	kiivitaja *	30	40	1	3	31	43	< 0,1
33	tutkas *	0	2	0	0	0	2	n.a.
34	mudanepp *	0	2	0	1	0	3	n.a.
35	mustsaba-vigle *	50	70	5	10	55	80	13
36	väikekoovitaja *	10	15	3	5	13	20	3
37	suurkoovitaja *	30	40	5	10	35	50	1,5
38	punajalg-tilder *	20	30	5	10	25	40	0,8
39	heletilder *	1	2	0	1	1	3	0,4
40	mudatilder *	30	40	10	15	40	55	1,3
41	kalakajakas	1	3	0	1	1	4	< 0,1
42	mustviires	0	3	0	0	0	3	n.a.
43	õõnetuvi	1	3	0	1	1	4	0,3
44	värbkakk	1	2	1	2	2	4	0,3
45	händkakk	1	2	1	2	2	4	0,2
46	sooräts	0	2	0	0	0	2	n.a.
47	karvasjalg-kakk	0	1	0	1	0	2	n.a.
48	öösorr	70	100	30	50	100	150	0,9
49	väänkael	0	1	2	3	2	4	< 0,1

50	musträhn	3	4	2	3	5	7	< 0,1
51	valgeselg-kirjurähn	0	1	1	2	1	3	< 0,1
52	väike-kirjurähn	8	12	3	5	11	17	0,3
53	laanerähn	4	6	2	4	6	10	0,2
54	nõmmelõoke	10	20	5	10	15	30	0,2
55	rästas-roolind	10	15	0	5	10	20	0,1
56	vööt-põõsalind *	5	20	5	10	10	30	0,3
57	väike-kärbsenäpp	20	30	10	15	30	45	< 0,1
58	punaselg-õgija *	50	80	20	30	70	110	0,2
59	hallõgija	10	15	3	5	13	20	4
60	männi-käbilind	3	5	2	5	5	10	0,4

2.1.1.3.1. Kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*) kat I, LiD I; KE – HA, LKA, MKA; LoA – ei; LiA – jah.

Liik on Eestis väikesearvuline pesitseja (55–65 paari, Elts jt 2013). Eesti punases nimestikus on ohualdis liik, kes elutseb ainult suurtel soodel ja loodusmaastikes. Suursoo-Leidissoo on liigile väga sobivaks elupaigaks. Pesa ehitab tavaliselt soo servas asuvasse vanasse metsa, sageli päris soo servas kasvavatele suurtele puudele. Saagijahil käiakse vahel ka väljaspool soid ja metsi, nt Suursoos sageli Hindaste uudismaadel.

Leidissoos ja Läänemaa Suursoos pesitseb mõlemas soostikus üks paar, kuid asustatud pesapaik on teada ainult Leidissoos (2014. aastal 1 poeg). Läänemaa Suursoos pesitseb kaljukotkas tõenäoliselt Harjumaa poolisel hoiuala osal, kuid see vajab täpsustamist ja pesa ülesotsimist. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 3% Eesti populatsioonist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2 paari: 1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos), asustatud pesapaigad on kaitse tagamiseks teada ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2 paari: 1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos), asustatud pesapaigad on kaitse tagamiseks teada ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodel võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavidel.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Häirimine pesitsusajal – Leidissoo LKA-l pesitseva kaljukotka pesa lähedalt möödub pinnastee, mida mööda kevad-suvel liikudes häiritakse kaljukotkaste pesitsemist.

Meede: sulgeda Viluvere pinnastee, et välistada kaljukotka pesitsusaegne häirimine.

2.1.1.3.2. Väikepistrik (*Falco columbarius*) kat I, LiD I; KE – HA, LKA, MKA (nimetatud seletuskirjas); LoA – ei; LiA – jah.

Eestis väikesearvuline liik (30–60 paari, Elts jt 2013), kes on Eesti punases nimestikus ohualdis liik. Pesitseb soodes ja kultuurmaastikus. Soodes on liigi arvukus oluliselt langenud, mille põhjusteks on peamise pesadoonori – hallvarese – väljatulek soodest inimkaaslejaks pärast vaenamise lõppemist. Väikepistrik kasutab just vareslaste vanu pesi ja ise pesa ei ehita.

Väikepistrik pesitseb ühe paarina nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos, kuid tõenäoliselt mitte igal aastal. Teadaolevad pesitsusjuhud (territoriaalsed linnud või paar) olid 2000. a Leidissoos ning 2001., 2009. ja tõenäoliselt ka 2014. aastal Suursoos. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 3% Eesti populatsioonist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2 paari: 1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2 paari: 1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodel võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavidel.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.3. Rabapüü (*Lagopus lagopus*) kat I, LiD – ei; KE – ei, LoA – ei; LiA – jah.

Eestis on liigi arvukus tõenäoliselt globaalse soojenemise, suurenenud rõövluse ja elupaikade seisundi halvenemise tõttu viimastel aastakümnetel oluliselt langenud, hetkel pesitseb veel ainult kirde-Eestis 30–50 paari (Elts jt 2013). Eesti punases nimestikus on kui ohustatud liik. Suursoo-Leidissoo soolupaigad sobivad liigile elupaigaks.

Praegu liiki Suursoo-Leidissoo linnualal tõenäoliselt ei esine, kuid 2000.–2001. aasta sooloendustel hinnati liigi arvukuseks Leidissoos kaks paari ja Läänemaa Suursoos kolm paari. Keskkonnaregistris on registreeritud viis elupaika, neist kolm punktobjektina Leidissoos ja kaks elupaigalaiku Läänemaa Suursoos. Ühele paarile on vajalik elupaigaks vähemalt 200 ha lagerabaala.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaaluda rabapüü arvamist Läänemaa Suursoo maastikukaitseala ja Leidissoo looduskaitseala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Alal esineb sobivaid elupaiku vähemalt kümnele rabapüü paarile.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Soolupaigad on liigi arvukuse taastamiseks ja pikaajaliseks asustamiseks soodsas seisundis.

Alal esineb sobivaid elupaiku vähemalt kümnele rabapüü paarile.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodel võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavidel.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.4. Must-toonekurg (*Ciconia nigra*) kat I, LiD – ei; KE – HA, LKA, MKA (nimetatud seletuskirjas), PEP, LoA – ei; LiA – jah.

Liik on Eestis väikesearvuline haudelind (60–90 paari, Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus kui ohustatud liik. Suursoo-Leidissoo linnualal asuvad pesapaigad on hetkel asustamata. Must-toonekurg pesitseb vanades loodusemetsades ja toitub peamiselt madala- ja selgeveelistel vooluveekogudel. Liigi arvukus on viimastel aastakümnetel Eestis kaks-kolm korda vähenenud, nii toitumisalade kvaliteedi languse kui ka rändeteedel avalduvate ohtude tõttu.

Suursoo-Leidissoo loodus- ja linnualal on pesitsenud üks paar Kiritse-1 ja Kiritse-2 püsielupaikades, kus viimane pesitsus oli 1995. aastal (pesitsusterritoorium oli asustatud kuni 2003. aastani). Teine asustamata pesapaik asub Harjumaal Suursoo-Leidissoo hoiualast 20 m väljaspool. Asustamata elupaikade kaitse on liigi kaitse tegevuskava alusel väga oluline liigi arvukuse taastamise võimaldamiseks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on varasemal teadaoleval tasemel (vähemalt 1 paar Kiritse must-toonekure PEPs) ja pesitsuselupaigad on arvukuse taastamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on varasemal teadaoleval tasemel (vähemalt 1 paar Kiritse must-toonekure PEPs) ja pesitsuselupaigad on arvukuse taastamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju sooelupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodel võsa ja puude kasvu. Sood ja sookraavid on liigile oluliseks toitumisalaks. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavidel.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.5. Kalakotkas (*Pandion haliaetus*) kat I, LiD I; KE – ei, LoA – ei; LiA – ei.

Eestis pesitseb 70–80 paari (Elts jt 2013) ja arvukus aeglaselt suureneb (Eesti punases nimestikus ohualdis liik). Pesa rajab puu latva, mis paikneb tavaliselt soodel, vahel ka lageraielankidel või vanas metsas üle võrade ulatuvatel puudel.

Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb üks paar Läänemaa Suursoos Tänavjärve rabal. Kalakotkapaari pesad jäävad 1997. ja 2008. aasta suurpõlengu alale ning sama paar on mitu pesa rajanud põlengute tõttu kuivanud mändidele. Kalakotkad toituvad kõikidel kaitseala järvedel: Tänavjärvel, Hindaste ja Veski järvel. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 1,5% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirjade uuendamisel lisada. Lisaks tuleks liik lisada Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Liik asus alale pesitsema 2000-ndate alguses, viimastel aastatel (2012–2014) on paari pesitsus olnud edukas (2014. aastal 3 poega). Keskkonnaregistris on hetkel registreeritud kolm pesapaika, millest üks pesa varises 2014. aastal. Tosina aasta jooksul on kotkad ehitanud kuus erinevat pesa, mis asuvad kõik Tänavjärve lähedal, järvest 10–750 meetri kaugusel, kuid pesitsustega pesad on olnud järvest 350–750 meetri kaugusel.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1 paar Läänemaa Suursoo MKA) ja järved on heas seisundis

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1 paar Läänemaa Suursoo MKA) ja järved on heas seisundis

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Häirimine – kõik kalakotkapesad on Tänavjärvele suhteliselt lähedal (10–750 meetri kaugusel) ja need on kõik järve äärde näha. Pesad asuvad lagesool, kus põlengu tõttu on enamus mändidest kuivanud, mistõttu on vaade veelgi rohkem avatud. Kalakotkad on avatud maastikus pesast u 500 meetri kaugusel toimuvale inimeste liikumisele tundlikud (järvel liikuvatele paatidele vähetundlikud). Tänavjärv on populaarne kalapüügikoht, kus saab spinninguga kala püüda ka otse kaldalt. Lisaks jalutavad Tänavjärve kaldal loodushuvilised ja järve ümber kulgeb korralik rada. Aastatel 2013–2014 pesitses kalakotkas järvest 700 meetri kaugusel, kuid tõenäoline on järvele lähemal pesitsemine tulevikus.

Meede: Tänavjärve ümbritseva raja täielik sulgemine ei ole otstarbekas ega efektiivne, kuid järve äärde (kalakotkale tundliku ala piirile) tuleb kahte kohta paigaldada infotahvlid soovitusliku liikumispiiranguga aja kohta. Pesadele lähemal kaldaalal ei ole soovituslik jalgsi liikuda kõige tundlikumal pesitsusajal, haudumise ja väikeste pesapoegade ajal 1. aprillist kuni 31. juulini.

2.1.1.3.6. Metsis (*Tetrao urogallus*) kat II, LiD I; KE – MKA (nimetatud seletuskirjas), PEP; LoA – ei; LiA – ei.

Liigi arvukus on Eestis viimastel aastakümnetel mitu korda vähenenud ja praegune arvukus on 1100–1200 kukke (Elts jt 2013), Eesti punases nimestikus on kui ohualdis liik. Arvukuse languse tõenäoliselt suurim põhjustaja on ulatuslik metsade ja soode kuivendamine 20. sajandil, mis tingis elupaikade kinnikasvamise ja röövluse suurenemise. Lisaks mõjutab liigi arvukust elupaikade degradeerumine (raiete, kuivenduse tõttu), mis põhjustab samuti suurenenud röövlust.

Läänemaa Suursoos on väga esinduslikud ja metsakuivendusest enamasti rikkumata metsise elupaigad, mida näitab siinsete mängude suurus. Leidisoo LKA-lt on teada kolm mängu: Höbringi (2012. a 4–7 kukke), Leidisoo (2009. a 2 kukke) ja Keedika (2012. a 6 kukke). Läänemaa Suursoo MKA-lt oli enne 2014. a teada kaks mängu: Tänavjärve (2012. a 5 kukke) ja Seljaküla (2012. a 3–5 kukke). Lisaks leiti 2014. a Läänemaa Suursoost Renno Nellise poolt kolm uut korralikku metsisemängu: Hindaste (2014. a 4 kukke), Kõrgeraba (2014. a 6–7 kukke) ja Suursoo (2014. a 4–6 kukke). Lisaks on Suursoo metsise püsielupaigas Kuijõe mäng (2012. a 4–5 kukke).

Suursoo-Leidissoo linnualalt on seega teada üheksa metsisemängu 40–47 kukega, kuid alal esineb tõenäoliselt veel 2–3 väikest mängu ja liigi arvukus alal on 45–55 kukke. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile väga oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 4% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirjade uuendamisel lisada. Lisaks tuleks liik lisada Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on osaliselt taastunud sh soode veerežiimi taastamise tulemusena (vähemalt 60 kukke: Leidissoos vähemalt 20 kukke ja Suursoos vähemalt 40 kukke), mängupaigad on lökaitse tagamiseks teada ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (45–55 kukke: Leidissoos 15 kukke ja Läänemaa Suursoos 30-40 kukke), mängupaigad on kaitse tagamiseks teada ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju sooelupaikadele, sh soometsadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode ja soometsade seisundit ning põhjustavad alusmetsas võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Röövluse mõju – metsisele jt maaspesitsevatele liikide seisundile avaldab mõju kähriku, rebase ja metssea kõrge arvukus ning metssea lisasöötmisest tingitud lokaalne suur asustustihedus.

Meede: hoida kähriku, rebase ja metssea arvukus Suursoo-Leidissoo linnuala ja selle lähiümbruses optimaalsel tasemel. Kindlasti ei tohi linnualale ega selle välispiirile lähemale kui 500 meetrit rajada sigade lisasöötiskohti, mis suurendab ka kähriku lokaalset arvukust.

3. Ala kaitsekord ei ole elupaikade kaitseks piisav – mitmed mängukohad ja neid ümbritsevad alad asuvad piiranguvööndis, mis ei ole elupaikade kaitseks piisav, sest seal

on lubatud turberaie. Piiranguvööndis asuvad Tänavjärve, Seljaküla ja Suursoo mängud ning piiranguvööndi piiril Hindaste mäng.

Meede: Läänemaa Suursoo MKA tsoneeringu muutmine ja mängupaikade ning nendest vähemalt kuni 1 km ulatuses olevate alade tsoneerimine sihtkaitsevööndisse.

4. Häirimine pesitsusajal – Höbringi metsisemängust läheb läbi pinnastee, kus kevadel liikudes häiritakse metsiste mängu.

Meede: sulgeda Valipe-Höbringi pinnastee, et välistada metsise pesitsusaegne häirimine.

2.1.1.3.7. Mustsaba-vigle (*Limosa limosa*) kat II, LiD I; KE – MKA (nimetatud seletuskirjas); LoA – ei; LiA – ei.

Eestis pesitseb ainult 400–700 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on liik kui ohulähedane. Pesitseb peamiselt madal- ja siirdesoodel ning vähemal määral rannaniitudel. Soodel pesitseb tavaliselt pool-koloniaalselt – mitu paari lähestikku.

Suursoo-Leidissoo on liigi parimaid esindusalasid Eestis, sest siinsetel madal- ja siirdesoodel pesitseb 55–80 paari, mis moodustab hinnanguliselt 13% Eesti populatsioonist. Liik pesitseb peamiselt Läänemaa Suursoo soodel, pms Linnurabal, kokku 50–70 paariga. Leidissoos on 5–10 paari.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata mustsaba-vigle Leidissoo looduskaitseala ja Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (55–80 paari: Leidissoos 5-10 paari ja Läänemaa Suursoos 50-70 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (55–80 paari: Leidissoos 5-10 paari ja Läänemaa Suursoos 50-70 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Linnuraba älveraba ja seda ümbritsev siirdesoo on liigile väga soodsaks elupaigaks. Linnuraba ei ole kuivendusega mõjutatud, kuigi sooservakraavidel avaldub siiski mõningane kuivenduskraavide negatiivne mõju.

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodel võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavidel.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.8. Välja-loorkull (*Circus cyaneus*) kat II, LiD I; KE – MKA; LoA – ei; LiA – ei.

Liigi arvukus on sarnaselt mitme teise kaitse-eesmärgina loetletud liigil langenud, arvukus on hetkel 100–200 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohulähedane liik. Pesitseb madal- ja siirdesoodes, lageraielankidel ning harva põldudel.

Liik pesitseb Suursoo-Leidissoo linnuala siirde- ja madalsoodes, hetkel on arvukus linnualal 1–3 paari. Välja-loorkulli arvukus on viimastel aastakümnetel oluliselt vähenenud, mistõttu elupaikade kaitse ja soodsa seisundi säilitamine on väga oluline. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 1% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirjade uuendamisel lisada. Lisaks tuleks liik lisada Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline kaitse-eesmärk**

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1–3 paari: Leidissoos kuni 2 paari ja Läänemaa Suursoos kuni 1 paar) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- **Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk**

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1–3 paari: Leidissoos kuni 2 paari ja Läänemaa Suursoos kuni 1 paar) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- **Mõjutegurid ja meetmed**

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit

ning põhjustavad liigirikastel soodel võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavidel.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.9. Hüüp (*Botaurus stellaris*) kat II, LiD I; KE – ei, LoA – ei; LiA – ei.

Liik pesitseb roostikes, arvukus on Eestis 300–500 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohulähedane liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb üks paar Hindaste järvel. Hüüp eelistab suuremaid roostikke ja sobiv pesitsusala on veel Veskijärve lõunaosas, kus 2001. a pesitses samuti üks paar, kuid 2012. a mitte. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 0,3% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirja uuendamisel lisada. Kavaga tehakse ettepanek kaaluda liigi lisamist Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1 paar Läänemaa Suursoo MKA-l).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1 paar Läänemaa Suursoo MKA-l).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Veskijärvel ja Hindaste järvel roostike pindala suurenemine, mis peegeldab järvede seisundit ja toitainete rikkust, kuid loob sobiva elupaiga hüübile.

2.1.1.3.10. Laululuik (*Cygnus cygnus*) kat II, LiD I; KE – MKA (nimetatud seletuskirjas); LoA – ei; LiA – ei.

Pesitseb järvedel ja rabalaugastel 150–200 paari (Elts jt 2013), Eesti punases nimestikus ohuväline liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 1–2 paari. Veskijärvel pesitseb 1 paar (nii 2012. kui ka 2014. a) ja võimalikke pesitsuskohti on ka mujal (Hindaste järv, Mustjärv, Sendrijärv, kus 2012. a liik ei pesitsenud). Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline

pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 0,8% Eesti populatsioonist. Kavaga tehakse ettepanek kaaluda liigi lisamist Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1–2 paari Läänemaa Suursoo MKA-l).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (1–2 paari Läänemaa Suursoo MKA-l).

- Mõjutegurid ja meetmed

Puuduvad

2.1.1.3.11. Kanakull (*Accipiter gentilis*) kat II, LiD – ei; KE – MKA (nimetatud seletuskirjas); LoA – ei; LiA – ei.

Vanade metsade liik, kelle arvukus on Eestis 400–600 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohulähedane liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb üks paar Leidissoo servas ja üks paar Suursoo Linnuraba ääres. Mõlemad pesitsusterritooriumid on pikaajalised ja asustatud vähemalt alates 1990-ndatest. Tõenäoline on veel ühe paari esinemine ja liigi arvukushinnang kogu alal on 2–3 paari. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 0,5% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirjade uuendamisel lisada.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2–3 paari: Leidissoos 1 paar ja Läänemaa Suursoos 1-2 paari).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2–3 paari: Leidissoos 1 paar ja Läänemaa Suursoos 1-2 paari).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soolupaikadele, sh soometsadele, mis mõjutavad nii pesitsusmetsade kuid eelkõige liigile sobivate saakloomade (teder, laanepüü jt) arvukust. Nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode ja soometsade seisundit ning põhjustavad alusmetsas võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Ala kaitsekord ei ole pesitsuspaikade kaitseks piisav – Suursoo Linnuraba ääres asuv pesapaik on piiranguvööndis, kus on lubatud turberaie. Leidissoo pesa asub sihtkaitsevööndis.

Meede: Läänemaa Suursoo MKA tsoneeringu muutmine ja pesapaikade tsoneerimine sihtkaitsevööndisse, pesast vähemalt 500 m ulatuses.

2.1.1.3.12. Valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopus leucotos*) kat II, LiD I; KE – MKA (nimetatud seletuskirjas); LoA – ei; LiA – ei.

Eestis pesitseb 3000–6000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on ohuväline liik. Tema eelistatud elupaigaks on niisked leht- ja segametsad. Suursoo-Leidissoo linnualal on liik suhteliselt vähearvukas (2–3 paari), sest siin leidub suhteliselt vähe liigile sobivaid elupaikasid (alal domineerivad märjad okasmetsad). Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaitse-eeskirjade uuendamisel kaaluda liigi lisamist ala kaitse-eesmärgiks, samuti kaaluda liigi lisamist Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2–3 paari: Leidissoos 1-2 paari ja Läänemaa Suursoos 1 paar).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (2–3 paari: Leidissoos 1-2 paari ja Läänemaa Suursoos 1 paar).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse negatiivne mõju elupaikadele – liik eelistab niiskeid lehtmetsi, mida ei tohi täiendavalt kuivendada.

Meede: vältida Suursoo-Leidissoo linnualale ja selle piirile uute kuivendussüsteemide rajamist ning hooldatakse ainult kuivendussüsteemide eesvoolusid.

2.1.1.3.13. Laanerähn (*Picoides tridactylus*) kat II, LiD I; KE – ei; LoA – ei; LiA – ei.

Vanametsaliik, kes pesitseb okas- ja segametsades, kus on palju surnud puitu. Arvukus on 3000–5000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohuväline liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 6–10 paari, mis moodustab Eesti arvukusest hinnanguliselt 0,2%. Leidissoo LKA-l pesitseb 2–4 paari ja Läänemaa Suursoo MKA-l 4–6 paari.

Alal liigile tüüpiliselt omaseid elupaikasid (vanu kuusikuid) väga palju ei leidu ja need asuvad kitsaste ribadena soode servades. Vihterpalu põlengualale, kus 2008. a põlengu järel suurel alal mets kuivas, asus liik pesitsema ja 2012. a oli seal 4 paari. Liik ei ole Leidissoo LKA ja Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks, kuid kavaga tehakse ettepanek kaitse-eeskirjade uuendamisel eesmärgiks lisada. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaaluda liigi lisamist Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (6–10 paari: Leidissoos 2-4 paari ja Läänemaa Suursoos 4-6 paari).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (6–10 paari: Leidissoos 2-4 paari ja Läänemaa Suursoos 4-6 paari).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Põlengute tulemusel hukkunud metsad, mis on liigile sobivaks pesitsus- ja toitumiselupaigaks – liik toitub surnud puidus elutsevatest putukatest ja 2008. a põlendikul pesitses 2012. a neli paari laanerähne (enne põlengut kuni 1 paar).

Negatiivsed mõjutegurid

Läänemaa Suursoo MKA kaitsekord ei ole pesitsuselupaikade kaitseks piisav – osad elupaigad asuvad piiranguvööndis, kus on lubatud hooldus- ja turberaied, mis ei ole elupaikade soodsa seisundi tagamiseks piisav (surnud puidu väljaraie).

Meede: Läänemaa Suursoo MKA tzoneeringu muutmine ja elupaikade tzoneerimine sihtkaitsevööndisse.

2.1.1.3.14. Teder (*Tetrao tetrix*) kat III, LiD I; KE – LKA, MKA, HA; LoA – ei; LiA – jah.

Liigi arvukus on mitmekordselt vähenenud viimastel aastakümnetel, hetkel on arvukus ainult 4000–6000 kukke (Elt jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohulähedane liik. Soode ja soometsadega seotud liik. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile väga esinduslik elupaik, pesitseva populatsiooni suuruseks on hinnatud 500–650 mängivat kukke. Läänemaa Suursoo MKA soodel loendati 2012. a suurem osa mängudest ja hinnati kogu MKA arvukuseks 400–450 kukke (Nellis 2012). Leidissoo arvukust hinnati 2000. a sooloendusel 100–200 kukke (Leivits & Leivits 2000). Liik mängib avatud soodel (kõikides sootüüpides) ja pesitseb erinevates metsades, Suursoo-Leidissoo linnualal peamiselt siirdesoo- ja rabametsades. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile väga oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 12% Eesti populatsioonist.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline kaitse-eesmärk**

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (500–650 kukke: Leidissoos 100-200 kukke ja Läänemaa Suursoos 400-450 kukke) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- **Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk**

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (500–650 kukke: Leidissoos 100-200 kukke ja Läänemaa Suursoos 400-450 kukke) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- **Mõjutegurid ja meetmed**

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju sooelupaikadele, sh soometsadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode ja soometsade seisundit ning põhjustavad alusmetsas võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Röövluse mõju – tedre jt maaspesitsevate liikide seisundile avaldab negatiivset mõju kähriku, rebase ja metssea kõrge arvukus ning metssea lisaõõtmisest tingitud lokaalne suur asustustihedus.

Meede: hoida kähriku, rebase ja metssea arvukus Suursoo-Leidissoo linnuala ja selle lähiümbruses optimaalsel tasemel. Kindlasti ei tohi linnualale ega soovitatavalt selle välispiirile lähemale kui 500 meetrit rajade sigade lisaõõtmiskohti, mis suurendab ka kähriku lokaalset arvukust.

2.1.1.3.15. Sookurg (*Grus grus*) kat III, LiD I; KE – MKA, LKA, HA; LoA – ei; LiA – jah.

Liik pesitseb soodes, märgades metsades, järveõõtsikutel, liigniisketel lageraielankidel jms märgadel aladel. Arvukus on 7000–8000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohuväline liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 70–90 paari, neist Leidissoos 30–40 paari ja Läänemaa Suursoos 40–50 paari. Liik pesitseb seal kõikidel sootüüpidel, kuid eelistab madal- ja siirdesoid. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 1% Eesti populatsioonist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (70–90 paari: Leidissoos 30-40 paari ja Läänemaa Suursoos 40-50 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (70–90 paari: Leidissoos 30-40 paari ja Läänemaa Suursoos 40-50 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele sh soometsadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode ja soometsade seisundit ning põhjustavad alusmetsas võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.16. Soo-loorkull (*Circus pygargus*) kat III, LiD I; KE – LKA, MKA, HA; LoA – ei; LiA – jah.

Liigi arvukus on 500–800 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on ohulähedane liik. Liik pesitseb madal- ja siirdesoodel, samuti kõrge taimestikuga rohumaadel. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb kokku 18–25 paari, neist Leidissoos 10–15 paari ja Läänemaa Suursoos 8–10 paari. Liik pesitseb siirde- ja madalsoodel, sageli „poolkoloniaalselt“ mitu paari lähestikku ja toitumas käivad nad peamiselt kaitseala ümbritsevatel põllumaadel. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 3% Eesti populatsioonist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (18–25 paari: Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 8-10 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (18–25 paari: Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 8-10 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.17. Väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*) kat III, LiD – ei; KE – LKA, MKA, HA; LoA – ei; LiA – jah.

Liik pesitseb siirdesoodel ja rabades, eelistades älvete ja laugastega alasid. Arvukus on 400–700 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohulähedane liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 13–20 paari, neist 10–15 paari Läänemaa Suursoos ja Leidissoos 3–5 paari. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 3% Eesti populatsioonist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (13–20 paari: Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (13–20 paari: Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide sulgemise eel.

2.1.1.3.18. Suurkoovitaja (*Numenius arquata*) kat III, LiD – ei; KE – MKA; LoA – ei; LiA – ei.

Pesitseb lagesoodel ja rohumaadel, arvukus on 2000–4000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohuväline liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 35–50 paari, neist Leidissoos 5–10 paari ja Läänemaa Suursoos 30–40 paari. Liik pesitseb peamiselt avatud rabadel, kuid üksikud paarid ka madalsoodel. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 1,5% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaitse-eeskirja uuendamisel eesmärgiks lisada. Lisaks tuleks kaaluda liigi lisamist Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (35–50 paari: Leidissoos 5-10 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (35–50 paari: Leidissoo LKA 5-10 paari ja Läänemaa Suursoo MKA 30-40 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.19. Rüüt (*Pluvialis apricaria*) kat III, LiD I; KE – MKA; LoA – ei; LiA – ei.

Eesti rabadel pesitseb 3000–4000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohuväline liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb kokku 40–55 paari, neist Leidissoos 10–15 paari ja Läänemaa Suursoos 30–40 paari. Liik pesitseb ainult avatud rabadel, älvestega rabadel on asustustihedus suurem. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 1,4% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirja uuendamisel lisada. Lisaks tuleks liik lisada Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (40–55 paari: Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (40–55 paari: Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.20. Heletilder (*Tringa nebularia*) kat III, LiD – ei; KE – ei; LoA – ei; LiA – ei.

Eesti soodel pesitseb 400–500 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus on kui ohulähedane liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 1–3 paari Läänemaa Suursoos. Liik pesitseb älvete või laugastega rabades. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 0,4% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks, kuid kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaitse-eeskirja uuendamisel lisada.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus Läänemaa Suursoos vähemalt praegusel tasemel (1–3 paari).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus Läänemaa Suursoos vähemalt praegusel tasemel (1–3 paari).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.21. Mudatilder (*Tringa glareola*) kat III, LiD I; KE – MKA; LoA – ei; LiA – ei.

Eesti soodel pesitseb 3000–4000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus kui ohuväline liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 40–55 paari, neist 30–40 paari Läänemaa Suursoos ja Leidissoos 10–15 paari. Liik pesitseb rabades, kus eelistab älvete või laugastega alasid. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 1,3% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirja uuendamisel lisada. Lisaks tehakse ettepanek liik lisada Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (40–55 paari: Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (40–55 paari: Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.22. Hallõgija (*Lanius excubitor*) kat III, LiD – ei; KE – ei; LoA – ei; LiA – ei.

Eesti soodel pesitseb 300–500 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus kui ohulähedane liik. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 13–20 paari, neist 10–15 paari Läänemaa Suursoos ja

3–5 paari Leidissoos. Liik pesitseb soodel põõsastikes ja puudel. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 4% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA ja Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirjade uuendamisel lisada.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (13–20 paari: Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (13–20 paari: Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari) ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju soolupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad võsa ja puude kasvu. Kuivenduse negatiivne mõju avaldub Leidissoo kesk- ja lõunaosas ning Suursoo idaosas, lisaks servakraavide ümber.

Meede: vähendada soodel ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2.1.1.3.23. Punaselg-õgija (*Lanius collurio*) kat III, LiD I; KE – LKA, MKA, HA; LoA – ei; LiA – jah.

Arvukus on 40 000–60 000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus kui ohuväline liik. Liik pesitseb erinevates põõsastikes, nii soodel kui ka kultuurmaastikus, lageraielankidel ja mujal. Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 70–110 paari, neist 50–80 paari Läänemaa Suursoos ja 20–30 paari Leidissoos. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 0,2% Eesti populatsioonist. Liik tuleks lisada Suursoo-Leidissoo hoiuala kaitse-eesmärgiks ka Harjumaa osas.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (70–110 paari: Leidissoos 20-30 paari ja Läänemaa Suursoos 50-80 paari).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (70–110 paari: Leidissoos 20-30 paari ja Läänemaa Suursoos 50-80 paari).

- Mõjutegurid ja meetmed

Puuduvad

2.1.1.3.24. Öösorr (*Caprimulgus europaeus*) kat III, LiD I; KE – MKA; LoA – ei; LiA – ei.

Arvukus on 10 000–20 000 paari (Elts jt 2013) ja Eesti punases nimestikus kui ohuväline liik. Liik pesitseb kuivades ja niisketes valgusküllastes männikutes (loo-, nõmme-, palu- ja rabamännikutes). Suursoo-Leidissoo linnualal pesitseb 100–150 paari, neist 70–100 paari Läänemaa Suursoos ja 30–50 paari Leidissoos. Suursoo-Leidissoo linnuala on liigile oluline pesitsusala, sest siin pesitseb hinnanguliselt 0,9% Eesti populatsioonist. Liik ei ole Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks, kuid tuleb kaitse-eeskirjade uuendamisel lisada. Kavaga tehakse ettepanek kaaluda liigi lisamist Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (100–150 paari: Leidissoos 30-50 paari ja Läänemaa Suursoos 70-100 paari).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (100–150 paari: Leidissoos 30-50 paari ja Läänemaa Suursoos 70-100 paari).

- Mõjutegurid ja meetmed

Puuduvad

2.1.1.3.25. **Teised III kaitsekategooria linnuliigid** (kat III, LiD I – täpikhuik, laanepüü, roo-loorkull, rukkirääk, musträhn, väike-kärbsenäpp, herilaseviu, värbkakk, händkakk, nõmmelõoke, vööt-põõsalind; KE – MKA, LoA – ei; LiA – ei.

Suursoo-Leidissoo linnualal esineb lisaks mitmeid III kaitsekategooria linnuliike, kes on seatud ka Läänemaa Suursoo maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks: raudkull (*Accipiter nisus*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), händkakk (*Strix uralensis*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*). Nende liikide kaitse tagatakse eelkõige soo- ja metsaelupaikade kaitse kaudu. Metsalinnustiku pesitsuedukuse tagamiseks on oluline raiete keelamine lindude pesitsusajal.

Leidissoo LKA kaitse-eeskirjade uuendamisel tuleb kaaluda järgmisete linnudirektiivi I lisa liikide, kes alal regulaarselt pesitsevad, eesmärgiks seadmist: täpikhuik, laanepüü, musträhn, väike-kärbsenäpp, herilaseviu, värbkakk, händkakk, nõmmelõoke ja vööt-põõsalind. Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eeskirja uuendamisel tuleb arvata kaitse-eesmärgiks järgmised alal regulaarsed või arvukalt pesitsevad ja juba praegu eesmärgiks olevad linnudirektiivi I lisa liigid: täpikhuik, värbkakk, nõmmelõoke ja vööt-põõsalind. Suursoo-Leidissoo HA (kui hoiuala ei liideta MKAga) kaitse-eesmärkide lisamisel tuleb kaaluda järgmisi linnudirektiivi I lisa liike, kes alal regulaarselt pesitsevad: laanepüü, musträhn, väike-kärbsenäpp ja händkakk. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaaluda järgmiste alal esinevate linnudirektiivi I lisa liikide lisamist Suursoo-Leidissoo linnuala kaitse-eesmärgiks: täpikhuik, laanepüü, roo-loorkull, rukkirääk, musträhn, väike-kärbsenäpp, herilaseviu, värbkakk, händkakk, nõmmelõoke, vööt-põõsalind.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

III kaitsekategooria linnuliikide arvukused ei vähene (tabel 4) ning soo- ja metsaelupaikade seisund paraneb.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

III kaitsekategooria linnuliikide arvukused ei vähene (tabel 4) ning soo- ja metsaelupaikade seisund paraneb.

Tabel 4. III kaitsekategooria linnuliikide kaitsekorraldusperioodi ja pikaajalised kaitseeesmärgid (paaride arv Läänemaa Suursoos ja Leidissoos). Tumedas kirjas on näidatud linnudirektiivi I lisa liigid.

liik	Läänemaa Suursoo	Leidissoo
raudkull	2-3	2-5
roo-loorkull	2-3	2-3
sinikael-part	10-20	10-20
laanepüü	10-15	10-15
täpikhuik	20-60	10-30
rukkirääk	10-20	2-3
kiivitaja	30-40	1-3
punajalg-tilder	20-30	5-10
värbkakk	1-2	1-2
händkakk	1-2	1-2
musträhn	3-4	2-3
nõmmelõoke	10-20	5-10
vööt-põõsalind	5-20	5-10
väike-kärbsenäpp	20-30	10-15

1.1.2. TAIMED

Suursoo-Leidissoo looduslal esinevad mitmed Eestis kõrge kaitseväärtusega ja väikesearvulised taimeliigid, peamiselt soodega seotud liigid. Alal on registreeritud 30 kaitsealuse taimeliigi esinemine, sh üks I kaitsekategooria, 15 II kaitsekategooria ja 14 III kaitsekategooria taimeliiki.

Käesolevas kaitsekorralduskavas käsitletakse eraldi kõiki alal esinevaid I ja II kaitsekategooria liike (I kat 1 liik, II kat 15 liiki). Taimestiku levikuandmed ja kaitsekorralduslikud soovitused pärinevad valdavalt 2012. a tehtud inventuurist ja aruandes antud soovitustest (Luuk & Kukk 2012).

Lisaks on Suursoo-Leidissoo looduslal registreeritud 12 III kaitsekategooria soontaimeliiki – harilik porss (*Myrica gale*), lodukannike (*Viola uliginosa*), harilik ungrukold (*Huperzia selago*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), lääne-mõõkrohi (*Cladium mariscus*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), suur käöpõll (*Listera ovata*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*) ja soo-neiuvaip (*Epipactis balustris*) – ning samblaliigid harilik valvik (*Leucobryum glaucum*) ja sulgjas õhik (*Neckera pennata*). Neist mitmed liigid (harilik porss, lodukannike) on alal väga arvukad. III

kaitsekategooria liikide kaitse tagatakse elupaikade kaitse kaudu ning neile eraldi eesmärki ei seata.

2.1.2.1. Nõmmluga (*Juncus squarrosus*) kat I, LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Nõmmluga on haruldane liik, kes on Eesti punases nimestikus kui ohustatud liik ja kasvab peamiselt Loode-Eestis rabastuval liivapinnasel. Suursoo Leidissoo looduslal on levinud peamiselt Suursoo põhjaosa põlendiku- ja nõmmrabamaastikel Karuste ja Tänavjärve sihtkaitsevööndites, kuid väiksemaid leiukohti on ka mujal. Kokku on registreeritud 50 leiukohta, peamiselt elupaigalaikudena. Nõmmluga moodustab kompaktsed mättakesi, soodsates tingimustes arvukate, kümnetesse või sadadesse ulatuvate kogumikena.

Nõmmluga kasvab eranditult häiringualadel: avatud niiskel liival või turbal sihtidel, radadel, sõidukite jäetud roobastes – valgusrikastes või poolvarjulistes kohtades. Eriti soodsad tingimused liigi levikuks on loonud kunagised metsapõlengud ja nende kustutamisel kasutatud rasketehnikast jäänud jäljed. Praeguseks hakkavad külastatavatest aladest eemale jäävad kasvukohad tulenevalt kohalikust mikrokliimast kanarbiku ja turbasammaldega kinni kasvama või muu tiheda taimestikuga kamarduma. Ilma häiringu kordumiseta nõmmluga nendes paikades püsima jääda ei saa.

Nõmmloa efektiivne kaitse on mõneti problemaatiline ja ei saa juhendada üksnes isendi kaitse põhimõttest. Nõmmloa elujõulise populatsiooni säilitamiseks kaitsealal on vajalik mõõduka häiringurežiimi tagamine soodsas seisundis kasvukohtades ja uute häiringualade tekitamine, et anda võimalus uute osapopulatsioonide tekkimiseks nende asemele, mis kinnikasvamise tõttu hääbuvad.

Häiringuna toimib kõige paremini pinnase avamine, nt tallamine – lisaks vohava taimestiku või sambla lõhkumisele kantakse jalgade või ratastega edasi ka nõmmloa seemneid. Häiringurežiimi kujundamisel tuleb silmas pidada nii optimaalset tugevust kui sagedust. Näiteks ei saa nõmmluga kasvada regulaarselt sõidetaval teel, peab aga hästi vastu pinnasteel, mida vegetatsiooniperioodi jooksul kolm-neli korda autoga läbitakse. Häiringu tugevuse vähenedes võib lubada suuremat sagedust: näiteks kasvab elujõuline ja heas seisundis nõmmloa kogumik Tänavjärve puhkekohas telkimiseks kasutataval alal. Praeguse külastuskoormuse puhul on jalgsi liikumisel tekkiv häiring seal taimetele sobiv, küll aga võiks kasvuala suunas mineva teotsa piirata nii, et sellele poleks võimalik sõidukeid parkida.

Ilmselt küllaltki lihtne ja efektiivne viis käidavatest aladest eemale jäävate kasvukohtade seisundi parandamiseks oleks rööbaste ATV-ga lahtisõitmine 2–3 aasta tagant. Selle meetodi ilmseteks miinusteks on maastikuilme rikkumine, müra ja oht teiste liikide kahjustamiseks,

mistõttu tuleks eelistada teisi meetodeid. Sihipärast häiringute tekitamist tuleks teostada hilissuvel või sügisel, kui nõmmeluga on jõudnud viljuda. Lisaks hoitakse kvartalsihtidel pinnas avatuna tulekaitselistel põhjustel. Veskijärve piiranguvööndisse rajatakse piki luiteseljakuid tähistatud matkarada jalgsi liikumiseks. Matkarajal on hulk eeliseid (paljude väiksemate häiringute tekitamine, matkajate toimimine levikuvektorina, lisaväärtusena loodushariduslik aspekt), aga ka võimalikke probleeme (külastuskoormuse kontrollimatus, prahistamine, raja hooldusvajadus, loomastiku häirimine). Mistahes valitud häiringute tekitamise meetodit tuleks algul katsetada väiksemal näidisalal ning tulemusi seirata.

Soodsad kasvutingimused nõmmloa jaoks on tekkinud Veskijärve piiranguvööndi loodenuurka rajatud kõre kudeveekogude kallastel. Sarnaste kõretiikide rajamine ülejäänud Veskijärve luitealal mõjuks liigi populatsioonile soodsalt, kuigi nõmmloa seisukohast pole veekogu otseselt vajalik, piisaks ka väiksemalt häiringust niiske liivaga alal. Pikemas perspektiivis tuleb kaaluda Veskijärve luitestiku piiranguvööndi põlendikualade hoidmist taasmetsastumast (vähemalt osaliselt) kas mehhaanilise häiringurežiimi või kontrollitud põletamise abil. Avatud liivikute, nõmme- ja nõmmrabelaikude ning ajutiste väikeveekogudega vahelduv maastik pakuks soodsaid kasvutingimusi häiringulembestele haruldastele taimeliikidele, aga ka kahepaiksetele ja roomajatele.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada nõmmeluga Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (50 leiukohta Läänemaa Suursoo MKA-l).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (50 leiukohta Läänemaa Suursoo MKA-l).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Põlengud ja muud pinnase häiringud - väikse koormusega tallamine, kvartalsihtide lahtihooldamine tulekaitselistel eesmärkidel.

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kõrge külastuskoormus, prahistamine.

Meede: tõhus järelevalve.

Meede: matkaradade rajamine ja külastajate suunamine Läänemaa Suursoo põhjaosas.

2. Põlenguala metsastumine – liik on tundlik avatud alade kinnikasvamisele.

Meede: sihtidel olevate tulekaitseribade avatuna hoidmine – RMK hoiab sihtidel mineraalmaad avatuna (taimestumata) tavapärase metsamajandustööde raames (regulaarne randaalimine), seetõttu kaitsekorralduskavas selleks eraldi tegevust ei kavanda.

Meede: häiringualade rajamine kõre elupaikadesse, mis lisaks kõrele aitab kujundada sobivaid elupaiksid ka nõmmloale.

2.1.2.2. Õrn tarn (*Carex disperma*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Õrn tarn on Eesti punases nimestikus kui ohulähedane liik. Eestis on liik vähearvukas ja levinud peamiselt Kirde-Eestis, elupaigaks on niisked kuusikud. Suursoo-Leidissoo looduslal kasvab õrn tarn Sooristi piiranguvööndis hämarate lodustuvate kuusikutega seljakutel siirdesoometsas, väiksemate loikude servades turbasamblal. Registreeritud on neli küllaltki lähestikku (üksteisest mõnesaja meetri kaugusel) asuvat kasvupaika kokku alla 50 generatiivse isendiga. Kuna taim on raskesti märgatav, siis on tõenäoline liigi suurem arvukus alal. Kuna samast piirkonnast leiti ka väga sarnast liiki lodutarna (*Carex loliacea*), siis tuleb edaspidi õrna tarna leide hoolikalt kontrollida, sest vegetatiivsete tunnuste põhjal neid liike usaldusväärselt eristada ei saa.

Õrna tarna kasvualal peavad veerežiimi muutvad tööd olema välistatud ning raiet tuleb vältida minimaalselt 50 m laiusel puhveralal ümber kasvukohtade. Leiukoht väärib tähelepanu ja kaitset eriti seetõttu, et tegemist on liigi ainukese teadaoleva kaasaegse kasvukohaga Loode-Eestis.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada liik Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline kaitse-eesmärk**

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l neli leiukohta ja 50 generatiivset isendit).

- **Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk**

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l neli leiukohta ja 50 generatiivset isendit).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie tõttu. Teadaolevad leiukohad asuvad piiranguvööndis.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus liigi elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.1.2.3. Sagristarn (*Carex irrigua*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Sagristarn on Eesti punases nimestikus kui ohulähedane liik. Eestis on haruldane ja hajusalt levinud, elupaigaks on siirdesood ja rabaservad. Suursoo-Leidissoo looduslalal on sagristarn küllaltki sage Suursoo siirdesoo-, raba- ja soostunud metsades, eelistades veidi liikuva veega soonekohti ja mättavahesid poolvarjulistel aladel, hõrendikes ja metsaservades. Harvem kasvab ta täiesti lagedal (näiteks Hindaste järve siirdesoisel kaldaõõtsikul) või varjukates metsades. Kokku on Suursoos registreeritud 32 hajusalt paiknevat areaali ja Leidissoos kaks leiukohta.

Liigi elujõulise populatsiooni säilitamisel on kõige olulisem sobivate metsaelupaigatüüpide kaitse. Sagristarna kasvukohti ei tohi kuivendada ja kasvukohtadele mõjub soodsalt märgade metsade veerežiimi taastamine. Raiet kasvukohtades tuleb vältida.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada sagristan Läänemaa Suursoo MKA ja Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (34 kasvukohta: Leidissoos kaks ja Läänemaa Suursoos 32 kasvukohta).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (34 kasvukohta: Leidissoos kaks ja Läänemaa Suursoos 32 kasvukohta).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soometsadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodel või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soometsade

veerežiimi ning põhjustavad alusmetsa, võsa ja pilliroo liigset kasvu (Suursoo soo edelaservas, Leidisoo keskosas).

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie tõttu. Läänemaa Suursoos on mitmed leiukohad piiranguvõondis, sh kõige esinduslikum leiukoht Seljakülas.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus liigi elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevõondisse.

2.1.2.4. Kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Kõdu-koralljuur on Eesti punases nimestikus kui ohustatud liik, elupaigaks on märjad metsad, sood ja veekogude kaldad. Suursoo MKA taimestiku inventuuri käigus registreeriti kokku 131 isendit kuuest leiukohast (Kõrgeraba sihtkaitsevõondi lõunatipu lähedalt soostunud lehtmetsast, soosaarelt Leotusraba siirdesoomassiivi lääneosast, kahest kohast Inka sihtkaitsevõondi kuusikutest, siirdesoomännikust Tänavjärve-äärse telkimisplatsi ligidusest ja niiskest kuusikust Pillijärve piiranguvõondi põhjaservast).

Vajalikud meetmed on raiete vältimine metsaelupaikades ja nende veerežiimi muutmatuna säilitamine leiukohtades, soovitatavalt minimaalselt 50 m raadiuses taimede asukohast. Kuna õitsvad taimed on haprad ja oma ebatavalise välimusega äratavad tähelepanu, võiks kõdu-koralljuurt põhimõtteliselt ohustada ka tallamine ja noppimine (liigne külustuskoormus). See oht realistlik vaid Tänavjärve-äärse puhkekoha läheduses asuvas leiukohas – kuid sealne kasvukoht asub väliselt küllaltki ilmetus ja raskesti läbitavas hõreda pillirooga siirdesoomännikus, mida matkajad-kalastajad ei külasta.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada kõdu-koralljuur Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l kuus kasvukohta).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l kuus kasvukohta).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soometsadele – Läänemaa Suursoos mõjutavad Suursoo põhjaosas asuvad kraavid negatiivselt soometsade veerežiimi ning põhjustavad alusmetsa, võsa ja pilliroo liigset kasvu.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie tõttu. Üks leiukoht asub piiranguvööndis.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus liigi elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.1.2.5. Sale villpea (*Eriophorum gracile*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Sale villpea on haruldane liik ja Eestis punases nimestikus kui ohualdis liik. Elupaigaks on õõtsikud, soostunud niidud ja kraavid. Läänemaa Suursoos kasvab märgades madal- ja siirdesoodes ning veekogude kaldaõõtsikutel, lagedatel päikesele avatud aladel, enamasti ohtra niitja tarna (*Carex lasiocarpa*) ja ubalehega (*Menyanthes trifoliata*) kooslustes. Sagedasti kasvab liik hõredate kogumikena, kus ca 10 m raadiuses on mõnikümme generatiivset isendit, harvemini suuremate kogumikena või üksikute laialipillatud isenditena suurematel soolaamadel. Saleda villpea jaoks soodsaid kooslusi on Läänemaa Suursoo MKA-I väga suurtel pindadel, sealjuures on mitmel pool tegemist suhteliselt monotoonsete soomassiividega, mille täielik läbiuurimine ei ole otstarbekas ja liiki leidub alal kindlasti rohkem.

Suursoos on registreeritud 17 leiukohta, Leidissoost ei ole liiki leitud. Üks tihedamaid ja arvukamaid saleda villpea kolooniaid asub Hindaste järve läänekalda õõtsikul. Saleda villpea tugevamaid isendeid on lihtne segi ajada ahtalehise villpea (*Eriophorum angustifolium*) väiksemate taimedega, mistõttu määramisel tuleb olla tähelepanelik.

Tingimata tuleb vältida elupaikadeks olevate soode kuivendamist või mingil muul moel kahjustamist.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada sale villpea Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l 17 kasvuohhta).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l 17 kasvuohhta).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju elupaikadele – Läänemaa Suursoos Linnuraba lõunaservas mõjutavad kraavid negatiivselt elupaikade veerežiimi ning põhjustavad võsa ja pilliroo liigset kasvu.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise kuivenduse tõttu. Neli leiukohta asuvad piiranguvööndis, kus maaparandussüsteemide hooldustööd on lubatud.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus liigi elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.1.2.6. Ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Ainulehine soovalk on Eesti punases nimestikus kui ohualdis liik, elupaigaks on niisked metsad. Suursoos on registreeritud üks ainulehise soovalgu kasvukoht ühe generatiivse taimega (Hindaste järvest kirdes, Veskijärve piiranguvööndis), Leidissoost ei ole liiki leitud. Vältida tuleb elupaikade kuivendamist või mingil muul moel, näiteks raiete läbi kahjustamist.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaaluda kaitse-eeskirja uuendamisel ainulehise soovalgu nimetamist Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks. Liigi leiukoht on praeguse kaitsekorra järgi piiranguvööndis, kaitse tagaks sihtkaitsevööndi kaitsekord.

2.1.2.7. Sookäpp (*Hammarbya paludosa*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Sookäpp on hajusalt levinud ja Eesti punases nimestikus kui ohustatud liik. Kasvab lagedates madal- ja siirdesoodes, rabamätastel, älvestes ja õõtsikutel, harvemini siirdesoometsades. Suursoos on registreeritud 14 leiukohta, neist enamik siiski vaid mõne üksiku taimega. Suurim

leiukoht asub Linnuraba sihtkaitsevööndi kagunurgas, jäädes suuremas osas kaitseala piiridest välja. Leidissoos on registreeritud kaks leiukohta, neist üks on suhteliselt suur kasvuala Sendrisoos.

Leiukohti ja nende ümbrust paarisaja meetri raadiuses (või tervet õõtsiku või muu soelupaiga massiivi, kui see on suurem) ei tohi kuivendada. Küll aga mõjub liigi kasvualale soodsalt, kui taastada kuivendamisest rikutud soode looduslikku veerežiimi. Linnuraba sihtkaitsevööndi kaguservas asuva suure osapopulatsiooni puhul tuleks kaaluda kaitseala laiendamist nii, et sihtkaitsevöönd hõlmaks kogu sookäpa kasvuala.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada sookäpp Läänemaa Suursoo MKA ja Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (16 kasvukohta: Leidissoos kaks ja Läänemaa Suursoos 14 kasvukohta).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (16 kasvukohta: Leidissoos kaks ja Läänemaa Suursoos 14 kasvukohta).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soelupaikadele – Läänemaa Suursoos Linnuraba lõunaservas mõjutavad kraavid negatiivselt soelupaikade veerežiimi ning põhjustavad võsa ja pilliroo liigset kasvu.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise. Neli leiukohta asuvad piiranguvööndis, kus maaparandussüsteemide hooldustööd on lubatud.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tzoneering, kus liigi elupaigad tzoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.1.2.8. Väike käopõll (*Listera cordata*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Väike käopõll on Eesti punases nimestikus kui ohualdis liik. Kasvab soo-, raba-, siirdesoo- ja kõdusoometsades, vahel ka parasniiskel pinnasel näiteks nõmmrabametsades. Suursoos on registreeritud 17 leiukohta, kus taimede arvukus varieerub üksikisendist kümnete taimedeni. Leidissoost liiki leitud ei ole.

Metsatõid tuleb kasvukohtades ja vahetus läheduses (soovitavalt vähemalt 50 m raadiuses) vältida. Ka valgustusraie ei ole soovituslik, kuna liik kasvab hästi ka väga varjulistes metsades – valgustingimuste parandamine põhjustaks hoopis alustaimestiku vohamist ja konkurentsi tugevnemist rohurindes. Samuti mõjub elupaikade seisundile soodsalt veerežiimi taastamine.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada väike käopõll Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l 17 leiukohta).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel (Läänemaa Suursoo MKA-l 17 leiukohta).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie tõttu. Enamus leiukohtadest asuvad piiranguvööndis (13 leiukohta 17-st).

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus liigi elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.1.2.9. Harilik sookold (*Lycopodiella inundata*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Harilik sookold on haruldane liik, kes on Eesti punases nimestikus kui ohustatud liik. Kasvab soonitudel, soode ja rabade servaaladel, niiskel liiv- ja turbamullal. Läänemaa Suursoos on registreeritud 12 väiksemat sookolla leiukohta. Sookollale sobivaid elupaiku leidub peamiselt Veskijärvest ja Tänavjärvest põhja poole jäävas nõmmrabas, mida läbib liivaseljakud – kunagiste luidete harjad. Üksik leiukoht asub Valgeristi raba ja Keila-Haapsalu maantee vahele jäävas siirdesoo. Kuna sookolla elujõulisi populatsioone on Eestis väga väheks jäänud, on

sookolla kaitse efektiivne korraldamine Suursoos väga tähtis. Leidissoos on registreeritud üks leiukoht.

Sookold vajab kasvamiseks taimestikuvaba niisket turba- või liivapinda. Ta on ilmselt vähese konkurentsivõimega ega suuda püsida tiheda turbasamblakihi vahel ega tihedas rohttaimestikus. Sookolla kasvukohad Suursoos kujutavad endast väikesi madalaveelisi ja hõredalt taimestunud liiva- või turbapõhjaga lompe liivaseljakute ja raba või siirdesoo piirimaal. Sookollale soodsa ala pind igas leiukohas jääb enamasti mõne kuni paarikümne ruutmeetri vahele. Iseloomulikud kaasnevad liigid on tume ja valge nokkhein (*Rhynchospora fusca* ja *R. alba*; lompe võib l oodusdirektiivi elupaigatüüpide klassifikatsioonis lugeda kuuluvaks tüüpi 7150 – nokkheinakooslused) ning pikalehine ja vaheline huulhein (*Drosera anglica*, *D. intermedia*). Veeseis lompides on kõikuv, põuastel suvedel mõned neist ilmselt ka kuivavad. Sookolla püsimiseks soodsateks võib lugeda selliseid lompe, kus vee sügavus jääb enamasti alla 10 cm.

Kuivõrd on nokkheinalompide püsimine seotud põlengutega, ei ole täielikult selge. Mõõda liivaseljakuid kulgevad rajad ja põlengute kustutamise tehnikast jäänud rööpad on ilmselt veel lähiminevikus pakkunud sookollale võimalust kasvada avatud niiskel pinnasel ka üleujutamata aladel. Praeguseks on kasutamata teerajad ja rööpad sambla ja kanarbikuga kinni kasvanud. Sookold suudab püsima jääda vaid nokkheinalompides.

Sookolla kui mõningast häiringurežiimi vajava taime kaitse korraldamine on üsna raske ja sarnaneb pisut nõmmloa kaitsega. Sookolla seisundi parandamiseks on mõeldav sambla ja kanarbiku käsitsi eemaldamine lompide servadest. Niisuguse tegevuse mõju nokkheinakooslustele ja efektiivsust (st kas sookold hakkab avatud pinnale levima) tuleb eelnevalt katsetada väiksemal pinnal. Kaitsekorralduslikeks töödeks soodne aeg on kesk- või hilissuvi, kui sookolla taimed on hästi nähtavad ja seega on võimalik vältida olemasolevate isendite kahjustamist.

Kindlasti ei tohi muuta ala veerežiimi, vajadusel võib kasvukoha ümbruses teha vähest valgustusraiet. Viimane võib kõne alla tulla, kui põlengujärgselt lage ala hakkab sookolla kasvukoha ümber kattuma tiheda männinoorendikuga.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada sookold Läänemaa Suursoo MKA ja Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Läänemaa Suursoo MKA-l 13 leiukohta.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Läänemaa Suursoo MKA-l 13 leiukohta.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Sobivate elupaikade (lompide) kinnikasvamine.

Meede: kõrele rajatud lompide servadest taimestiku osaline eemaldamine.

2.1.2.10. Karvane lipphernes (*Oxytropis pilosa*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Karvane lipphernes on Eesti punases nimestikus kui ohualdis liik. Kasvab avatud kuival lubjarikkal pinnasel päikesepaistelises kohtades, leiukohad on pms Loode-Eestis ja Saaremaal. Suursoos on registreeritud kolm lähestikust leiukohta endises karjääris Veskijärvest läänes. Seal tuleb vältida ala kinnikasvamist rohttaimede ja võsaga. Lipphernele ei sobi tihe rohukamar ega varjutav põõsarinne, seetõttu võiks liigile vajalikke häiringuid rohukamarasse luua kunstlikult. Töövõttena sobib aeg-ajalt pinnasehäiringute tekitamine, nt randaalimine või kamara koorimine. Kujuneva põõsarinde vastu aitab võsalõikus. Leidissoost ei ole liiki leitud.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada karvane lipphernes Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Läänemaa Suursoo MKA-l vähemalt 3 leiukohta.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Läänemaa Suursoo MKA-l vähemalt 3 leiukohta.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Elupaikade kinnikasvamine

Meede: kõre elupaikade hooldustööde raames Veskijärve karjääri lõunaosas võsaraie.

2.1.2.11. Tume nokkhein (*Rhynchospora fusca*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Tume nokkhein on Eesti punases nimestikus kui ohustatud liik. Suursoo-Leidissoo looduslal kasvab liik madal- ja siirdesoodes, vanades kraavides, älvastes ning eriti ohtralt Suursoo põhjaosa nõmmrabades levivates liivapõhjaga lompides. Suursoos on registreeritud 54, Leidissoos kaks leiukohta. Tumedal nokkheinal on roomav risoom, millelt tõusvad püstised võsud moodustavad enamasti hõre- või tihemurusaid kogumikke. Soodsates elupaikades võivad sidusad kogumikud hõlmata sadu ruutmeetreid, vahel enamgi. Seetõttu on isendite või võsude arvu täpne hindamine sageli võimatu.

Põhiliselt võib leiukohti ohustada kuivendamine, mõju võib avaldada ka leiukohast suhteliselt kaugel toimuv kraavitamine või olemasolevate kraavide eesvoolude avamine. Üks arvukas ja suure pindalaga kasvukoht Linnuraba sihtkaitsevööndi edelanurgas jääb suuremalt osalt kaitsealast välja. Samas on veel sookäpa elujõuline populatsioon ja saleda villpea ning soohiilaka väiksemad leiukohad – võiks kaaluda kaitseala laiendust.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada tume nokkhein Läänemaa Suursoo MKA ja Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Läänemaa Suursoos 54 ja Leidissoos kaks kasvukohta.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Läänemaa Suursoos 54 ja Leidissoos kaks kasvukohta.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju sooelupaikadele – Läänemaa Suursoos Linnuraba lõunaservas ja Leidissoo põhjaosas mõjutavad kraavid negatiivselt sooelupaikade veerežiimi ning põhjustavad võsa ja pilliroo liigset kasvu.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise. 15 leiukohta asuvad piiranguvööndis, kus on lubatud maaparandussüsteemi hooldustööd, kuid kuivendus on liigi elupaikadele peamine ohutegur.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus liigi elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.1.2.12. Soohiilakas (*Liparis loeselii*) kat II , LoD – II; KE – ei; LoA – ei.

Soohiilakas on Eesti punases nimestikus kui ohualdis liik. Kasvab peamiselt madala taimestikuga mätastel lubjarikastel märgadel kasvukohtadel madalsoodes, allikate ümbruses, järvekallastel ja rannaniitudel. Suursoo ainuke soohiilaka leiukoht mõne generatiivse taimega asub napilt väljaspool kaitseala, kuid jääb kaitset vajava soostiku servale (Linnuraba sihtkaitsevööndi edelanurk). Samas asuvad sookäpa ja tumeda nokkheina ulatuslikud populatsioonid, mistõttu tuleks kaaluda kaitseala laiendamist ja sihtkaitsevööndi kaitsekorra kehtestamist.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek kaitse-eeskirja uuendamisel kaaluda soohiilaka elupaikade liitmist Läänemaa Suursoo MKA-ga ja nimetada liik kaitse-eesmärgiks.

2.1.2.13. Vesilobeelia (*Lobelia dortmanna*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Vesilobeelia on Eesti punases nimestikus kui ohualdis liik ja Eestis on ainult kümme teadaolevat leiukohta. Vesilobeelia kasvab oligotroofsetes ja semidüstroofsetes järvedes, Suursoos eeskätt Tänavjärves, kus on registreeritud 29 kasvukohta. Leidissoost ega teistest Suursoo järvedest ei ole liiki leitud.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada vesilobeelia Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Tänavjärves 29 leiukohta.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Tänavjärves 29 leiukohta.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Reostamine – prügistamine, autode pesemine järvekaldal jms.

Meede: Tõhus järelevalve (KKI, RMK), piisaval hulgal prügikaste ja infotahvlid, kus on asjakohane info kirjas.

2.1.2.14. Järv-lahnarohi (*Isoetes lacustris*) kat II , LoD – ei; KE – ei; LoA – ei.

Järv-lahnarohi on Eesti punases nimestikus kui ohustatud liik. Kasvab oligotroofsetes ja semidüstroofsetes liivase või kivise põhjaga järvedes. Eelistab nõrgalt happelist vett. Suursoos esineb Tänavjärves, registreeritud on üks leiukoht.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada järv-lahnarohi Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi elupaigad säilivad ning liik esineb Tänavjärves.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi elupaigad säilivad ning liik esineb Tänavjärves.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Reostamine – prügistamine jms.

Meede: Tõhus järelevalve (KKI, RMK), piisaval hulgal prügikaste ja infotahvlid, kus on asjakohane info kirjas.

2.1.2.15. Eesti soojumikas (*Saussurea alpina subsp. Esthonica*), kat II, LoD – ei, KE – ei, LoA – ei.

Eesti soojumikas on alpi soojumika alamliik, kes kasvab madal-soodes, soostunud niitudel ja nende servades soometsades. Liik esineb ainult Eestis ja Põhja-Lätis, kus on teada kaks leiukohta Pope ja Tukumsi juures. Eesti punases nimestikus on kui ohulähedane liik, kes kasvab peamiselt Lääne- ja Kesk-Eestis ning puudub saartel. Leidissoo LKA-l on neli leiukohta, registreeritud elupaikade pindala on 53 ha.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada eesti soojumikas Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Leidissoo LKA-l neli leiukohta pindalaga 53 ha.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Leidissoo LKA-l neli leiukohta pindalaga 53 ha.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju sooelupaikadele – Leidissoo lõunaosas mõjutavad kraavid negatiivselt sooelupaikade veerežiimi.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise kuivenduse tõttu. Kõik kasvukohad asuvad Leidissoo LKA piiranguvööndis, kus kraavide hooldustööd on lubatud.

Meede: looduskaitsealastest väärtustest lähtuv kaitseala tzoneering, kus liigi elupaigad tzoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.1.2.16. Kuninga-kuuskjalg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), kat II, LoD – ei, KE – ei, LoA – ei.

Eestis kasvab kuninga-kuuskjalg peamiselt lubjarikastes allikasoodes, kuid liiki on leitud ka raiesmikelt, kraavikallastelt ja metsasihtidelt. Vähesed teadaolevad populatsioonid kasvavad peamiselt Lääne- ja Loode-Eestis. Viimastel aastakümnetel on kuninga-kuuskjala arvukus oluliselt kahanenud, mistõttu arvati liik 2014. aastal kaitstavate liikide II kategooriasse. Eesti punases nimestikus on kui ohustatud liik. Leidissoo LKA-l on teada viis leiukohta. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada kuninga-kuuskjalg Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Leidissoo LKA-l viis leiukohta.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Liigi arvukus on vähemalt praegusel tasemel: Leidissoo LKA-l viis leiukohta.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soolupaikadele – Leidissoo lõunaosas mõjutavad kraavid negatiivselt soolupaikade veerežiimi.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) ja võimalusel taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise kuivenduse tõttu. Kolm leiukohta asuvad Leidissoo LKA piiranguvööndis, kus kraavide hooldustööd on lubatud.

Meede: looduskaitsealastest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus liigi elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.2. KOOSLUSED

Suursoo-Leidissoo loodusalal leidub palju kõrge kaitseväärtusega elupaikasad, pms madal- ja siidesoid. Lisaks leidub soode servades ulatuslikult rabastuvaid metsi ja soo-lehtmetsi ning mineraalmaaladel vanu loodusmetsi.

Suursoo-Leidissoo loodusalal esinevad elupaigatüübid ja nende pindalad on esitatud tabelis 5. Suursoo-Leidissoo loodusalal on kaitse-eesmärgiks 18 loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpi (<http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=EE0040209>).

Paljude elupaigatüüpide pindala on 2009–2012 elupaigainventuuride alusel oluliselt erinev võrreldes ala natura standard-andmevormil märgituga (tabel 5):

1. metsastunud luiteid (2180) on ligi kolm korda rohkem;
2. rabasid (7110*) on 21% võrra vähem. Rabasid on inventuurides osaliselt määratud siirdesoodega (7140) kaasnevaks elupaigatüübiks;
3. liigirikikaid madalsoid (7230) on 62% võrra rohkem. Alal esinevad siirde- ja madalsoo üleminekukooslused, mida on kohati keeruline väljas eristada, mistõttu elupaigatüübid 7140 ja 7230 on sageli määratud teineteisele kaasnevaks;
4. lubjarikkad madalsoid lääne-mõõkrohuga (7210*) on alal oluliselt vähem;
5. vanu loodusmetsi (9010*) leidub alal ligi poole vähem, kuid lisaks on inventeeritud 185 ha potentsiaalseid vanu loodusmetsi (p9010);
6. soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*) leidub alal kaks korda rohkem ning lisaks on inventeeritud 129 ha potentsiaalseid soostuvaid ja soo-lehtmetsi (p9080);
7. luidetevahelised niisked nõod (2190) kaasnevad metsastunud luidetega (2180).

Mitmete eesmärgiks olevate elupaigatüüpide (3160, 9050, 9060) pindala on 2009–2012 elupaigainventuuride alusel väike, ainult 1–6 ha. Suursoo-Leidissoo loodusalal ei ole inventeeritud elupaigatüüpe rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120) ning lammi- ja lodumetsad (91E0*).

Lisaks loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele olevatele elupaigatüüpidele leidub 2009–2012 elupaigainventuuride alusel alal elupaigatüüpe kuivad nõmmed (4030), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210) ja sinihelmikakooslused (6410).

Tabel 5. Leidissoo looduskaitsealal, Läänemaa Suursoo maastikukaitsealal, Suursoo-Leidissoo hoiualal ja Suursoo metsise püsielupaigas esinevad loodusdirektiivi elupaigatüübid. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

Elupaiga- tüübi kood	Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüp	pindala N2000 andmebaasis (ha)	pindala 2009-2012 inventuuride alusel (ha)	erinevus (ha)
2180	metsastunud luided	53,8	171,4	118
2190	luidetevahelised niisked nõod	7,8	0	-8
3110	liiva-alade vähetoitelised järved	322,0	322,5	1
3150	looduslikud rohketoitelised järved	55,6	55,6	0
3160	huumustoitelised järved ja järvikud	4,8	6,1	1
4030	kuivad nõmmed	0,0	15	15
6210	kuivad niidud lubjarikkal mullal	0,0	16,8	17
6410	sinihelmikakooslused	0,0	139	139
6430	niiskuslembesed kõrgrohustud	10,0	26,7	17
7110*	rabad	6449,0	5155	-1294
7120	rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad	476,0	0	-476
7140	siirde- ja õõtsiksood	2948,0	3009	61
7210*	lubjarikkad madalsood lääne- mõõkrohuga	239,0	32,4	-207
7230	liigirikkad madalsood	2194,0	3541	1347
9010*	vanad loodusmetsad	834,0	464	-370
9050	rohunditerikkad kuusikud	0,9	1,1	0
9060	okasmetsad oosidel ja moreenikuhatistel	27,2	1,6	-26
9080*	soostuvad ja soo-lehtmetsad	514,3	1146	632
91D0*	siirdesoo- ja rabametsad	1552,0	1664	112
91E0*	lammi-lodumetsad	13,1	0	-13
KOKKU		15701,5	15767,1	66

Kaitsekorralduskavas seatakse eesmärgid Suursoo-Leidissoo loodusala kaitse-eesmärgidena nimetatud elupaigatüüpidele ja elupaigatüübile 6210, mille osas tehakse ettepanek kaitse-eesmärgiks lisamiseks – kokku 18 elupaigatüübile. Eesmärki ei seata elupaigatüüpidele 7120, 91E0*, sest neid alal ei esine

Elupaikade esinduslikkuse hindamisel kasutatakse järgmist skaalat:

- A – väga hea,
- B – hea,
- C – arvestatav
- D – väheesinduslik.

2.2.1. LUITEELUPAIGAD

2.2.1.1. Metsastunud luited (2180), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA, LoA – jah

Metsastunud luiteid on nõmmemetsaga, kohati ka palumetsaga kaetud luited. Kooslused on levinud peamiselt mererannikul. Puistus on hästi väljakujunenud puurinde struktuur, mille moodustavad enamasti hõredalt kasvavad männid. Puud on jässakad ja laiuvad. Pinnas ei ole täielikult kamardunud, esineb nõmme- ja liivikulaikusid. Põõsarinne puudub või koosneb üksikutest kadakatest. (Paal 2007).

Elupaiga pindala on 171 ha, mis on arvestatava esinduslikkusega C (Türnpu & Palo 2009). Metsastunud luiteid esineb ainult Läänemaa Suursoos Tänavjärve rabal Veskijärvest ja Tänavjärvest põhja pool asuvatel luidetel. Suurem osa elupaigast jääb 2008. a põlendikule, mille tulemusena on 95% metsast hukkunud (seetõttu ka madal esinduslikkus). Sellest hoolimata on tegemist väärtusliku elupaigaga, kus puistu aastakümnetega taastub, mis on sobivaks elupaigaks mitmesugustele põlendiku- ja häiringuliikidele ning põlenud mets on käsitletav ka kui vanade loodusmetsade elupaigatüüp.

Metsastunud luiteid ei esine Leidisoo LKA-l ja Suursoo-Leidisoo HA-l, mistõttu see elupaigatüüp tuleks nendel aladel kaitse-eesmärkide hulgast välja arvata.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l esineb 171 ha metsastunud luiteid, mille esinduslikkus on vähemalt hea (B)

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l on metsastunud luiteid 171 ha, millest vähemalt 50% (86 ha) on hea esinduslikkusega (B) ja ülejäänud 50% vähemalt arvestatava esinduslikkusega (C).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Metsapõlengud. Tulekahju tulemusel luidetel kasvanud puistu hukkus, mis vähendas elupaiga esinduslikkust. Tuleoht on jätkuv ja sademetevaesel ajal väga kõrge.

Meede: Veskijärve ja Tänavjärve puhkekohtades betoonist alustel lõkkekohtade rajamine, infotahvlitele panna teave lõkete tegemise keelu kohta väljaspool selleks ettevalmistatud kohti ja järelevalve (RMK ja KKI).

2.2.1.2. Luidetevahelised niisked nõod (2190), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA, LoA – jah

Elupaigatüüpi 2190 kuuluvad niisked nõod luidete vahel, mis on floristiliselt rikkad ja tundlikud põhjavee taseme alandamise suhtes. Üksikud väikesed luitenõod omaette elupaigana suurt tähtsust ei oma, küll aga on need olulised suuremate luitestike osadena, näiteks metsastunud luidete (2180) vahel asuvana (Paal 2007).

Luidetevahelisi niiskeid nõgusid käsitletakse kompleksis koos metsastunud luidetega.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Elupaik esineb Läänemaa Suursoo MKA-l looduslikus seisundis.

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Elupaik esineb Läänemaa Suursoo MKA-l looduslikus seisundis.

2.2.2. MAGEVEEKOGUD

Kaitsekorralduskava koostamise raames tehti ettepanek Suursoo maastikukaitseala järvedel võrgupüügi keelamiseks (hetkel antakse välja väike hulk püügilubasid). Järved on harrastuskalameeste hulgas populaarsed, aga väikesed ja asuvad aktiivselt kasutataval puhkealal. Kaitse-eeskirja uuendamisel kaaluda kalapüügile piirangu seadmist: lubada võiks ainult õnge- ja spinningupüüki, mitte kalapüüki nakkevõrguga.

2.2.2.1. Liiva-alade vähetoitelised järved (3110), LoD I – jah, KE – LKA, MKA; LoA – jah

Need on vähetoitelised või poolhuumustoitelised järved, mille vesi sisaldab vähe mineraalaineid. Vähetoiteliste järvede põhi ja kaldad on valdavalt liivased ja kaldataimi on vähe või puuduvad need üldse. Poolhuumustoiteliste järvede põhi ja kaldad on kohati turbased ja taimestikku on rohkem (Paal 2007).

Veskijärv ja Tänavjärv on inventeeritud liiva-alade vähetoitelise järvena. Nende järvede kogupindala on 322 ha ja esinduslikkus on kogu ulatuses A.

Veskijärv (184 ha) on pruuniveeline düstroofne järv, mille kaldajoone pikkus on 7,8 km ja valgala pindala on 23,5 km². Järv on pehmeveeline ja miksotroofne ehk segatoiteline, veevahetus toimub keskmiselt kaks korda aastas. Keskmine sügavus on 1,7 m, suurim sügavus 3m. Järve ja tema elustiku kaitseks loodi aastal 1964 Veskijärve kaitseala.

Tänavjärv (138 ha) on keset rabasid paiknev liivakallastega järv. Kaldajoone pikkus on 6,0 km ja valgala pindala on 4,7 km². Järv on pehmeveeline ja semidüstroofne ehk poolhuumustoiteline. Järv toitub peamiselt sademetest. Keskmine sügavus on 1,8 m, suurim sügavus 2,5 m.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l asuvad liiva-alade vähetoitelised järved säilivad kogu ulatuses 322 ha väga hea esinduslikkusega (A).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l asuvad liiva-alade vähetoitelised järved säilivad kogu ulatuses 322 ha väga hea esinduslikkusega (A).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Järve elustiku häirimine – ebaseaduslik mootoriga veesõidukitega sõitmine, lärmamine jms.

Meede: Järelevalve (KKI, RMK) ja külastatavates kohtades infotahvlid, kus on asjakohane info kirjas. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on kaitse-eeskirja alusel keelatud.

2. Reostamine – prügistamine jms.

Meede: Järelevalve (KKI, RMK), külastatavates paikades piisaval hulgal prügikaste ja infotahvlid, kus on asjakohane info kirjas.

2.2.2.2. Looduslikult rohketoitelised järved (3150), LoD I – jah, KE – LKA, MKA; LoA – jah

Need on rohketoitelised (eutroofsed) järved, kus taimestik on liigirikas. Asuvad peamiselt moreenmaastike nõgudes (Paal 2007).

Hindaste järv on inventeeritud loodusliku rohketoitelise järvena, mille pindala on 56 ha ja esinduslikkus A. Järve kaldajoone pikkus on 4,3 km ja valgala 6,2 km². Keskmise sügavus 1 m, suurim sügavus 1,5 m. Vesi on keskmise karedusega ja tegemist on väga taimestikurikka järvega.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l asuv looduslikult rohketoiteline Hindaste järv säilib kogu ulatuses (56 ha) väga hea esinduslikkusega (A).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l asuv looduslikult rohketoiteline Hindaste järv säilib kogu ulatuses (56 ha) väga hea esinduslikkusega (A).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Järve elustiku häirimine – ebaseaduslik mootoriga veesõidukitega sõitmine, lärmamine jms.

Meede: Järelevalve (KKI, RMK) ja külastatavates kohtades infotahvlid, kus on asjakohane info kirjas.

2. Reostamine – prügistamine jms.

Meede: Järelevalve (KKI, RMK), piisaval hulgal prügikaste ja infotahvlid, kus on järvede seisundi hoidmiseks vajalik info kirjas (ei tohi prügistada jms).

2.2.2.3. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160), LoD I – jah, KE – LKA, MKA; LoA – jah

Need on huumustoitelised (düstroofsed) rabaveekogud – pruuniveelised järved ja rabalaukad, mille vesi on happeline ning rohke humiinaaine tõttu tume. Kaldaveetaimestik kas puudub või on väga hõre, veesisesaid soontaimi ei kasva ja kaldavees kasvab rohkesti turbasamblaid (Paal, 2007). Sellesse elupaigatüüpi kuulub Läänemaa Suursoo MKA-l aluv asuv Mustjärv (esinduslikkus A) ja Leidissoo LKA-l asuv Sendrijärv (esinduslikkus B).

Pilli järv (nimetatakse ka Naku järveks) asub Tänavjärvest vahetult ida pool. See on pehme- ja tumedaveeline ning düstroofne ehk rabade huumustoiteline järv. Järve pindala on 1,7 ha ja kaldajoone pikkus 0,7 km, suurim sügavus 2 m.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Huumustoitelised järved Mustjärv, Sendrijärv ja Pilli järv on väga hea esinduslikkusega (A).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Huumustoitelised järved Mustjärv, Sendrijärv ja Pilli järv on väga hea esinduslikkusega (A).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid puuduvad

2.2.3. KUIVAD NÕMMED

LoD I – jah, KE – LKA, MKA; LoA – jah

Kuivad nõmmesid esinevad pinnareljeefiga või tasastel liiva-aladel sisemaal, kus nõmmemetsad on maha raiutud või metsapõlengus hävinud. Enamasti on tegemist metsamaale kujunenud kooslusega. Taimkate on tavaliselt hõre, madal ja liigivaene, valitsevad liivalembesed taimed (Paal 2007).

Kuivasid nõmmesid esineb Läänemaa Suursoo MKA-l Veskijärve karjääri kõrval asuvatel luidetel (umbes 15 ha, esinduslikkus B), mis 2008. aasta metsapõlengu järel kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamiseks puudest lagedaks raiuti. Elupaik esineb mosaiiksete laikudena ja täpset paiknemist ei ole kaardistatud, kuid elupaiga piire ja pindala täpsustatakse kõre elupaikade kujundustööde käigust.

Leidissoo LKA-l kuivasid nõmmesid ei ole, mistõttu tuleks see elupaik kaitse-eesmärkide hulgast välja arvata.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l asuvad nõmmesid on hea esinduslikkusega (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l asuvad nõmmesid on hea esinduslikkusega (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Nõmmede kinnikasvamine.

Meede: kõre elupaikade kujundustööde käigus hoitakse nõmmed avatuna

2.2.4. NIIDUD

2.2.4.1. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), LoD I – jah, KE – ei, LoA – ei

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad poollooduslikud liigirohked aruniidud kuivadel ja poolkuivadel lubjarikastel muldadel, samuti sürjaniidud. Aruniidud on levinud peamiselt Lääne-Eesti madalikul ja läänesaartel, aga ka Põhja-Eesti lavamaal. Sürjaniidud seevastu kasvavad eelkõige küngastel ja seljandikel põuakartlikel korese- ja lubjarikastel muldadel, neid leidub rohkem Põhja- ja Lääne-Eestis (Paal 2007).

Suursoo-Leidissoo looduslalal leidub elupaigatüüpi ainult Leidissoos soode keskel asuval ajaloolise Vallipää küla maa-alal. Elupaiga pindala on 16,8 ha ja esinduslikkus B. Niiduala on viimasel kümnekonnal aastal hooldatud lammastega karjatades. Kooslusel asuvad ka mitmed pärandkultuuri objektid ja kogu endine Vallipää küla ja selle ümbrus on väga hea näide traditsioonilisest pärandkultuurmaastikust, mis on säilinud vähemalt 150 aastat praktiliselt muutumatuna. Seal on vajalik säilitada pärandkultuurmaastik ja poollooduslik kooslus ühtse tervikuna majandatavana ning hooldatavana. Koosluste hooldamiseks on olemas aiad ja loomade varjualune.

Elupaik tuleb lisada Leidissoo LKA ja Suursoo-Leidissoo loodusala kaitse-eesmärgiks, et tagada väärtuse säilimine ja võimaldada poollooduslikele kooslustele hooldustoetuste maksmist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvad kuivad niidud lubjarikkal mullal on kogu ulatuses (16,8 ha) vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvad kuivad niidud lubjarikkal mullal on kogu ulatuses (16,8 ha) vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Niitude hooldamine viimasel kümnendil karjatamise teel.

Toimiv poollooduslike koosluste hooldamise toetuste süsteem maaelu arengukava keskkonnameetme alameetmena ja loodushoiutoetused.

Negatiivsed mõjutegurid

1. Potentsiaalseks ohuteguriks on karjatamise lõpetamine ja niidualade võsastumine.

Meede: 16,8 ha niitude hooldamine niitmise või karjatamise teel kasutatades poollooduslike koosluste hooldamise toetusrahasid.

2. Niidu hooldamiseks puudub osa vajalikust taristust.

Meede: kaitsekorraldusperioodi jooksul on vajalik loomade jootmiseks puhastada vanad salvkaevud, uuendada amortiseerunud aiad ja rekonstrueerida ligipääsutee niidule.

2.2.4.2. Sinihelmikakooslused (6410), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, LoA – jah.

Sinihelmikas kasvab savikatel toitainevaestel muldadel. Need elupaigad on kujunenud enamasti tugeva kuivenduse tagajärjel, mistõttu elupaiga looduskaitse väärtus ei ole suur (Paal 2007). Sinihelmikakooslusi leidub Leidissoo LKA keskosas ja Suursoo-Leidissoo HA Harjumaa osas, kokku 139 ha ja soode inventuuri käigus on nende väärtuse koondhinnang hinnatud keskmiseks (C). Sinihelmikakooslused alal ei vaja hooldamist kui poollooduslikud kooslused, sest niiske kooslus ei võsastu.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada sinihelmikakooslused Suursoo-Leidissoo HA kaitse-eesmärgiks (kui ala ei liideta kaitse-eeskirja uuendamisel maastikukaitsealaga) ja eemaldada elupaik Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärkide hulgast. Kaitse-eesmärgi seadmisel on lähtutud sellest, et loodusliku veerežiimi taastamise tulemusena osa sinihelmikakooslustest kujuneb sookooslusteks. Suursoo-Leidissoo hoiuala Harjumaa osas on 76 ha sinihelmikakooslustest eesvoolude ääres, kus looduslikku veerežiimi taastada ei saa.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo (20 ha) ja Läänemaa Suursoo (76 ha) sinihelmikakooslused on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo (20 ha) ja Läänemaa Suursoo (76 ha) sinihelmikakooslused on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Kuivenduse mõju sinihelmikakooslustele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas (Leidissoo keskosas, Suursoo-Leidissoo HA osas) soodes või nende servades asuvad kraavid negatiivselt sinihelmikakoosluste seisundit ning põhjustavad liigirikastes soodes võsa ja puude kasvu.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel. Eesvoole puhastatakse (eemaldatakse voolutaksistused) minimaalses vajaduses.

2.2.4.3. Niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), LoD I – jah, KE – ei; LoA – jah.

Elupaigatüüp hõlmab kõrgemakasvuliste soontaimedega rohustuid, mis on kitsa ribana peamiselt jõekallastel, kuid ka metsa- või järveservades. Suure looduskaitseliku väärtusega need kooslused üldjuhul ei ole, kuid moodustavad sageli puhverala väärtuslikuma koosluse ümber või servas (Paal 2007). Niiskuslembesed kõrgrohustuid on Leidissoo LKA lõunaosas 10,4 ha (koondhinnanguga C), Läänemaa Suursoo MKA-1 13,4 ha (koondhinnang B) ja Suursoo-Leidissoo hoiualal 2,7 ha (koondhinnang B). Niiskuslembesed kõrgrohustud alal ei vaja hooldamist kui poollooduslikud kooslused, kuna liigniiske pinnas hoiab ära võsatumise.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada niiskuslembesed kõrgrohustud Leidissoo LKA ja Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo (10 ha) ja Läänemaa Suursoo (16 ha) niiskuslembesed kõrgrohustud on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo (10 ha) ja Läänemaa Suursoo (16 ha) niiskuslembesed kõrgrohustud on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade kahjustamise kuivenduse tõttu. Enamus elupaikadest asuvad piiranguvööndis, kus maaparandussüsteemide hooldustööd on lubatud.

Meede: looduskaitsealastest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus elupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.2.5. SOOD

2.2.5.1. Rabad (7110*), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA; LoA – jah

Looduslikus seisundis rabad (7110*) on sademevee-toitelised, happelistel toitainetevaestel muldel asuvad rabad, mille veetase on tavaliselt kõrgem kui ümbritsevatel aladel. Rabad on püsitaimestikuga, milles valitsevad turbasamblamättad. Sellesse loodusdirektiivi tüüpi arvatakse ka kraavidega piiratud rabalaamad, sest piirdekraavi mõju ei ulatu reeglina kuigi kaugemale raba siseossa (Paal 2007).

Rabad on Suursoo-Leidissoo loodusala enamlevinud elupaigatüüp, neid leidub suurte ja väiksemate rabadena kõikjal looduslal kokku 5155 ha: Sendrisoo, Musaraba, Leidissoo, Vaisi raba, Veskisoo, Tänavjärve raba, Järveraba, Kõrgeraba, Soo-otsa soo, Linnuraba, Inka Sooristi soo, Valgeristi raba ja Suursoo. ELF soode inventuuri tulemusel said väga kõrge koondhinnangu (A) Linnuraba ja Veskisoo, kogupindalaga 1257 ha. Kõrge koondhinnanguga (B) on enamus rabasid – Sendrisoo, Musaraba, Leidissoo, Tänavjärve raba, Järveraba, Kõrgeraba, Soo-otsa soo, Inka Sooristi soo ja Valgeristi raba – kogupindalaga 3742 ha. Keskmise koondhinnanguga (C) on Vaisi raba ja Suursoo väiksed rabad Harjumaa osas, kogupindalaga 156 ha.

Kuivendusega on rikunud Vaisi raba, Leidissoo keskmise raba, Valgeristi raba, Soo-otsa soo ja Suursoo väikeste rabade seisundit Harjumaa osas. Rabades ja nende servades olevad toimivad kraavid on vaja osaliselt kinni ajada või sulgeda et taastada rabade veerežiim.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA rabadest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 900 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA rabadest vähemalt 2500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 800 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B).

- **Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk**

Leidissoo LKA rabadest vähemalt 500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 1400 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA rabadest vähemalt 1500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 1800 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B).

- **Mõjutegurid ja meetmed**

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju sooelupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas (Leidissoo keskosas, Suursoo Linnuraba lõunaosas) soodes või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodes võsa ja puude kasvu.

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Mootorsõidukitega sõitmine soodes ja pehmetel pinnastedel.

Meede: sulgeda osad pinnasteed tundlike liikide elupaikades ja tõhustada järelevalvet soodes sõitvate ATVde üle.

3. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade kahjustamise kuivenduse tõttu. Osad elupaigad asuvad piiranguvööndis, kus maaparandussüsteemide hooldustööd on lubatud.

Meede: looduskaitsealadest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus loodusdirektiivi sooelupaigatüübid tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.2.5.2.Siirde- ja õõtsiksood (7140), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA; LoA – jah

Siirde- ja õõtsiksoode elupaigatüüpi kuuluvad turvast tekitavad taimekooslused. Õõtsiksood on kujunenud veekogude kinnikasvamisel. Pinnast iseloomustab taimede juurte ja vartega läbipõimunud ning osaliselt turvastunud õõtskamar, mille alla jääb püdeli muda või vee kiht. Õõtskamaral kasvavad valdavalt madalsootaimed. Siirdesoo on vaheaste madalsoo arengus rhabaks. (Paal 2007).

Siirde- ja õõtsiksoid leidub Suursoo-Leidissoo looduslal mõlemas soostikus suuremate ja väiksemate soodena, kokku 3009 ha. Suuremad siirdesood on suurem osa Leidissoost, Suursoo kaguosa, Linnurabast idas asuvad sood ja Hatu sood Harjumaa osas.

Sooinventuuril anti väga kõrge koondhinnang (A) Leidissoo ja Suursoo siirdesoole, lisaks Linnuraba ümbritsevale õõtsik-siirdesoole ja Hindaste järve äärsele õõtsiksoole, mille kogupindala on 960 ha. Kõrge koondhinnanguga (B) on Linnurabast ida pool asuvad sood, osad Hatu sood ja mitmed väiksemad sood, kogupindalaga 1561 ha. Keskmise koondhinnanguga (C) on osad Hatu sood pindalaga 384 ha. Madala koondhinnanguga (D) on 104 ha suurune soo Harjumaa osas Piirsalu jõe ja Kaldamäe oja vahel. Selles piirkonnas on ka kõige tugevam kuivenduse mõju loodusala siirde- ja madalsoodele, mistõttu on seal soode keskmine seisund teiste loodusala soodega võrreldes oluliselt kehvem.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 200 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A). Läänemaa Suursoo MKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 1500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja vähemalt 1300 ha kõrge koondhinnanguga (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 100 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 100 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A), vähemalt 1500 ha kõrge koondhinnanguga (B) ja ülejäänud 300 ha vähemalt keskmise koondhinnanguga (C).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju sooelupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodes või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodes võsa ja puude kasvu (Suursoo idaosa, Linnuraba idaosa, Suursoo-Leidissoo hoiuala Harjumaa osas).

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Mootorsõidukitega sõitmine soodes ja pehmetel pinnasteedel.

Meede: sulgeda osad pinnasteed tundlike liikide elupaikades ja tõhustada järelvalvet soodes sõitvate ATVde üle.

3. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise kuivenduse tõttu. Osad elupaigad asuvad piiranguvööndis, kus on lubatud maaparandussüsteemide hooldustööd.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus Natura soolupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.2.5.3. Lubjarikkad madalood lääne-mõõkrohuga (7210*), LoD I – jah, KE – LKA, MKA; LoA – jah

Eestis leidub lääne-mõõkrohu kooslusi lubjarikastes madaloodes, samuti soostuvatel niitudel, mis asuvad toitainerikkal mullal. Antud elupaigatüübid on levinud peamiselt Hiiumaal, Saaremaal, Muhus, Lääne- ja Loode-Eestis (Paal 2007).

Elupaika esineb Leidisoo lõunaosas asuvas allikasoos 32 ha ja seal on kaasnevaks elupaigatüübiks nõrglubja-allikad (7220*). Tegemist on väga omanäolise soo-osaga, kus allikate vahel domineerib lääne-mõõkrohi. Lubjarikka ja allikalise madaloolaiugule on antud väga kõrge koondhinnang (A).

Liigirikkaid madaloid lääne-mõõkrohuga ei esine Läänemaa Suursoo MKA-l, mistõttu see elupaigatüüp tuleks kaitse-eesmärkide hulgast välja arvata.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidisoo LKA-l asuvad lubjarikkad madalood lääne-mõõkrohuga on kogu ulatuses (32 ha) väga kõrge koondhinnanguga (A).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidisoo LKA-l asuvad lubjarikkad madalood lääne-mõõkrohuga on kogu ulatuses (32 ha) väga kõrge koondhinnanguga (A).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid puuduvad: elupaigas kuivenduse mõju puudub ja see asub sihtkaitsevööndis, kus uute kraavide rajamine ei ole lubatud.

2.2.5.4. Liigirikkad madalood (7230), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA; LoA – jah

See elupaigatüüp hõlmab liigirikamat osa madaloodest, mis enamasti toituvad lubjarikkast põhjaveest. Valitsevad madalakasvulised tarnad ja pruunsamblad, rohkesti leidub lubjalembesid liike, teiste seas käpalisi. Eestis laieneb see elupaigatüüp ka liigirikastele soosuvatele niitudele. Liigirikkaid madaloid kohtab rohkem Lääne-, Loode- ja Põhja-Eestis, mujal harva. Ka

liigirikkad soostuvad niidud seonduvad peamiselt Lääne- ja Loode-Eestiga, eriti Kasari ja Pärnu jõgikonnaga (Paal 2007).

Liigirikkaid madalsoid leidub Suursoo-Leidissoo loodusala mõlemas soostikus suuremate ja väiksemate soodena, kokku 3541 ha. Suuremad madalsood on Leidissoo ida- ja kaguosas, Suursoo lääneosas, Sendrisoos, Linnurabast loodes ja Hatu soodes Harjumaa osas.

ELFi sooinventuuril anti väga kõrge koondhinnang (A) Leidissoo ja Suursoo lääneosa madalsoole, lisaks Sendrisoo põhjaosale ja ühele Hatu soole, mille kogupindala on 2218 ha. Kõrge koondhinnanguga (B) on Sendrisoo ja Musa raba servas olevad madalsood, samuti Linnuraba loodeosa ja osad Hatu sood, kogupindalaga 1044 ha. Keskmise koondhinnanguga (C) on osad Hatu sood ja Leidissoos Viluverest lõunas asuv madaloo, kogu pindalaga 218 ha. Madala koondhinnanguga (D) on 61 ha suurune soo Harjumaa osas Piirsalu jõe ja Kõrtsioja vahel. Selles piirkonnas on ka kõige tugevam kuivenduse mõju loodusala siirde- ja madalsoodele, mistõttu on seal soode keskmine seisund teiste loodusala soodega võrreldes oluliselt kehvem.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 2000 ha on väga kõrge koondhinnanguga. Läänemaa Suursoo MKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1200 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja vähemalt 300 ha kõrge koondhinnanguga (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1700 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 300 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja vähemalt 500 ha kõrge koondhinnanguga (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju sooelupaikadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodes või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soode seisundit ning põhjustavad liigirikastel soodes võsa ja puude kasvu (Suursoo põhjaosas, Suursoo-Leidissoo hoiuala Harjumaa osas, Leidissoo loode- ja keskosas).

Meede: vähendada soodes ja nende servades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Mootorsõidukitega sõitmine soodes ja pehmetel pinnasteedel.

Meede: sulgeda osad pinnasteed tundlike liikide elupaikades ja tõhustada järelevalvet soodes sõitvate ATVde üle.

3. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise kuivenduse tõttu. Osad elupaigad asuvad piiranguvööndis, kus on lubatud maaparandussüsteemide hooldustööd.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tzoneering, kus Natura sooelupaigad tzoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.2.6. METSAD

2.2.6.1. Vanad loodumetsad (9010*), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA; LoA – jah

Elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, aga ka hiljutiste põlengualade looduslikult uuenenud noored puistud. Neis metsades on arvestataval määral surnud ja kõdupuitu. Vanad loodumetsad on elupaigaks paljudele ohustatud liikidele, eriti sammaltaimedele, seentele ja selgrootutele loomadele, peamiselt mardikatele (Paal 2007).

Suursoo-Leidissoo looduslal asuvad vanad loodumetsad peamiselt väikeste laikudena soode servades, kokku 464 ha; Leidissoo LKA-l 92 ha, Läänemaa Suursoo MKA-l 346 ha ja Suursoo-Leidissoo hoiualal 26 ha. Rohkem leidub elupaika Leidissoo põhjaosas, Tänavjärvest ida ja kagu pool ja Seljakülas Inka Sooristi soo ääres. Viimases piirkonnas leidub ka potentsiaalset elupaika p9010*, kokku 185 hektaril.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 50 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 40 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-l asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 350 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 210 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 30 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 60 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-l asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 200 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 360 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Natura 2000 metsa toetus maaelu arengukava raames.

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soometsadele – Läänemaa Suursoos ja Leidissoos mõjutavad soodes ja nende servades asuvad kraavid negatiivselt metsade veerežiimi.

Meede: vähendada soometsades ja sooservades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse soometsade veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie tõttu. Vanadest looduspõhjadest suur osa asub piiranguvööndis, kus turberaie on lubatud.

Meede: looduskaitsealade väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus Natura metsaelupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

3. Must-toonekure Kiritse 1 ja Kiritse 2 püsielupaikades puuduvad metsaelupaikade inventuuriandmed, mis on vajalik kaitse korraldamiseks.

Meede: metsaelupaikade inventuur must-toonekure Kiritse 1 ja Kiritse2 püsielupaikades.

2.2.6.2. Rohunditerikkad kuusikud (9050), LoD I – jah, KE – ei; LoA – jah

Need on hea veevarustusega ning pehme mullahuumusega alad liikuva põhjaveega orgudes, nõgudes, nõlvade jalameil ja sooservades. Puurindes valitseb kuusk, kuid kaasnedavad ka laialehised liigid. Liigirikka rohurinde moodustavad eelkõige kõrgekasvulised taimed. Eestis on see vähelevinud elupaigatüüp (Paal 2007).

Suursoo-Leidissoo loodusalaal on ainult üks 1,1 ha suurune elupaigalaik Läänemaa Suursoo MKA-1, elupaiga esinduslikkus on C. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada rohunditerikkad kuusikud Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-1 asuvad rohunditerikkad kuusikud (1,1 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Läänemaa Suursoo MKA-l asuvad rohunditerikkad kuusikud (1,1 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Natura 2000 metsatoetus maaelu arengukava raames.

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju metsadele – Läänemaa Suursoos mõjutavad soodes ja nende servades asuvad kraavid negatiivselt metsade veerežiimi.

Meede: vähendada metsades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse metsade veerežiim kraavide kinniajamise teel.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie ja kuivenduse tõttu. Elupaik asub piiranguvööndis, kus turberaie ja kraavide hooldustööd on lubatud.

Meede: looduskaitsealastest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus Natura metsaelupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.2.6.3. Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), LoD I – jah, KE – ei; LoA – jah

Need on oosidel, moreeniküngaste ja voorte lagedel ning nõlvadel kasvavad sürjametsad. Pinnavormide ülaservas valitseb tavaliselt mänd, nõlvadel lisanduvad kuusk ja lehtpuud. Sürjametsad on levinud eelkõige kesk- ja lõuna-Eestis (Paal 2007).

Suursoo-Leidissoo loodusalaal on ainult üks 1,6 ha suurune elupaigalaik Leidissoo LKA-l, elupaiga esinduslikkus on B. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel Leidissoo LKA kaitse-eesmärgiks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvad okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (1,6 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvad okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (1,6 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Natura 2000 metsatoetus maaelu arengukava raames.

Negatiivsed mõjutegurid puuduvad

elupaik asub sihtkaitsevööndis, kus raie ei ole lubatud.

2.2.6.4. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA; LoA – jah

Soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüp on laiamahtuline kooslus, millesse kuuluvad nii Eesti soostuvad metsad, (päris)madal-soometsad kui ka lodumetsad. Kõik need kasvavad tasasel maal, laugetes nõgudes või nõlvade jalamil, kus põhjavesi on maapinna lähedal. Soostuvaid ja madal-soometsi leidub kõikjal, kuid rohkem on neid Kesk- ja Loode-Eestis, lodumetsi kasvab enam Kirde-, Kesk- ja Edela-Eestis (Paal 2007).

Suursoo-Leidissoo looduslal asuvad soostuvad ja soo-lehtmetsad peamiselt väikeste laikudena soode servades, kokku 1146 ha. Rohkem leidub elupaigatüüpi Leidissoo põhjaosas, Tänavjärvest idas ja kagus, suurte laikudena Vihterpalu jõe ääres ja loodusala Harjumaa osas. Viimases piirkonnas leidub ka potentsiaalset elupaika p9080*, kokku 129 hektaril.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 100 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 60 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-l asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 700 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 400 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 60 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 100 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-l asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 300 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 700 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Natura 2000 metsatoetus maaelu arengukava raames.

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soometsadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodes või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soometsade veerežiimi ning põhjustavad alusmetsa, võsa ja pilliroo liigset kasvu (Leidissoo loodeosas, hoiua Harjumaa osas).

Meede 1: vähendada soometsades ja sooservades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse soometsade veerežiim kraavide kinniajamise teel.

Meede 2: elupaikade tsoneerimine sihtkaitsevööndisse, sest piiranguvööndis on kraavide rekonstrueerimine lubatud, kuid see mõjutab negatiivselt elupaiga veerežiimi.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie tõttu. Soostuvatest ja soo-lehtmetsadest suur osa asub piiranguvööndis.

Meede: looduskaitsealade väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus Natura metsaelupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

3. Must-toonekure Kiritse 1 ja Kiritse 2 püsielupaikades puuduvad metsaelupaikade inventuuriandmed, mis on vajalik kaitse korraldamiseks.

Meede: metsaelupaikade inventuur must-toonekure Kiritse 1 ja Kiritse2 püsielupaikades.

2.2.6.5. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), LoD I – jah, KE – LKA, MKA, HA; LoA – jah

Elupaigatüüpi arvatakse okas-või lehtmetsad niiskel kuni märjal substraadil, mille veetase on püsivalt kõrge. Vesi on alati väga toitevaene (rabad ja happelised madalsood). Puude võrade katvus on vähemalt 30% ning puude keskmine kõrgus küünib üle 4 meetri (Paal 2007).

Siirdesoo ja rabametsi leidub Suursoo-Leidissoo looduslal keskmete ja suurte laikudena soode servades, kokku 1664 ha. Rohkem leidub elupaika Tänavjärvest lõunas, Suursoo servas ja Harjumaa osas.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 260 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 100 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-l asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 900 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 400 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk

Leidissoo LKA-l asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 160 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 200 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-l asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 600 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 700 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B).

- Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid

Natura 2000 metsatoetus maaelu arengukava raames.

Negatiivsed mõjutegurid

1. Kuivenduse mõju soometsadele – nii Leidissoos kui Läänemaa Suursoos mõjutavad mitmes piirkonnas soodes või nende servades asuvad kraavid negatiivselt soometsade veerežiimi ning põhjustavad alusmetsa, võsa ja pilliroo liigset kasvu (Leidissoo loode- ja lääneosas, Suursoo servades ja hoiuala läänepoolses osas Vihterpalu ja Piirsalu jõest idas oleval alal).

Meede 1: vähendada soometsades ja sooservades kraavide negatiivset mõju, need jäetakse looduslikule arengule (kinnikasvamisele) või taastatakse soometsade veerežiim kraavide kinniajamise teel.

Meede 2: elupaikade tsoneerimine sihtkaitsevööndisse, sest piiranguvööndis on lubatud kraavide rekonstrueerimine, mis mõjutab negatiivselt elupaiga veerežiimi.

2. Elupaikade ebapiisav kaitse, mis võib põhjustada elupaikade hävimise raie tõttu. Siirdesoo- ja rabametsadest suur osa asub piiranguvööndis, kus turberaie on lubatud.

Meede: looduskaitsealistest väärtustest lähtuv kaitseala tsoneering, kus Natura metsaelupaigad tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

2.3. MAASTIK, PARGID JA ÜKSIKOBJEKTID

Suursoo-Leidissoo loodus- ja linnualal sub üks kaitsealune looduse üksikobjekt: **Soontaga kivi** Leidissoo lõunaosas (KR-kood KLO4000508). Soontaga kivi mõõtmed on järgmised: pikkus 8,7 m, laius 5,7 m, kõrgus 3,1 m ja ümbermõõt 22,0 m. Kivil on teatav maastikuline, teaduslik ja rekreatiivne tähtsus. Kivi seisund on rahuldav, see asub Leidissoo lõunaosas raskesti ligipääsetavas kohas. Kivi on tähistatud.

Kaitsealuseid parke Suursoo-Leidissoo loodus- ja linnualal ei ole.

Suursoo-Leidissoo loodusalal asuvad väärtuslikud **loodusmaastikud**, eelkõige piirkonnale tüüpilised soostikud. Leidissoo LKA-l asub soode keskel mineraalmaasaarel endine Valipe küla, kus elas enne sõda kümmekond peret ja täna on see ala väärtuslikuks **pärandkultuurmaastikuks**.

Läänemaa Suursoo põhjaosa mitmekesine maastikukompleks on ühtlasi olulise rekreatiivse väärtusega.

Maastike kaitse tagatakse elupaikade kaitse kaudu.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Suursoo-Leidissoo loodusala väärtused on suhteliselt hästi eksponeeritud – siin asuvad mitmed infotahvlid, kaks puhkekohta ja koostatud on Läänemaa Suursood tutvustav voldik.

Leidissoo LKA-l ja Suursoo-Leidissoo HA-l ettevalmistatud puhkekohti ei ole ja neid ei kavandata kaitsekorraldusperioodi jooksul ka rajada. Läänemaa Suursoo MKA-l on kaks puhkekohta (Veski- ja Tänavjärve), kus mõlemas kohas on aastas rohkem kui 10 000 külastust. Peamised külastajad on looduses puhkajad, kalastajad ja loodushuvilised, enamus külastusi toimuvad juulis ja augustis.

Kaitstavate alade välispiiri tähistus vajab korrastamist ja täiendamist. Suursoo MKA-l on vajalik paigaldada uusi tähiseid ja välja vahetada vale tekstiga või amortiseerunud tähised. Leidissoo LKA tähised on heas seisundis ja täiendavate välispiiri tähiste paigaldamine ei ole vajalik. Suursoo-Leidissoo HA tähised on heas seisundis, lisaks tuleb paigaldada kaks uut tähist. Võõndite tähistamine ei ole vajalik, sest maastiku- ja looduskaitseala kaitse-eeskirju on kavas lähiajal uuendada ja kehtiva tsoneeringuga saab tutvuda internetis.

Kaitsealuste liikide elupaikades tuleb häirimise vähendamiseks sulgeda kolm pinnasteed.

Visioon ja eesmärk

- Visioon

Külastajad on suunatud selliselt, et nad ei kahjusta kaitse-eesmärgiks olevaid väärtusi. Kaitstavate alade paiknemist, selle kaitsekorda ja kaitse-eesmärke puudutav info laiemale avalikkusele kättesaadav.

- Eesmärk

Külastajad on suunatud olemasolevatesse puhkekohtadesse ja matkaradadele ning infostendidel leidub piisavalt infot kaitsealade, nende väärtuste ja kaitsekorra kohta.

- ala tutvustamiseks on kaasaegne ja korras taristu.
- kaitseala külastamine toimub vastavalt kaitse-eeskirjaga sätestatud kaitsekorrale ja koondub peamiselt külastustaristu juurde, külastuskoormuse mõju loodusväärtustele on minimaalne.

3.1. KÜLASTUSTARISTU

3.1.1. INFOTAHVLID

Olemasolevad infotahvlid asuvad Klaanemaal (Leidissoo LKA kohta), Variku külas (Leidissoo LKA kohta), Höbringis Nõva jõe ääres (Leidissoo LKA kohta), Nõmmemaal (Leidissoo LKA kohta), Veskijärve karjääri juures (Läänemaa Suursoo MKA kaart), Tänavjärve puhkekohas (Tänavjärve kohta), Veskijärve puhkekohas (Veskijärve kohta) ja Kuijõel Keila mnt ääres (Läänemaa Suursoo MKA kaart).

Meede: Infotahvlite jooksev hooldamine.

Meede: Täiendavate infotahvlite paigaldamine, kaks Leidissoo LKA ja kolm Läänemaa Suursoo MKA kohta.

3.1.2. PUHKEKOHAD

Tänavjärve puhkekohas on viis ettevalmistatud lõkkekohta, parkla, prügikastid, infotahvel, kuivkäimla, lõkkepuude varjualused ja ohutusinfo koos päästerõngaga. Veskijärve puhkekohas on neli ettevalmistatud lõkkekohta, varjualused, parkla, prügikastid, infotahvel, kuivkäimlad, lõkkepuude varjualused ja ohutusinfo koos päästerõngaga.

Meede 1. Tänavjärve ja Veskijärve puhkekoha jooksev hooldus.

Lisaks tavapärasele prügi kogumise, küttepuude varumise jms hooldustöödele on Veskijärve puhkekohas vajalik väikses mahus kase uuenduse raie, sest pärast põlengut on puhkekoha idaosa võsastumas.

Meede 2. Täiendavad tööd puhkekohtades külastajate paremaks suunamiseks.

Tänavjärve puhkekohta saab täiendavalt rajada veel kuni kolm ettevalmistatud lõkkekohta, sest puhkekoht on külastajate hulgas populaarne ja kesksuvel on nädalavahetusel kõik lõkkekohad hõivatud. Lisaks on vajalik rajada korralik parkla koos piiretega, sest praegu pargitakse autosid kõikjale. Piirdesse jäetakse üks suunatud ligipääs järveni, et kalastajad saaksid paati vette lasta. Veskijärve puhkekohta saab täiendavalt rajada ühe ettevalmistatud lõkkekohta koos varjualusega, lisaks tuleb rajada väike parkla, paigaldada piirded, prügikast jms.

3.1.3. MATKARAJAD JA TEED

Praegu alal matkarajad puuduvad. Suursoo põhjaosas on kavas välja ehitada Veskijärve ja Tänavjärve matkarajad, et puhkekohtade lähedal tutvustada piirkonna elupaikasid ja elustikku. Kavandatud Veskijärve matkarada kulgeb järve ja Veskijärve karjääri vahelisel alal piki luiteid. Tänavjärve matkarada kulgeb puhkekohast järve läänekaldani.

Meede 1: Veskijärve ja Tänavjärve matkaradade väljaehitamine

Meede 2: Tänavjärve tee hooldustööd

Tänavjärve tee viib puhkekohani, mida kasutavad looduses puhkajad ja Tänavjärvel kalastajad. Tee on kohati kehvas seisus ja kevadel periooditi läbimatu, mistõttu on vajalikud tee hooldustööd.

Meede 3: Pinnasteede sulgemine

Häirimistundlike linnuliikide elupaiku läbivad pinnasteed on vaja kahes kohas sulgeda (metsis ja kaljukotkas).

3.2. LOODUSHARIDUS

Läänemaa Suursoo ja Leidisoo on väga sobivaks alaks erinevate koosluste ja elupaikade tutvustamiseks ja loodushariduse läbiviimiseks. Suursoo põhjaosas on RMK läbi viinud erinevaid retkesid ja õppepäevi eelkõige lastele ning sealset loodushariduslikku tegevust toetab matkaradade väljaehitamine. Keskkonnaameti poolt on varasemalt koostatud Läänemaa Suursoo maastikukaitseala tutvustav voldik.

Meede: Läänemaa Suursoo põhjaosa elupaikasid ja matkaradasid tutvustava voldiku ja õppeprogrammi koostamine.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. INVENTUURID, SEIRE JA UURINGUD

4.1.1. SELGROOTUTE INVENTUUR

Tegevus on vajalik väärtuste täpsustamiseks ja vajadusel kaitsekorra tõhustamiseks, sest andmed kaitstavate ja haruldaste putukaliikide kohta ei ole piisavad. Inventeeritakse kiilid, veeselgrootud, kimalased ja liblikad. Mitmed selgrootud, kelle alal esinemise kohta puuduvad andmed, kuid kes kuuluvad loodusdirektiivi II lisasse. Kiilide ja veeselgrootute inventuur tuleb teostada järvedel ja jõgedel ning kiilidel lisaks ka laugastega sooladel (Linnurabas). Kimalased ja liblikad inventeeritakse valitud sooladel, poollooduslikel kooslustel ja valitud teede servades.

Tegevusel ei ole kattuvust põlendikuliikide inventuuriga, sest toimub teistes elupaikades ja teistes elustikurühmades. Selgrootute inventuur on III prioriteedi tegevus, kavandatud 2018. a.

4.1.2. KÄSITIIVALISTE INVENTUUR

Tegevus on vajalik väärtustele 2.1.1.2.2. seatud eesmärgi täpsustamiseks ja täitmise kontrolliks. Tiigilendlane on alal kaitse-eesmärgiks, kuid puuduvad liigi levikuandmed ja kinnitus esinemise kohta; teiste liikide kohta on andmed puudulikud. Tiigilendlase jt käsitiivaliste inventuur tuleb teha Suursoo-Leidissoo loodusalale jäävatel sobivatel toitumisaladel (järved ja jõed). Suviste elupaikade leidmisel tuleb kasutada detektoruuringuid. Käsitiivaliste inventuur on II prioriteedi tegevus, kavandatud 2016. a.

4.1.3. NÕMMLOA JA SOOKOLLA TULEMUSSEIRE

Tegevus on vajalik väärtustele 2.1.2.1. ja 2.1.2.9. seatud eesmärgi täitmise jälgimiseks. Nõmmloa ja sookolla arvukuse ja elupaigaliste muutuste hindamiseks on vajalik teha kordusinventuur varem registreeritud kasvualades Läänemaa Suursoo põhjaosas. Mõlemad liigid esinevad mõningase häiringuga elupaikades, mida on mõjutanud põlengud ja muu inimtegevus alal. Tulemusseire peab andma vastuse, kas ja kuidas on nimetatud liikide arvukus ja seisund alal muutunud. Juhul kui tehakse ptk 4.1.4 kirjeldatud uuring Veskijärve põlengualal, siis sellel uuringualal nõmmloa ja sookolla inventuuri täiendavalt ei tehta, sest nende liikide levik, arvukus

ja selle muutused selgitatakse seal ptk 4.1.4 uuringu raames. Nõmmloa ja sookolla kordusinventuur on II prioriteedi tegevus, tegemine 2024. a.

4.1.4. PÖLENGUSPETSIIFILISTE JA LIIVIKUTEGA SEOTUD LIIKIDE UURING

Tegevus on vajalik kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamistööde kavandamiseks ja tulemuslikkuse hindamiseks.

Veskijärve 2008. a põlengualal tuleb teha põlenguspetsiifiliste liikide uuring, et määrata põlengualade ja liivikutega seotud liikide esinemine ja arvukust. Lisaks selleks, et hinnata kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamistööde mõju muule elustikule. Olulisemad uuritavad rühmad on seened, samblikud, taimed, mardikad ja roomajad. Standardsed uuringualad (nt 2 ha suurused – see on optimaalse suurusega ala) valitakse kavandatud raadatava puistu ja avatud liivadega luidetele (kujundustöödega elupaik, nii täiesti avatud luited kui ka 2008. a kujundusraiega luited) ning võrdlusaladeks valitakse manipuleerimata alad, kus põlenud puistut ei ole luidetel raiutud ega kavandatud muid elupaikade taastamistöid (looduslikule arengule jäetud põlendikud luidetel, põlenud metsad vanuses 60-170 aastat). Uuringualasid peaks mõlemast paarist olema vähemalt kolm. Uuringu esimesed kaks välitööde korda tuleb läbi viia enne II prioriteediga alal märgitud kujundustööde algust (2016. ja 2020. a), et selgitada nimetatud liigirühmade esinemise ja arvukuse muutus kujundustööde tulemusel (võrrelduna looduslikule arengule jäetud alaga). Kõrge kaitseväärtusega taimeliikide (nõmmloa, sookold, tume-nokkhein jt) levikut ja arvukust tuleb hinnata kogu kujundustöödega luitealal. Lisaks võivad vajalikud olla täiendavad uuringud 5-10 aastat pärast kujundustööde tegemist (nt 2025. a).

Tegevus on vähemalt kahekordne, esimesed uuringu välitööd 2016. a ja teine enne II prioriteediga aladel kujundustööde tegemist 2020. a. Tegevus kuulub II prioriteeti, sest on vajalik kõre ja kivisisalike elupaikade kujundamistööde kavandamiseks ja tulemuslikkuse hindamiseks.

4.1.5. VESKIJÄRVE LUITE AVALUITEKS KUJUNDAMISE TEGURITE ANALÜÜS

Tegevus on vajalik kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamistööde kavandamiseks ja tulemuslikkuse hindamiseks. Analüüsi tegemisse kaasatakse nõmmede, liivikute ja luidete elustikku ning looduslikke tingimusi tundvad ökoloogid ning vajadusel ka geomorfoloog. Vajalik on 1-2 aasta jooksul mõõta tuule tugevusi ja suunda sellel alal, et hinnata avatud luite säilimise võimalusi. Alusandmetele tuginedes modelleeritakse avatud luiteliivade võimalik liikumise suund, muuhulgas analüüsitakse luiteliivade liikumise võimalikku mõju Veskijärve äärde viiva tee säilimisele. Töö tulemus peab andma vastuse, kas antud kohas on avatud luite kujundamine elustikust lähtuvalt vajalik ja kestlik.

Tegevus on seotud ptk 4.1.4 uuringuga ja ptk 4.2.3 kõre ja kivisisaliku elupaikade taastamisega. Tegevus on III prioriteedi tegevus, kavandatud 2016.-2017. a.

4.1.6. LOODUSDIREKTIIVI ELUPAIGATÜÜPIDE INVENTUUR MUST-TOONEKURE PÜSIELUPAIKADES

Tegevus on vajalik andmete täpsustamiseks ala eesmärgiks seatud loodusdirektiivi esmatähtsate metsaelupaigatüüpide (9010*, 9080*) leviku ja seisundi kohta. Suursoo-Leidissoo looduslalal on tehtud metsa- ja sooelupaikade inventuurid Leidissoo LKA-l, Suursoo MKA-l, Suursoo-Leidissoo HA-l ja Suursoo metsise PEP-s, kuid loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri ei ole tehtud must-toonekure Kiritse 1 ja Kiritse 2 püsielupaikades.

Tegevus on II prioriteedi tegevus, kavandatud 2018. a.

4.1.7. RIIKLIK SEIRE

Tegevus kuulub I prioriteeti, teostatakse riigieelarveliste vahenditega. Tegevuse korraldaja on Keskkonnaagentuur (KAUR).

4.1.7.1. Röövlinnud.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.1.1.3.2, 2.1.1.3.8, 2.1.1.3.11 ja 2.1.1.3.16 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.2. Haned, luigid ja sookurg.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.1.1.3.10 ja 2.1.1.3.15 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.3. Madalsoode ja rabade linnustik.

Tegevus on vajalik ptk 2.1.1.3 soodega seotud linnuliikidele seatud kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.4. Kahepaiksed ja roomajad.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.1.1.1. kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

Kahepaiksete ja roomajate seire raames saab sisendi Vesikijärve karjääri ümbruse elupaikade taastamistööde efektiivsuse kohta. Kõre arvukuse hindamiseks tuleb kudeveekogusid külastada kevadel vähemalt kahel korral, et saada objektiivsem tulemus täiskasvanud loomade arvukuse kohta. Kivisisaliku arvukuse muutust hinnatakse püsival loendustransektil, kus tehakse igaaastaselt loendus samal ajal (augustis sobiva ilmaga) ja loetakse täiskasvanud ja noorloomad.

4.1.7.5. Ohustatud soontaimed ja samblad.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.1.2. kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.6. Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.2.5.1 ja 2.2.6.1 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks soode ja vanade loodusmetsade kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.9. Saarmas.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.1.1.2.1 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta saarma osas ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.10. Väikejärvede seire.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.2.2.1-3 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.13. Metsakanaliste seire.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.1.1.3.6 ja 2.1.1.3.14 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta metsise, tedre ja laanepüü osas ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.14. Metsise mängupaikade seire.

Tegevus on vajalik väärtuse 2.1.1.3.6 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks metsise kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.1.7.15. Kotkaste ja must-toonekure seire.

Tegevus on vajalik väärtuste 2.1.1.3.1, 2.1.1.3.4 ja 2.1.1.3.5 kaitse-eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Tegevus on kaitseala valitsejale teabeallikaks kaitse tulemuslikkuse kohta ning sisendiks otsuste langetamisel.

4.2. KOOSLUSTE HOOLDAMINE JA TAASTAMINE

4.2.1. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik väärtusele 2.2.4.1 (kuivad niidud lubjarikkal mullal, 6210) seatud eesmärgi täitmiseks. Elupaika on looduslalal 16,8 ha, mis on hetkel tervikuna hooldatud. Elupaik paikneb ühe alana Leidissoo põhjaosas Valipe külas. Hooldatava ala paiknemine on näidatud joonisel 5.

Elupaigatüübi hooldamisel tuleb hooldamisvõttena eelistada niitmist karjatamisele, kuid karjatamine, eriti kivisematel niitudel, on liigirikkuse säilimisele parem kui pikaajaline hooldamise puudumine (Mesipuu 2011). Niita tuleks suhteliselt madalalt (ca 5–7 cm kõrguselt) ja üks kord suve keskel või teisel poolel. Hein tuleb niidult kokku koguda ja ära viia. Väga vajalik on ka heina kuivatamine ja kaarutamine niidul, mille käigus saavad juba valminud ja järelvalminud seemned pudeneda maapinnale ning rehitsemine tekitab kamarasse idanemiseks sobivaid mikrohäiringuid. Hekseldamine on hooldusvõttena kaitsealustel aruniitudel keelatud (Mesipuu 2011).

Karjatamiseks sobivad kõik kariloomad. Oluline on mitte üle karjatada (kuni 1,2 loomühikut/ha kohta), kuna see vähendab nii niidu floora kui fauna liigirikkust, 50–60% madalmurusust vegetatsiooniperioodi lõpuks on sobiv tulemus. Elupaiga täpsema taastamise ja hooldamise juhiseiga on võimalik tutvuda järgneval aadressil:

http://www.keskkonnaamet.ee/public/PLK/Aru_ja_soostunud_niitude_hoolduskava_2012.pdf.

Tegevus on iga-aastane ja kuulub I prioriteeti.

Joonis 5. Hooldatav poollooduslik kooslus (kuivad niidud lubjarikkal mullal, 6210) Valipe külas. Aluskaart: ortofoto, Maa-amet. M 1:10 000.

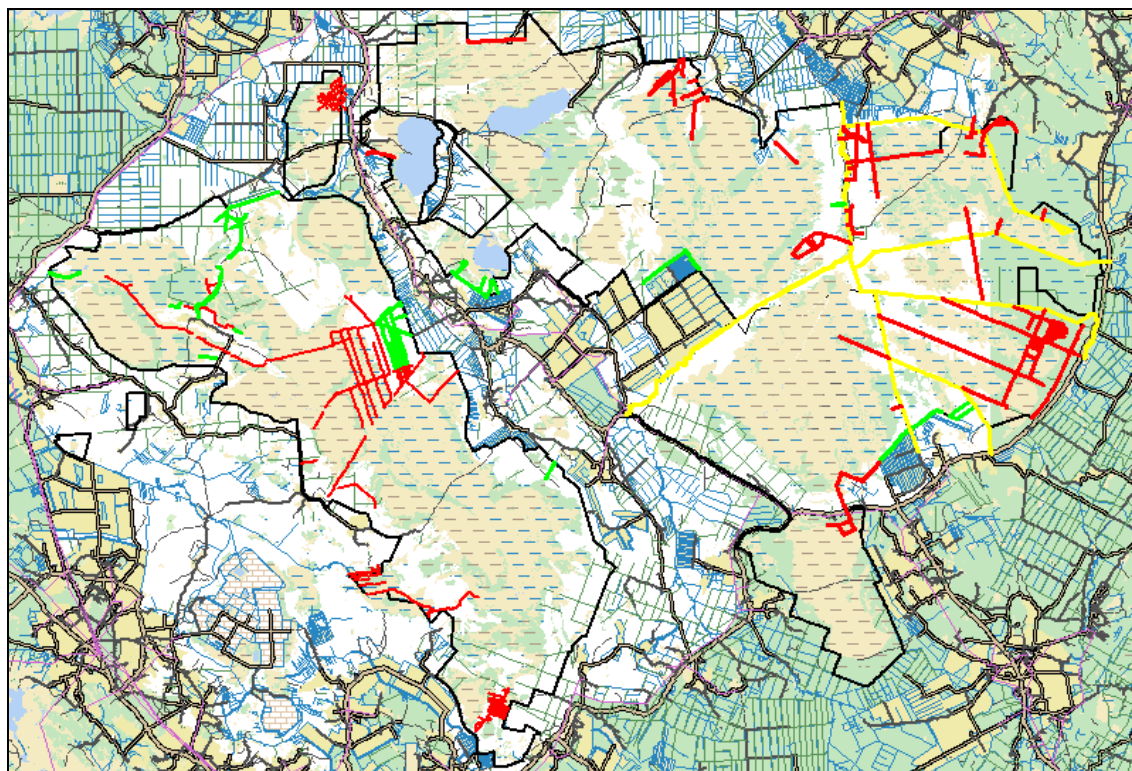
4.2.2. SOODE JA SOOMETSADE LOODUSLIKU VEEREŽIIMI TAASTAMINE

Tegevus on vajalik väärtusele 2.1.1.3, 2.2.5 ja 2.2.6 seatud eesmärgi täitmiseks. Kuivenduskraavide negatiivne mõju avaldub rabade (7110), siirde- ja õõtsiksoode (7140), madalsoode (7230), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0) seisundile. Kuna sood ja soometsad moodustavad tervikliku elupaigakompleksi, siis käsitletakse loetletud elupaikade veerežiimi taastamist siin ühtsena. Nii Leidissoos kui Suursoos on vajalik soodes ja sooservades loodusliku veerežiimi taastamine kraavide kinniajamise või sulgemise teel. Loodusalal on soode ja soometsade veerežiimi mõjutavaid kraave kokku 187 km, millest 115 km on soovituslik kinni ajada või sulgeda, sest need kraavid enamasti veel toimivad ja mõjutavad negatiivselt loetletud elupaikade seisundit.

Tegevuse esimeses etapis koostatakse ehitusprojekt, mille käigus hinnatakse täpsemini kraavide toimimist, mõju ümbritsevatele majandusmetsadele, taastatavate alade hüdroloogilist seisundit, tehakse vajalikud täiendavad kõrgusmöödistamised ning planeeritakse täpsemad taastamistööd koos materjalide ja tööde maksumusega märgitud alal (joonis 6). Projekteerimise käigus toimuvad läbirääkimised maaomanikega. Kavandatakse ka vajalik tulemusseire, mille käigus hinnatakse tehtud tööde tulemuslikkust ja antakse soolupaikade ja soometsade seisundihinnangud.

Esiolgsel hinnangul tuleb Läänemaa Suursoos sulgeda kraave 56 km ja Leidissoos 59 km ulatuses. Lisaks on kogu alal kokku veel 28 km kraave, mis tuleb jätta looduslikule arengule; nende kraavide sulgemise vajadust ja tehnilist teostatavust tuleb hinnata ehitusprojekti koostamisel. Maaparandussüsteemide eesvoolusid (44 km) ei suleta, kuna need on vajalikud väljaspool kaitseala asuvate maaparandussüsteemide toimimiseks.

Tegevus on planeeritud aastatele 2016–2018 ja kuulub I prioriteeti. Tegevuse korraldaja RMK.

Joonis 6. Soode ja soometsade loodusliku veerežiimi taastamine. Punasega on märgitud kraavid, mis on soovituslik kinni ajada või sulgeda; rohelisega kraavid, mis jäävad looduslikule arengule, ja kollasega eesvoolud, mille sulgemist ei kavandata. Mustaga on märgitud loodusala välispiir. Aluskaart: vektor-põhikaart, Maa-amet. M 1:200 000.

4.2.3. KÕRE JA KIVISISALIKU ELUPAIKADE KUJUNDAMINE

Tegevus on vajalik väärtustele 2.1.1.1.1-2 ja 2.1.2.10 seatud eesmärkide täitmiseks.

Veskijärve liivakarjäär on kõre, kivisisaliku ja karvase lippheerne elupaigaks, kõre ja kivisisalik elutsevad ka karjäärist väljaspool luidete-alal. Kokku planeeritakse loetletud liikide elupaikade kujundus- ja hooldustöid 44 ha suurusel alal, sellest I prioriteedi töödena töid 30 ha suurusel alal ning II prioriteedina töid 18 ha suurusel alal (joonis 7). Need tegevused tehakse piiranguvööndis,

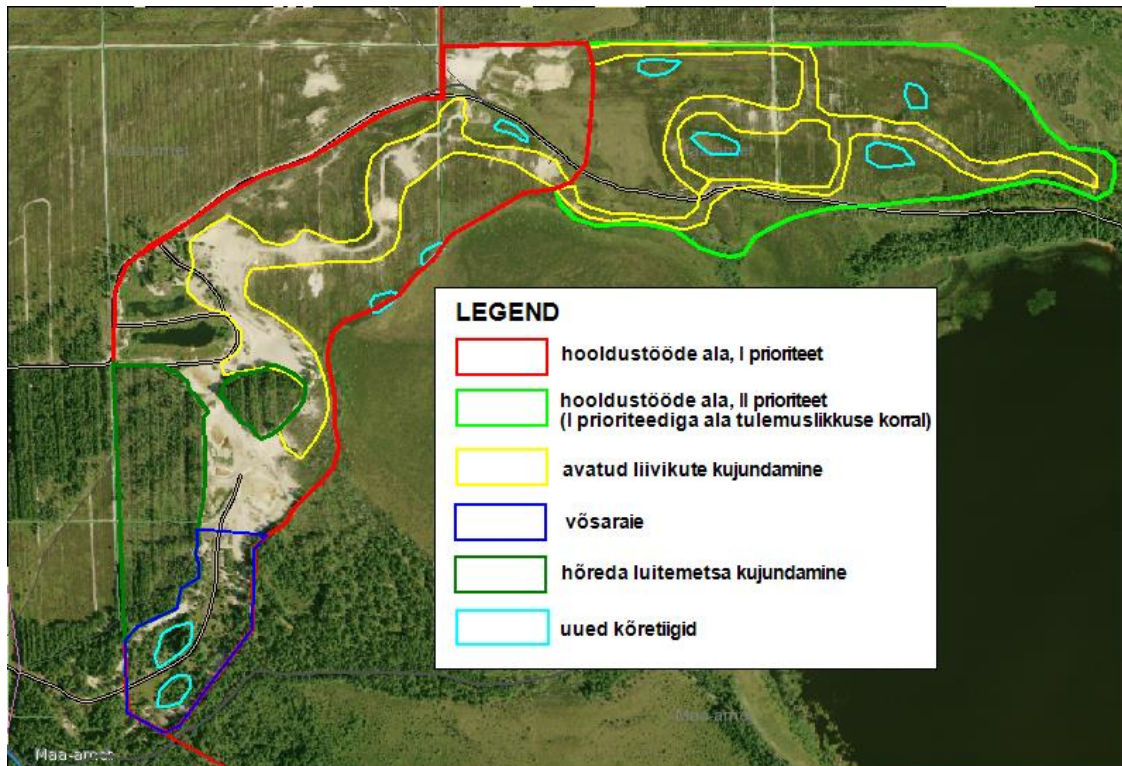
sest sihtkaitsevööndis asuv põlenguala on soovituslik jätta looduslikule arengule ja manipuleeritavate aladega (kujundatavate elupaikadega) võrdlemiseks nõ kontrollalaks.

I prioriteediga tööd

I prioriteedi tööna tuleb kõrele kudemiseks sobivaid lompe perioodiliselt liigsest taimestikust puhastada (3–5 aasta järel, sõltuvalt taimestiku arengust). Viimastel aastatel on taimestikust puhastatud kõre kudelombid Veskijärve karjääris ja lisaks on rajatud karjäärist põhja poole Veskijärve tee äärde viis uut lompi, mille edasine hooldamine on vajalik. Täiendavalt planeeritakse järgmise 5 aasta jooksul rajada veel viis uut kudelompi (joonis 7).

Lisaks on kõre liikumiskoridoride ja kivisisaliku elupaikade kujundamiseks vajalik avada liivikud luidete harjadel ligikaudu 5 ha suurusel alal (joonis 7) ja hoida need edaspidi avatuna. Selleks on sobivaks töömeetodiks pinnase randaalimine ja osaliselt kändude juurimine luiteharjadel. Lisaks luiteharjade avamisele on vajalik kohati avada ka luitenõlvasid avatavate harjadega piirneval alal, eeskätt luidete lõunapoolsetel nõlvadel. Luitenõlvad on kavas avada paiguti, imiteerides looduslikke häiringuid. Liivikute hooldamise tööde intervall sõltub taimestiku arengust luiteharjadel, kuid tõenäoliselt keskmiselt kord 5 aasta jooksul jooksul tuleb luidete nõlvadel ja vajadusel ka harjadel pinnas uuesti üle randaalida. Luiteharjade avatuna hoidmisel oleks üheks sobivaks meetodiks kontrollitud põletamine, mis pärsiks puhmarinde kasvu ja selle meetodi lubamist kaitsekorralduslikel eesmärkidel tuleks kaaluda. Osasid kujundustöid on võimalik korraldada talgute korras (nt luiteharjades liivikute kujundamine).

Kaardile kantud avatavate liivikute vahele jäävatel aladel ei ole raadamine ja randaalimine pikaajaliselt kestlik, kuna need alad metsastuvad kiiresti ja on kohati liigniisked (madalsoolaigud). Avatavate luiteharjade vahel võib vajadusel eemaldada loodusliku uuendusena tekkivad männid ja teha kujundusraiet, kui puu- või põõsarinne hakkab avatud maastikku liigselt varjutama, katsetada võib randaalimist. Luiteharjade vahele kujundatakse liikumiskoridore kudetiikidest luiteharjadeni ja harjadest lõuna pool mosaiikselt avatud alasid nõlva allosas. Vältida tuleb sirgjooneliste koridoride kujundamist ning eelistada tuleb loodusilmelisi kujundustöid.

Joonis 7. Kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundustööde paiknemine Veskijärve karjääris ja piirnevatel aladel. Aluskaart: ortofoto, Maa-amet. M 1:10 000.

Lisaks on vajalik karjääri keskel luitevallis asuva männituka harvendamine ja kujundamine luitemännikulaadseks koosluseks 0,9 ha suurusel alal (joonis 7), mille eesmärgiks on kõre kudetiikide päikesele avamine ja kivisisalikule avatud luiteala loomine. Nimetatud luitevalli tiikidepoolses madalamas osas võib vajadusel teha raadamistöid, et tagada kõretiikide avatus päikesele. Männitukk tuleb harvendada luite harjal. Luite nõlvadel säilitatakse jämedam surnud lamapuit ja elusad puud, mis on vastavalt elupaigaks mitmekesisele lagupuidu elustikule ja ilmestavad maastikku ning ei takista kõrel ja kivisisalikul elupaiga kasutamist; järvepoolne nõlv jätta looduslikuks.

Kaitseala piiril olevast 60-70 aasta vanusest männikultuurist on soovituslik kujundada luitemännikulaadne kooslus (RMK kvartal VP202 eraldis 1). Seal kavandatakse valikraiet, mille käigus ei raiuta puistu I rindest rohkem kui 50% puudest ja säilitatakse suure võraga ja vanemad puud. Samuti säilitatakse kõik surnud puud ja lamapuit, mida on seal metsas vähe, kuid mis on vajalik muule elustikule.

Karvase lippherne elupaik ühtib kõre ja kivisisaliku elupaigaga, liik esineb Veskijärve karjääri lõunaosas ja seal on vajalik võsa raie (hõreda põdsastiku ja puude) raie umbes 3 ha suurusel alal (joonis 7). Seal tuleb vältida ala kinnikasvamist rohhtaimede ja võsaga. Lipphernele ei sobi tihe rohukamar ega varjutav põdsarinne.

Paralleelselt on vajalik kõre ja kivisisaliku populatsiooni arvukuse muutuste jälgimine riikliku seire raames. Kivisisaliku transektloendus tehti esmakordselt 2014. a ja sellega tuleb sama meetoodika alusel samal loendustransektil jätkata. Kõre arvukuse objektiivseks jälgimiseks on vajalik tõenäoliselt senise seiremeetoodika täiendamine, nt kas teha mitmekordne isasloomade loendus või hinnata populatsiooni suurust püük-taaspüük meetodi abil.

Luiteharjade avamine ja uute kudelopide rajamine on käesoleval kaitsekorraldusperioodil ühekorde tegevus ning kudelopide taimestikust puhastamist planeeritakse lähtuvalt taimestiku suktsessioonist ja vajadusest. Tegevus on planeeritud aastale 2016 ning kuulub I prioriteeti.

II prioriteediga tööd

II prioriteediga tegevused on kavandatud II etappi (soovitavalt pärast kaitsekorralduskava vahehindamist), kui kõre ja kivisisaliku populatsioonide arvukuse ja leviku seire näitab, et mõlemad liigid kasutavad edukalt taastatud alasid ja tekkimas on perspektiivselt elujõuline asurkond ning avatud luitemaastik püsib looduslikult avatuna (taastamistööd on jätkusuutlikud ega vaja pidevat inimese sekkumist avatud maastiku säilitamiseks). Seejärel tasub planeerida edasisi töid kõrele ja kivisisalikele sobivate elupaikade laiendamiseks. Need alad on märgitud joonisel 7 II prioriteediga töödena ning need tehakse juhul, kui I prioriteedi tööd on olnud tulemuslikud – kujundatud elupaigad on piisavalt kvaliteetsed, need on aktiivselt kasutusel kõrede ja kivisisalike poolt ning kõre ja kivisisaliku arvukus on suurenenud järjepidevalt vähemalt kolmel aastal.

II prioriteedi töödena on kavas täiendavate liivikuharjade avatuna hoidmine ja ulatusliku ala kujundamine kõrele ja kivisisalikele potentsiaalselt sobivaks. Tööde raames ei ole vajalik põlenud puistute eemaldamine või raadamine, v.a paiguti luiteharjadel, sest ala raiuti osaliselt lagedaks juba 2009. a ja säilinud vähesed hõredad põlenud metsatukad tuleks säilitada. Vastavalt I prioriteediga tööde tulemuslikkuse seirele ja omandatud praktilistele kogemustele võib kaaluda nendes metsatukkades kujundusraiet, liikumiskoridore alla sooladeni, eemaldada tiheda lamapuidu korral osa peenemast puidust, et luitenõlvadel tekitada avatud liivikuid ja liikumiskoridore jms. II prioriteedi tegevusena on kavandatud ka nelja uue kudelombi rajamine (joonis 7).

Tegevus on planeeritud aastale 2022 ning kuulub II prioriteeti.

Foto. Luidetest põhja poole rajatud kõretiigid, august 2014. Autor: Renno Nellis.

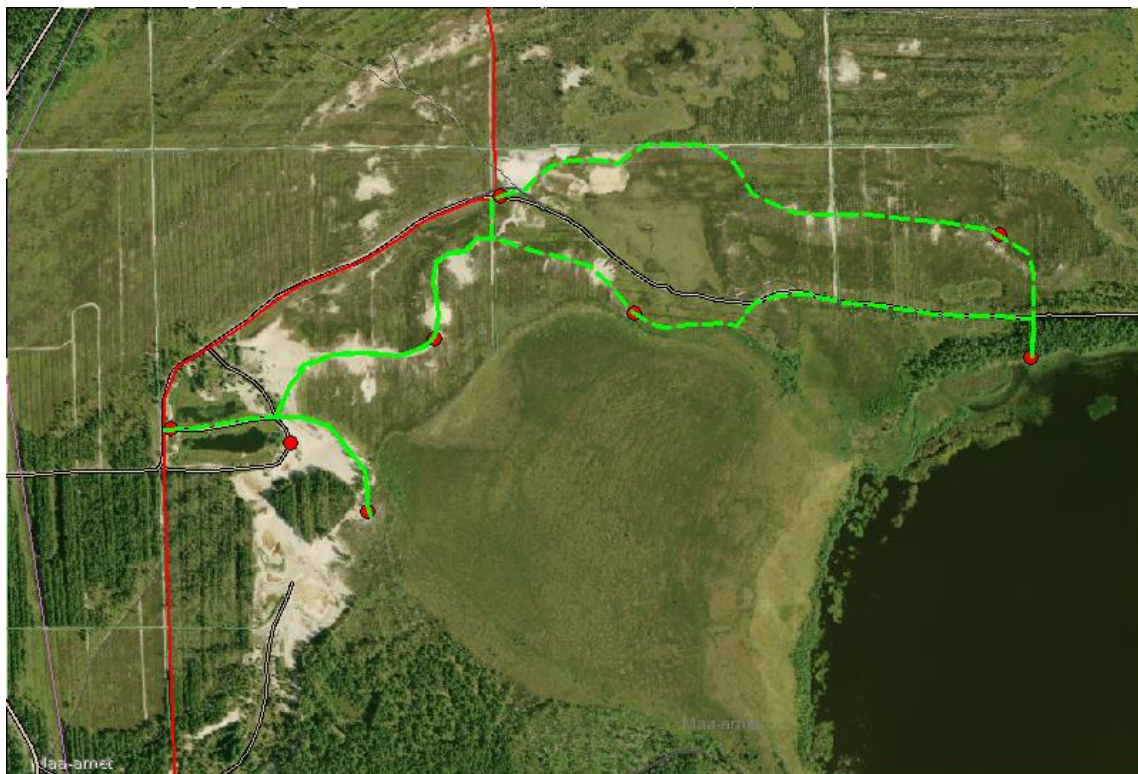
4.3. TARISTU

4.3.1. VESKIJÄRVE MATKARADA

Tegevus on vajalik peatükis 3 (Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus) seatud eesmärgi täitmiseks. Tegevus on vajalik külastajate suunamiseks ja loodushariduse edendamiseks.

Suursoo põhjaosas on kavas välja ehitada Veskijärve matkarada. Kavandatav rada kulgeb Veskijärve karjäärist üle luidete kuni Veskijärveni ning luiteid ja madalsoode serva pidi tagasi karjäärini (joonis 8). Raja paiknemine kaardil on provisoorne, selle pikkus on 3,1 km. Võimalikud huvipunktid on järgmised: (1) Veskijärve karjäär, kõre elupaik, (2) karjääri taga luitel, kivisisaliku elupaik, (3) vaade üle Veskijärve raba ja Veskijärve ida suunas, (4) rabelupaik luite ja järve vahel, sootüübid ja liigid (5) Veskijärv, (6) luiteala järvest loodes, luidete areng, põlengud ja nende ajalugu (7) kõretiigid ja luidetevahelised niisked nõod.

Tegevus kuulub II prioriteeti, raja väljaehitamine aastatel 2016–2017, tegija RMK.

Joonis 8. Vesikjärve matkaraja kavandatud kulgemine. Punaste täppidega on märgitud võimalikud huvikohad, kuhu paigaldatakse väiksed infotahvlid elupaikade, liikide jm kohta. Aluskaart: ortofoto, Maa-amet. M 1:10 000.

4.3.2. TÄNAVJÄRVE MATKARADA

Tegevus on vajalik peatükis 3 (Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus) seatud eesmärgi täitmiseks. Tegevus on vajalik külastajate suunamiseks ja loodushariduse edendamiseks.

Tänavjärve matkarada rajatakse järve lõunakaldale, et võimaldada huvilistel liikuda Tänavjärve ja Vesikjärve puhkekoha vahel (joonis 9). Järve kaldal on loodushuviliste ja kalastajate poolt aktiivselt kasutatav jalgrada, kuid kallas on kohati pehmel turbapinnasel ja vajab laudtee ehitamist. Vajalik on külastused suunata järve lõunakaldale, et vähendada Tänavjärvest loodes pesitsevate kalakotkaste häirimist (järve loodekaldal liikudes häirmine oluline). Kavandatava raja äärde tuleb huvipunktidesse paigaldada lühikese tekstiga elupaikasid, liike ja järve tutvustavad tahvlid (kokku vähemalt 4: Tänavjärvest ja sealsest elustikust, Mustjärve rabast, Vihterpalu põlengutest jms).

Tegevus kuulub II prioriteeti, raja väljaehitamine aastatel 2016–2017, tegija RMK.

Joonis 9. Tännavjärve matkaraja paiknemine. Punaste täppidega on märgitud võimalikud huvipunktid, kuhu paigaldada väiksed infotahvlid elupaikade, liikide jm kohta. Aluskaart: ortofoto, Maa-amet. M 1:15 000.

4.3.3. MATKARADADE HOOLDUS

Tegevus on vajalik peatükis 3 (Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus) seatud eesmärgi täitmiseks. Tegevus on vajalik külastajate suunamiseks ja loodushariduse edendamiseks.

Vajalikud on rajatud kahe matkaraja regulaarsed hooldustööd: vajadusel raja remontimine, viitade ja huvipunktides olevate tahvlite uuendamine jms. Tegevus kuulub II prioriteeti, tegevus on iga-aastane. Tööde korraldaja on RMK.

4.3.4. PUHKEKOHTADE ARENDUS JA HOOLDUS

Tegevus on vajalik peatükis 3 (Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus) seatud eesmärgi täitmiseks.

Tänavjärve puhkekohas on viis ettevalmistatud lõkkekohta, parkla, prügikastid, infotahvel, kuivkäimla, lõkkepuude varjualused ja ohutusinfo koos päästerõngaga. Täiendavalt rajatakse sinna veel kuni kolm ettevalmistatud lõkkekohta. Lisaks rajatakse korralik parkla koos piiretega, et vältida autode parkimist väljapoole lubatud ala. Piirdesse jäetakse üks suunatud ligipääs järveni, et kalastajad saaksid paati vette lasta.

Fotod. Tänavjärve puhkekoht 2014.a. Fotode autor: Renno Nellis.

Veskijärve puhkekohas on neli ettevalmistatud lõkkekohta, varjualused, parkla, prügikastid, infotahvel, kuivkäimlad, lõkkepuude varjualused ja ohutusinfo koos päästerõngaga. Juurde rajatakse üks ettevalmistatud lõkkekoht koos varjualusega, lisaks väike parkla, piirded, prügikast jms. Puhkekoha idaosas tehakse väikeses mahus kase uuenduse raiet, tavapärase hooldustöö raames. Järvele jääb üks ligipääs paatide sisselaskmiseks.

Fotod. Veskijärve puhkekoht 2014. aasta kevadel. Fotode autor: Renno Nellis.

Puhkekohtades tehakse jooksvalt hooldustöid: varustatakse lõkkekohad puudega, prügi koristus ja veda, vajadusel vahetatakse rikutud taristu osad jms. Puhkekohti ja matkaradasid hooldab RMK vastavalt külastuskorralduskavale.

Puhkekohtade hooldus on iga-aastane, arendustööd tehakse aastatel 2016-17. Tegevus kuulub II prioriteeti, tegevuse korraldaja on RMK.

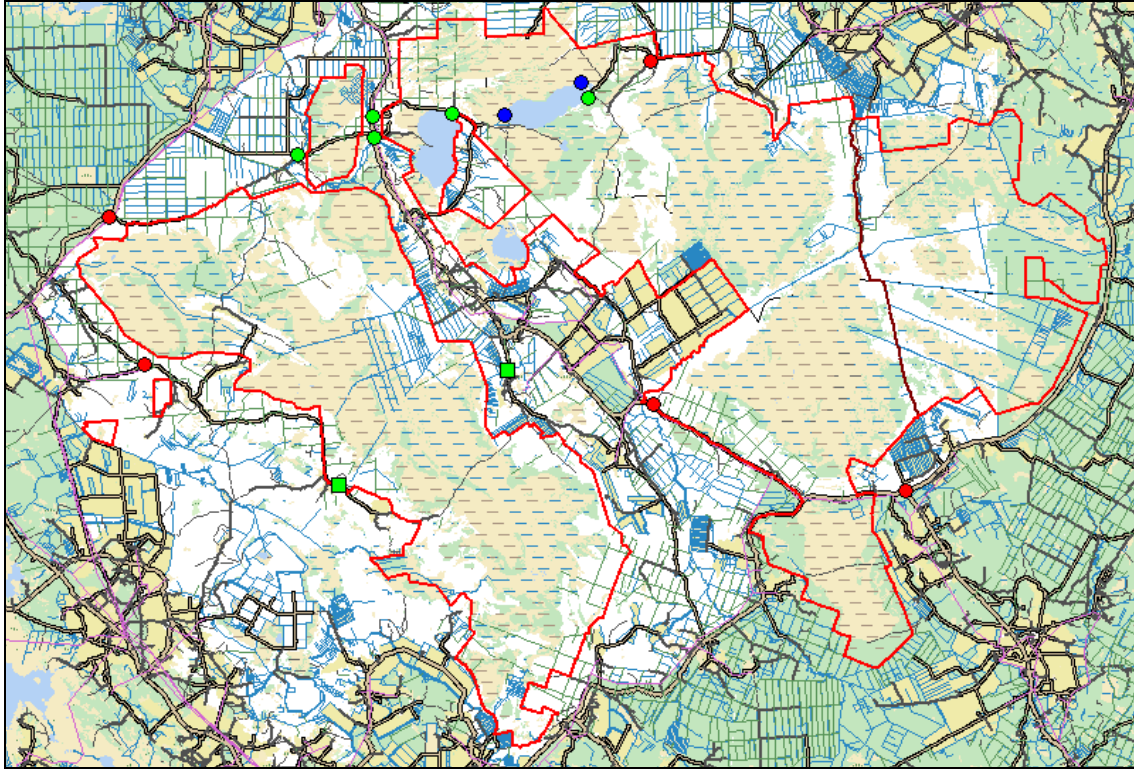
4.3.5. INFOTAHVLITE RAJAMINE JA HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik peatükis 3 (Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus) seatud eesmärgi täitmiseks, lisaks alal esinevate liikide ja elupaikade tutvustamiseks.

Leidissoo LKA ja Läänemaa Suursoo MKA tutvustavaid infotahvleid on alal kokku 8 tk, neist kaks (Klaanemaa ja Kaeramaa infotahvel) asuvad vähekülastatavates kohtades ja nende uuendamine ei ole edaspidi vajalik, vananemisel need eemaldatakse. Veskijärve ja Tänavjärve puhkekohtadesse tuleb paigaldada kaitseala ja looduskaitselisi väärtuseid tutvustavad infotahvlid, lisaks senistele järvi tutvustavatele tahvlitele. Uued infotahvlid on soovituslik paigaldada ka Nõva tee äärde Höbringi teeristi Saunamäele, Tänavjärve tee algusesse, Kuijõe Keila mnt-Risti mnt risti ja Seljakülla Vihterpalu jõe äärde. Olemasolevate ja uute infotahvlite asukohad on näidatud joonisel 10.

Teostamise aeg 2017. a, kuulub III prioriteeti. Tegevuse korraldaja on RMK.

Järgnevatel aastatel toimub infotahvlite hooldus (10 infotahvlit) ja vajadusel rikutud tahvlite uuendamine (III prioriteet). Tegevuse korraldaja on RMK.

Joonis 10. Infotahvlite asukohad: rohelisega olemasolevad, punasega uued infotahvlid ja sinisega soovitusliku liikumisajaga infotahvlid. Roheliste ruutudega on tähistatud mitteuendatavate infotahvlite asukohad. Aluskaart: vektor-põhikaart, Maa-amet. M 1:200 000.

4.3.6. LIKUMISPIIRANGU TÄHISED

Tänavjärve äärde tuleb paigaldada kaks väikest infotahvlit soovitusliku liikumisaja kohta järve põhjakaldal (kalakotka häirimise vähendamiseks). Teostamise aeg 2017. a, kuulub II prioriteeti. Tegevuse korraldaja on RMK.

4.3.7. VÄLISPIIRI TÄHISTAMINE JA TÄHISTE HOOLDAMINE

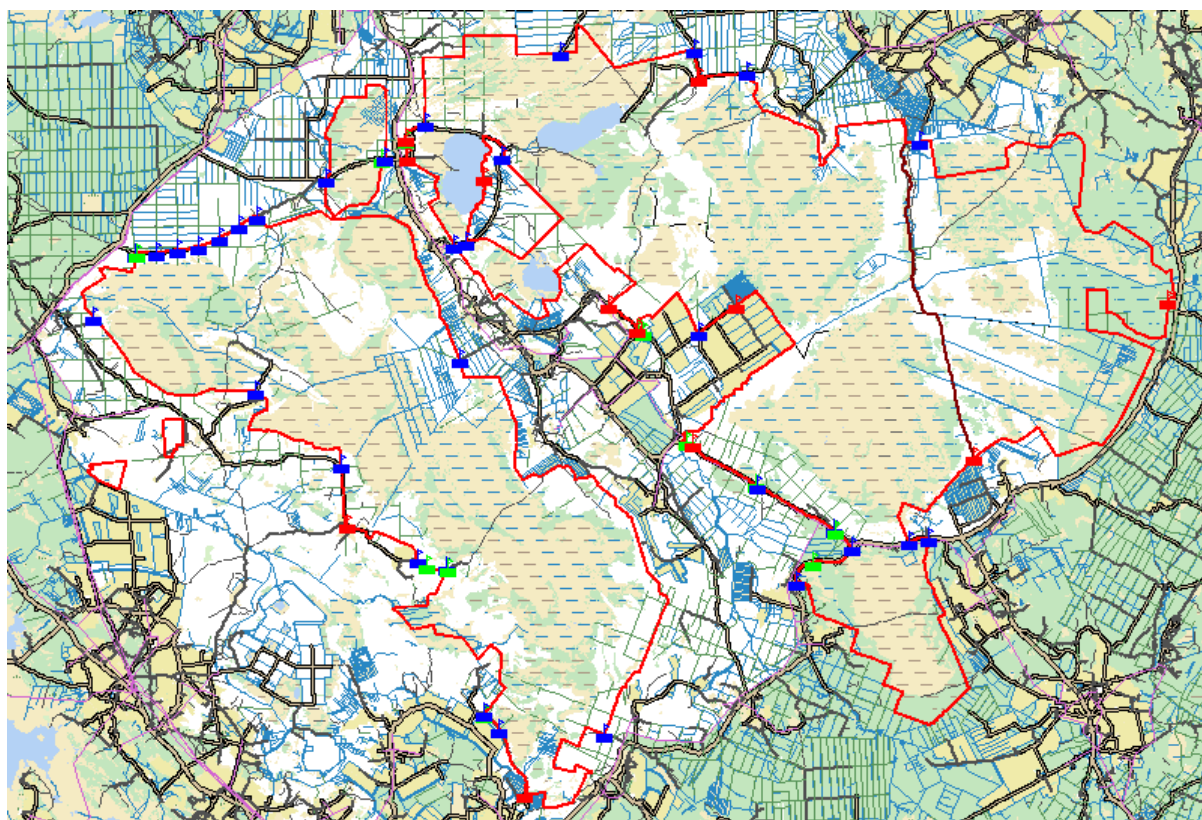
Kaitseala tähiseid on Leidissoo LKA piiril 23 keskmise suurusega tähist (joonis 11), need on heas seisundis ja väljavahetamist ei vaja. Kaitseala on suhteliselt hästi tähistatud ja täiendavalt on vajalik lisada kaks tähist. Kolmes kohas on tähised topelt ehk kaks tähist üksteisest 20–50 m kaugusel, mistõttu neist kohtadest tuleks üks tähis likvideerida (kehvemas seisus olev tähis) ja need saab paigaldada täiendavat tähistamist vajavatavatesse kohtadesse (ei pea uusi tähiseid tegema). Leidissoo põhjaosas asuva Saunamäe tee ääres on tähised iga sihi otsas, kokku 7 tk

umbes 500 meetriste vahemaadega, mis on juba mõningane „ületähistamine“. Nende välispiiri tähiste likvideerimist ei kavandata, aga neid ei asendata amortiseerumise järel.

Suursoo-Leidissoo hoiualal on 3 tähist, kõik asuvad Vaisi sood läbive tee ääres (joonis 11). Tähised on heas seisundis. Kaks tähist on 90 m vahega ja teest kaugemal olev tähis tuleks likvideerida. Eemaldatava tähise saab paigaldada hoiuala Harjumaa osale, kus on üks täiendavat tähistamist vajav koht (pinnastee).

Suursoo MKA välispiiril on kokku 28 tähist (joonis 11), kuid neist üheksa tähist on väär tekstiga (6 tk hoiuala ja 3 tk looduskaitseala tekstiga), lisaks on kaks tähist väljaspool kaitseala ja kaks tähist on kulunud-pleekinud ja vajavad uuendamist. Likvideerima peab seega 13 tähist, mis on eksitava tekstiga või amortiseerunud. Lisaks tuleb paigaldada osade eksitavate tähiste asemele või aktiivsematesse liikumiskohtadesse üheksa uut tähist.

Kokku eemaldatakse 17 tähist ja paigaldatakse 12 uut keskmise suurusega tähist. Võõndite piiritähised kavandatakse kaitsekorralduskava vahehindamisel, olenevalt kaitse-eeskirjade menetlusest ja tsoneeringu muudatustest. Tegevus kuulub II prioriteeti, teostamine 2016. a. Tähiseid hooldatakse jooksvalt ja vajadusel rikutud tähised uuendatakse.

Joonis 11. Leidissoo LKA, Läänemaa Suursoo MKA ja Suursoo-Leidissoo HA välispiiri tähised. Sinisega korrektsed ja heas seisundis tähised, rohelisega likvideerimist vajavad topelttähist, amortiseerunud või vale kaitstava ala nimega tähised. Punasega uute tähiste asukohad. Aluskaart: vektor-põhikaart, Maa-amet. M 1:200 000.

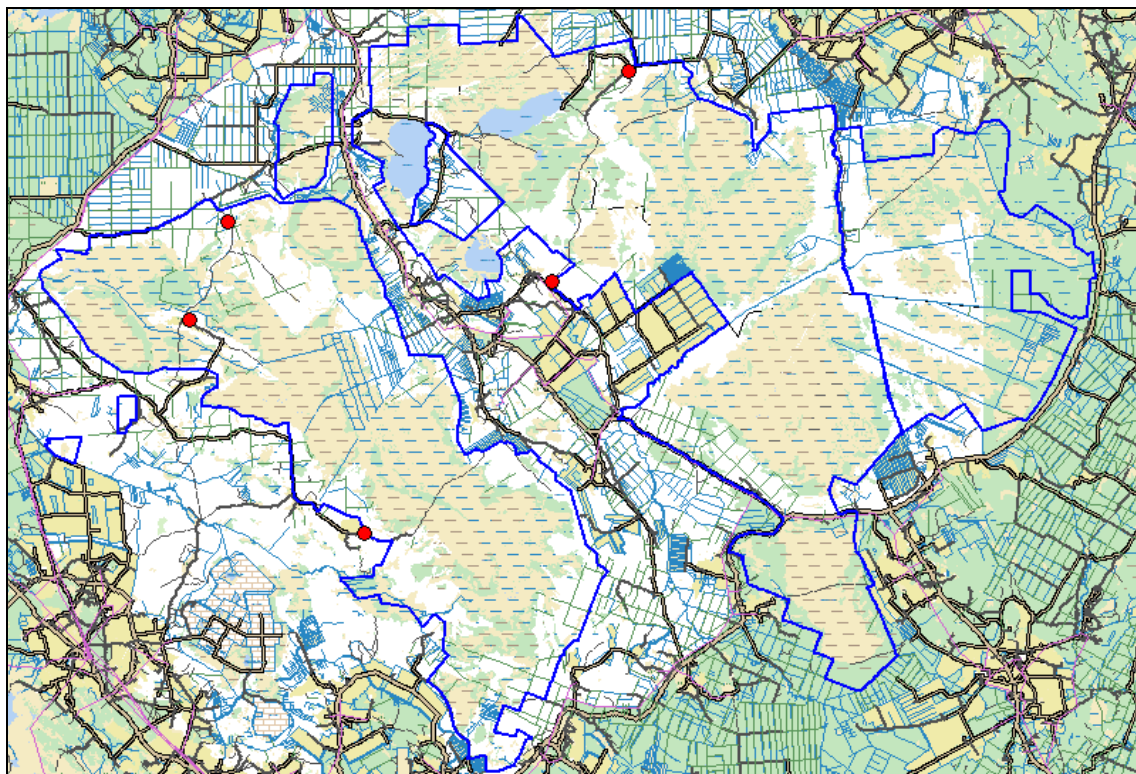
4.3.8. PINNASTEEDE SULGEMINE

Suursoo-Leidissoo loodusosal esinevate elupaikade seisundi säilimiseks ja kaitsealuste liikide häirimise välistamiseks on vajalik pinnasteede sulgemine viies kohas (joonis 12). Läänemaa Suursoos tuleb sulgeda pinnasteede mõlemad otsad Hindaste külast Tänavjärve teeni. Selle tee põhjapoolses otsas sõidetakse maastikuautodega ka liigniiskel ajal ja pinnasteel on kohati sügavad rööpad. Tee keskosa ja lõunapoolne osa asub liigniiskel alal, kus sõidetakse peamiselt talvel või muul ajal ATV-ga ja harva offroad masinatega, mis ei ole soolupaikades kindlasti mõistlik tegevus.

Leidissoos tuleb sulgeda Valipe-Höbringi pinnasteede, sest see läbib metsise elupaikade ja teel on samuti kohati sügavad rööpad. Lisaks tuleb sulgeda Viluveree tee, mis moodub kaljukotka pesast, sest seal teel liigutakse regulaarselt autodega, kuid see häirib kaljukotka pesitsemist.

Kõik sulgemiskohad asuvad riigimaal ja eramaadele ligipääsu ei piira v.a Tänavjärve tee põhjaosas. Sulgemiseks on soovituslik kasutada väravaid ja eramaaomanikele antakse ligipääsu tagamiseks võtmed (eramaad ainult Tänavjärve tee põhjapoolses osas).

Tegevus on kavandatud 2018. a ja kuulub II prioriteeti. Tegevuse korraldaja RMK.

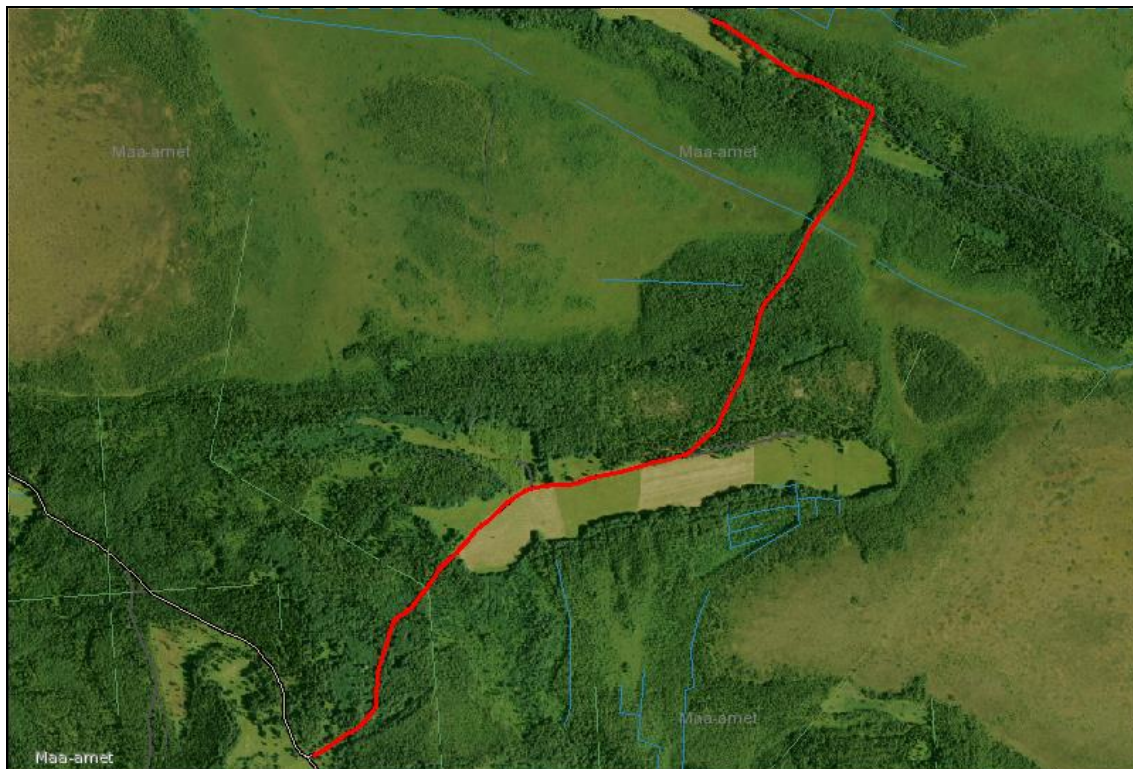

Joonis 12. Teede sulgemise asukohad Suursoo-Leidissoo loodusosal. Aluskaart: vektor-põhikaart, Maa-amet. M 1:200 000.

4.3.9. VALIPE TEE REKONSTRUEERIMINE

Valipe külas olevate poollooduslike koosluste hooldamiseks on vajalik Valipe tee rekonstrueerimine 3,3 km ulatuses, lõigul Metskülast kuni Valipe niitudeni (joonis 13). Tee rekonstrueerimisel eemaldatakse tee servast vajadusel ainult üksikud puud (teeserva raadamist ei teostata) ja kaitsealal tee serva kraave ei rajata. Teekate uuendatakse vähemalt 20 cm sõelutud kruusa pealekandega. Eeltööna on vajalik koostada rekonstrueerimise projekti, mille alusel selguvad täpsemad töö- ja materjalimahud.

Tegevus kuulub II prioriteeti, teostamine aastatel 2017-2018. Tegevust korraldab RMK.

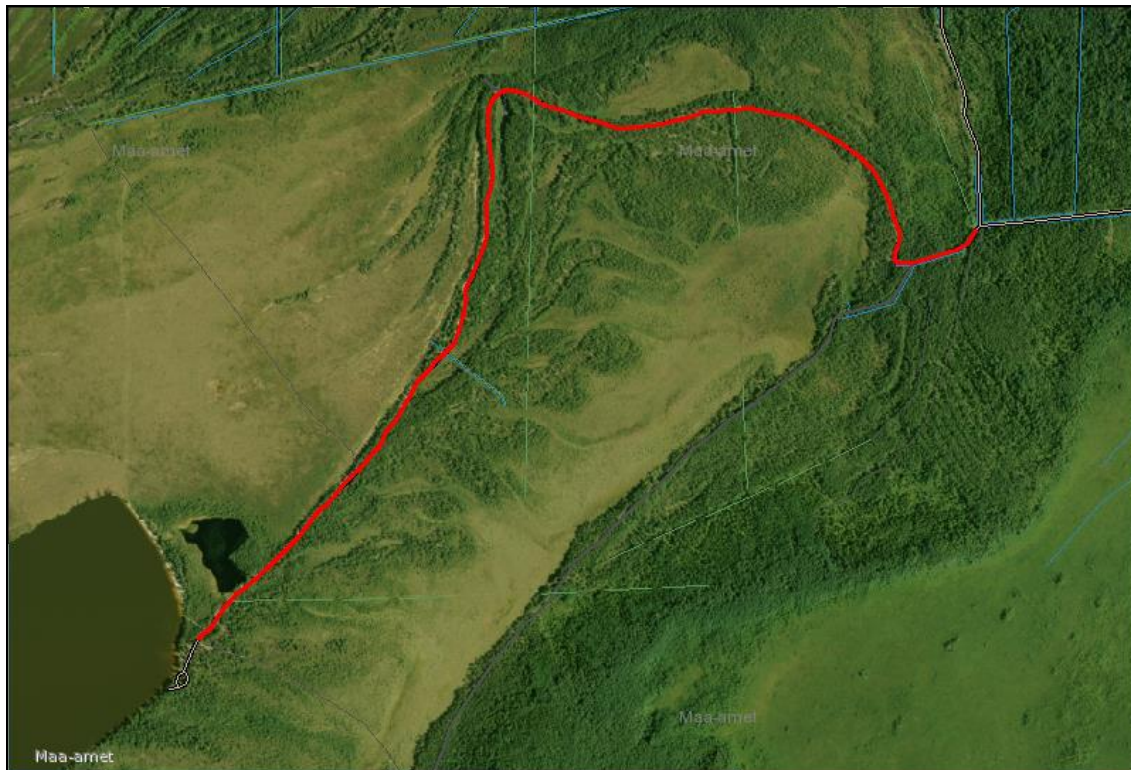
Joonis 13. Metsküla-Valipe tee paiknemine. Aluskaart: ortofoto, Maa-amet. M 1:10 000.

4.3.10. TÄNAVJÄRVE TEE HOOLDUSTÖÖD

Tänavjärve idakaldale ja sealse puhkekoha juurde viiv kruusakattega tee vajab hooldustöid. Vähemalt kahes kohas on vajalik täita suured lohud, mis on märjal ajal vett täis ja sõiduautodele

läbimatud, kuid soovituslik on uuendada teekate kogu ulatuses. Teelõigu pikku on 3 km (joonis 14). Tee hooldamiseks on vajalik (üksikute) puude raie vahetult tee servast.

Tegevus kuulub II prioriteeti, teostamine aastatel 2017-2018. Tegevust korraldab RMK.

Joonis 14. Hooldustöid vajava Tänavjärve tee lõigu paiknemine. Aluskaart: ortofoto, Maa-amet. M 1:10 000.

4.3.11. POOLLOODUSLIKU KOOSLUSE HOOLDAMISEKS VAJALIK TARISTU

Tegevus on vajalik väärtusele 1.2.3.1 (kuivad niidud lubjarikkal mullal) seatud eesmärgi täitmiseks. Elupaika 6210 on loodusalal 16,8 ha, mis on hetkel tervikuna hooldatud. See paikneb ühe alana Leidissoo põhjaosas Valipe külas. Niitu hooldatakse lammastega karjatamise teel ja kaitsekorraldusperioodi alguses on vajalik aedade uuendamine (immutatud postid u 3 m vahedega, võrk ja okastraat, kokku u 3100 m aeda). Lisaks on vajalik loomade jootmiseks kahe olemasoleva salvkaevu süvendamine, sest põuastel suvedel kaevud kuivavad. Vajalik on kaevude puhastamine, uue rakise tegemine betoonrõngastest ja kaevude süvendamine 1–2 meetri võrra.

Tegevus kuulub II prioriteeti, teostamine aastatel 2016–2020. Taristu rajamise ajaperiood on pikk karjaaedade lõigukaupa kavandatud uuendamise tõttu. Tegevuse korraldaja on poollooduslike koosluste hooldaja.

4.4. KAVAD, EESKIRJAD

4.4.1. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE

KKK-s planeeritud kaitsekorralduslikke töid tuleb kaitsekorraldusperioodi keskel (2020. a) hinnata. Vahehindamise väljundiks on Suursoo-Leidissoo loodusalale planeeritud tegevuste täitmise hinnang, väärtuste täpsustus vastavalt tehtud seirele ja inventuuridele ning vajadusel ka kaitsekorralduslikult oluliste tegevuste täpsem kirjeldus ja tegevuskava täiendamine. Töö korraldaja on KeA. Prioriteet on I.

4.4.2. KAITSEKORRALDUSKAVA UUENDAMINE

Kaitsekorraldusperioodi lõpus (2025. a) on vajalik uuendada Suursoo-Leidissoo loodusala kaitsekorralduskava. Kava koostamisel analüüsitakse möödunud perioodil tehtud tegevuste mõju kaitse-eesmärkidele ja teiste oluliste liikide säilimisele, hinnatakse kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkust (Tabel 6) ning sõnastatakse eesmärgid väärtuste jätkuvaks hoidmiseks. Tegevus kuulub I prioriteeti, korraldaja KeA ja kasutatakse riigieelarvelisi vahendeid.

4.4.3. KAITSE-EESKIRJADE UUENDAMINE

Leidissoo LKA ja Läänemaa Suursoo MKA kaitse-eeskirjad vajavad uuendamist ja tzoneeringud üle vaatamist, et kõrge kaitseväärtusega elupaigad ja liigid asuksid sihtkaitsevööndis ning vööndite kaitsekord oleks väärtuste säilimiseks piisav. Kaitse-eeskirjades täiendatakse kaitstavate alade kaitse-eesmärke ning menetluse käigus tehakse ettepanekud loodus- ja linnuala kaitse-eesmärkide ning Natura satandardandmebaasi muutmiseks.

Suursoo-Leidissoo hoiuala piirnevad alad on otstarbekas liita kaitsealade koosseisu (Vaisi raba Leidissoo LKA-sse ja hoiuala Harjumaa osa Läänemaa Suursoo MKA koosseisu), kuna kõrvutiasetsevate ja sarnast kaitsekorda vajavate alade ühtse alana kaitse on otstarbekam.

Kaitsekorralduskava koostamisel tekkinud ettepanekud kaitsekorra muutmiseks on esitatud lisas. Tegevus on I prioriteet, ajaks on kavandatud 2017. a.

4.5. KAITSEALA TUTVUSTAMINE JA KESKKONNAHARIDUS

4.5.1. LÄÄNEMAA SUURSOO VOLDIK

Keskkonnaameti poolt on hiljuti koostatud Läänemaa Suursoo MKA tutvustav voldik. Leidissoo LKA voldiku koostamist kaitsekorraldusperioodi jooksul ei planeerita, kuna LKA-l ei ole puhkekohti ja külastajad saavad huvipakkuva info teada infotahvlitelt või veebist. Vajalik on koostada ja trükkida Veskijärve matkarada ja Suursoo põhjaosa loodusväärtuseid tutvustav kaart-voldik, sest seal piirkonnas käib väga suur osa külastajatest (mõlemas puhkekohas aastas vähemalt 10 000 külastust). Voldik koostatakse eesti, inglise ja vene keeles ja see on kättesaadav internetist. Vajadusel ja võimalusel voldik ka trükitakse, trükiarvud on vastavalt 3000, 1000 ja 1000 tk. Voldikulehe suurus on A5.

Tegevus kuulub III prioriteeti, teostamise aeg 2018. a pärast matkaradade väljaehitamist. Tegevuse korraldaja KeA.

4.5.2. ÕPPEPROGRAMM „SUURSOO MEREST TÕUSNUD ELUPAIGAD”

Käesoleva kaitsekorraldusperioodi jooksul koostatakse õppeprogramm Suursoo maastike ja elupaikade arengu kohta „Suursoo merest tõusnud elupaigad”. Õppeprogrammis käsitletakse luidete arengut Litoriinamere kaldal, soode teket ja arengut mere taandumisel, luidete ja soode elustikku jms.

Tegevus kuulub III prioriteeti, teostamine 2018. a. Tegevuse korraldaja RMK.

4.5.3. INFOTAHVLITE KOOSTAMINE

Infotahvlite koostamine on vajalik tegevuse 4.3.5 (infotahvlite rajamine) teostamiseks. Infotahvlite sisu, teksti ja kujundamise korraldab Keskkonnaamet. Tegevus kuulub III prioriteeti, teostamine 2016. a.

4.2 Eelarve

Eelarve tabelisse 6 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 6. Kaitsekorralduskava eelarve (sadades eurodes, maksumus sisaldab üldkulu 20% ja käibemaksu 20%). Tähistus: KA – Keskkonnaamet; KAUR – Keskkonnaagentuur; PRIA – Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet; RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus; x – töö teostatakse riigieelarvelistest vahenditest.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1.	Selgrootute inventuur	Inventuur	KeA	III			100								100
4.1.2.	Käsiivaliste inventuur	Inventuur	KeA	II	30										30
4.1.3.	Nõmmloa ja sookolla tulemusseire	Tulemusseire	KeA	II									50		50
4.1.4.	Põlenguspetsiifiliste ja liivikutega seotud liikide inventuur	Inventuur	KeA	II	60				60					60	180
4.1.5.	Veskijärve luite avaluitekujundamise tegurite analüüs	Uuring	KeA	III	50	50									100
4.1.6.	Loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuur musttoonekure püsielupaikades	Inventuur	KeA	II			20								20

4.1.7.	Riiklikud seired	Riiklik seire	KAUR	I	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Hooldus, taastamine ja ohjamine																
4.2.1.	Poolooduslike koosluste hooldamine	Koosluse hooldustöö	KeA	I	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	400
4.2.2.	Soode ja soometsade loodusliku veerežiimi taastamine	Koosluse taastamistöö	RMK	I	500	2500	2500									5500
4.2.3.	Kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamine - I etapp	Liigi elupaiga hooldustöö	RMK	I	300											300
4.2.3.	Kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamine - II etapp	Liigi elupaiga hooldustöö	RMK	II							300					300
Taristu, tehnika ja loomad																
4.3.1.	Veskijärve matkrada	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	RMK	II	100	100										200
4.3.2.	Tänavjärve matkarada	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	RMK	II	50	50										100
4.3.3.	Matkaradade hooldus	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
4.3.4.	Puhkekohtade arendus ja hooldus	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II	100	100	20	20	20	20	20	20	20	20	20	360
4.3.5.	Infotahvlite rajamine	Infotahvlite rajamine	RMK	III		50										50
4.3.5.	Infotahvlite hooldamine	Infotahvlite hooldamine	RMK	III	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
4.3.6.	Liikumispiirangu tähised	Infotahvlite rajamine	RMK	II		20										20

4.3.7.	Välispiiri tähistamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	30											30
4.3.7.	Tähiste likvideerimine	Tähiste likvideerimine	RMK	II	5											
4.3.7.	Tähiste hooldamine	Muu taristu hooldamine	RMK	II	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
4.3.8.	Pinnasteede sulgemine	Muu taristu rajamine	RMK	II			50									50
4.3.9.	Valipe tee rekonstrueerimine	Muu taristu hooldamine	RMK	II		500	1000									1500
4.3.10.	Tänavjärve tee hooldustööd	Muu taristu hooldamine	RMK	II		500	500									1000
4.3.11.	Poolloodusliku koosluse hooldamiseks vajalik taristu	Muu taristu rajamine	KeA	II		20	20	20	20	20						1000
Kavad, eeskirjad																
4.4.1.	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KeA	I					x							
4.4.2.	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I											x	
4.4.3.	Kaitse-eeskirjade uuendamine	Kaitsekorra muutmine	KeA	I		x	x									
Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus																
4.5.1.	Läänemaa Suursoo voldik	Trükiste väljaandmine ja infotahvlite koostamine	KeA	III			50									50
4.5.2.	õppeprogramm "Suursoo merest tõusnud elupaigad"	Õppeprogrammide väljatöötamine ja läbiviimine	RMK	III			30									30
4.5.3.	Infotahvlite koostamine	Infotahvlite rajamine	KeA	III		30										30

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1.1.1.	kõre	isasloomade arv, hooldatud elupaiga pindala	2014. aastal nähti 1 isaslooma ja loendati 20 kudunööri ning täheldati umbes 1000 kõrekullese olemasolu veekogus	Veskijärve populatsioonis on vähemalt 50 isaslooma, kujundatud elupaikasad 26 ha (olemasolevad lombid on puhastatud ja rajatud on uued, luiteharjad on avatud liivadega, Veskijärve karjääris on võsa raiutud ja piirneval alal kujundatud hõre nõmmemets); paigaldatud on infotahvel	Info riiklikust seirest; kõre tegevuskava rakendamise (projekti) tulemused; ortofoto
2.1.1.1.2.	kivisalisik	täiskasvanud isendite arv, hooldatud elupaiga pindala	2014. a loendati 9 isendit	Veskijärve populatsioonis on vähemalt 50 täiskasvanud isendit, kujundatud kõre elupaikasad 26 ha, luiteharjad hoitud avatuna	Info riiklikust seirest, kõre tegevuskava rakendamise (projekti) tulemused, ortofoto
2.1.1.2.1.	saarmas	liigi esinemine	liik esineb alal	liik esineb alal; Vihterpalu ja Piirsalu jõgi ning Kaldamäe, Pennu ja Kõrtsioja minimaalne võimalik settekoormus on tagatud	Info riiklikust seirest
2.1.1.2.2.	tiigilendlane	liigi esinemise hindamine	andmed liigi esinemise kohta puuduvad	teave liigi esinemise kohta	Info käsitiivaliste inventuurist
2.1.1.3.1.	kaljukotkas	pesitsevate paaride arv	2 paari	1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos; soode veerežiim on taastatud, Viluvere pinnastee on suletud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.2.	väikepistrik	pesitsevate paaride arv	2 paari	1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.3.	rabapüü	pesitsevate paaride arv, liigile sobiva elupaiga esinemine	5 paari 2000.-2001. a; 2014 ei esine	alal esineb liigile sobivaid elupaiku vähemelt 10 paarile; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist

2.1.1.3.4.	must-toonekurg	pesitsevate paaride arv	asustatus pesitsusterritoorium kuni 2003. a	1 paar Kiritse must-toonekure PEPs	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.5.	kalakotkas	pesitsevate paaride arv	1 paar	1 paar Läänemaa Suursoo MKA; Tänavjärve äärde kaks infotahvlit paigaldatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.6.	metsis	kukkede arv	45 kukke	Leidissoos 15 kukke ja Läänemaa Suursoos 30-40 kukke; soode veerežiim on taastatud, alal ei ole metssigade söötmiskohti; metsise mängupaigad ja neid ümbritsevad alad on tsoneeritud SKVsse, Valipe-Höbringi pinnastee on suletud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.7.	mustsaba-vigle	pesitsevate paaride arv	55 paari	Leidissoos 5-10 paari ja Läänemaa Suursoos 50-70 paari; soode veerežiim on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.8.	välja-loorkull	pesitsevate paaride arv	1 paar	Leidissoos kuni 2 paari ja Läänemaa Suursoos kuni 1 paar; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.9.	hüüp	pesitsevate paaride arv	1 paar	1 paar Läänemaa Suursoo MKA-l	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.10.	laululuik	pesitsevate paaride arv	1 paar	1-2 paari Läänemaa Suursoo MKA-l	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.11.	kanakull	pesitsevate paaride arv	2 paari	Leidissoos 1 paar ja Läänemaa Suursoos 1-2 paari; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.12.	valgeselg-kirjurähn	pesitsevate paaride arv	2 paari	Leidissoos 1-2 paari ja Läänemaa Suursoos 1 paar; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.13.	laanerähn	pesitsevate paaride arv	6 paari	Leidissoos 2-4 paari ja Läänemaa Suursoos 4-6 paari; liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.14.	teder	kukkede arv	500 kukke	Leidissoos 100-200 kukke ja Läänemaa Suursoos 400-450 kukke;	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist

				soode veerežiimi on taastatud, alal ei ole metssigade söötiskohti	
2.1.1.3.15.	sookurg	pesitsevate paaride arv	70 paari	Leidissoos 30-40 paari ja Läänemaa Suursoos 40-50 paari; soode veerežiim on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.16.	soo-loorkull	pesitsevate paaride arv	18 paari	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 8-10 paari; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.17.	väikekoovitaja	pesitsevate paaride arv	13 paari	Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.18.	suurkoovitaja	pesitsevate paaride arv	35 paari	Leidissoo LKA 5-10 paari ja Läänemaa Suursoo MKA 30-40 paari, soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.19.	rüüt	pesitsevate paaride arv	40 paari	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.20.	heletilder	pesitsevate paaride arv	1 paar	Läänemaa Suursoos 1-3 paari; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.21.	mudatilder	pesitsevate paaride arv	40 paari	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.22.	hallõgija	pesitsevate paaride arv	13 paari	Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari; soode veerežiimi on taastatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.23.	punaselg-õgija	pesitsevate paaride arv	70 paari	Leidissoos 20-30 paari ja Läänemaa Suursoos 50-80 paari	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.1.3.24.	öösorr	pesitsevate paaride arv	100 paari	Leidissoos 30-50 paari ja Läänemaa Suursoos 70-100 paari	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.1.	nõmmluga	leiukohtade arv	50 leiukohta	50 leiukohta Läänemaa Suursoo MKA-I; tõhus järelevalve, matkarajad on välja ehitatud ja külastajad	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist

				suunatud, sihtidel olevad tulekaitseribad on avatud	
2.1.2.2.	õrn tarn	leiukohtade arv ja isendite arv	4 leiukohta 50 isendiga	Läänemaa Suursoo MKA-l 4 leiukohta ja 50 generatiivset isendit; liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.3.	sagristarn	leiukohtade arv	34 leiukohta	Leidissoos 2 ja Läänemaa Suursoos 32 kasvukohta; soode veerežiimi on taastatud, liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.4.	kõdu-koralljuur	leiukohtade arv	6 leiukohta	Läänemaa Suursoo MKA-l 6 kasvukohta; soode veerežiimi on taastatud, liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.5.	sale villpea	leiukohtade arv	17 leiukohta	Läänemaa Suursoo MKA-l 17 kasvukohta; soode veerežiimi on taastatud, liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.7.	sookäpp	leiukohtade arv	16 leiukohta	Leidissoos 2 ja Läänemaa Suursoos 14 kasvukohta; soode veerežiimi on taastatud, liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.8.	väike käopõll	leiukohtade arv	17 leiukohta	Läänemaa Suursoo MKA-l 17 leiukohta; liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.9.	harilik sookold	leiukohtade arv	13 leiukohta	Läänemaa Suursoo MKA-l 13 leiukohta; kõre lombid on liigile sobivaks elupaigaks	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.10.	karvane lipphernes	leiukohtade arv	3 leiukohta	Läänemaa Suursoo MKA-l vähemalt 3 leiukohta; Vesikijärve karjääri lõunaosas on võsa raiatud	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist; kõre liigitegevuskava (projekti) tegevuste hindamine
2.1.2.11.	tume nokkhein	leiukohtade arv	56 leiukohta	Läänemaa Suursoos 54 ja Leidissoos 2 kasvukohta; soode veerežiimi on taastatud, liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist

2.1.2.13.	vesilobeelia	leiukohtade arv	29 leiukohta	Tänavjärves 29 leiukohta; tõhus järelevalve	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.14.	järv-lahnarohi	liigi esinemine	liik esineb alal, andmed arvukuse kohta ebatäpsed	liik esineb Tänavjärves; tõhus järelevalve	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.15.	eesti soojumikas	leiukohtade arv ja pindala	4 leiukohta pindalaga 53 ha	Leidissoo LKA-l 4 leiukohta pindalaga 53 ha; soode veerežiimi on taastatud, liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.1.2.16.	kuninga-kuuskjalg	leiukohtade arv	5 leiukohta	Leidissoo LKA-l viis leiukohta; soode veerežiimi on taastatud, liigi elupaigad on tsoneeritud SKVsse	Info riiklikust seirest ja keskkonnaregistrist
2.2.1.1.	metsastunud luited (2180)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus B, 86 ha ja esinduslikkus C, 85 ha	Läänemaa Suursoo MKA-l on metsastunud luiteid 171 ha, millest vähemalt 50% (85 ha) on hea esinduslikkusega (B) ja ülejäänud 50% vähemalt arvestatava esinduslikkusega (C); Veskijärve ja Tänavjärve puhkekohtades betoonist alustel lõkkekohad rajatud, infotahvlitele on pandud teave lõkete tegemise keelu kohta väljaspool selleks ettevalmistatud kohti ja tõhus järelevalve	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.1.2.	luidetevahelised niisked nõod (2190)	elupaiga esinemine	elupaik esineb alal	elupaik esineb Läänemaa Suursoo MKA-l	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.2.1.	liiva-alade vähetoitelised järved (3110)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus A, 322 ha	Läänemaa Suursoo MKA-l asuvad liiva-alade vähetoitelised järved säilivad kogu ulatuses 322 ha väga hea esinduslikkusega (A); tõhus järelevalve	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest

2.2.2.2.	looduslikud rohketoitelised järved (3150)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus A, 56 ha	Läänemaa Suursoo MKA-I asuv looduslikult rohketoiteline Hindaste järv säilib kogu ulatuses (56 ha) väga hea esinduslikkusega (A); tõhus järelevalve	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.2.3.	huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	esinduslikkus	esinduslikkus, A	huumustoitelised järved Pilli järv, Mustjärv ja Sendrijärv on väga hea esinduslikkusega (A)	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.3.	kuivad nõmmed (4030)	esinduslikkus	esinduslikkus, B	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad nõmmed on hea esinduslikkusega (B); kõre elupaikade kujundustööde käigus on hoitud nõmmed avatuna	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.4.1.	kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus A, 16,8 ha	Leidissoo LKA-I asuvad kuivad niidud lubjarikkal mullal on kogu ulatuses (16,8 ha) vähemalt hea esinduslikkusega (B); vanad salvkaevud on puhastatud, aiad on uuendatud ja ligipääsutee on rekonstrueeritud	info PLK hoolduse kooskõlastamise ja kontrolli tulemustest
2.2.4.2.	sinihelmikakooslused (6410)	esinduslikkus ja pindala	koondhinnang B, 99 ha	Leidissoo (20 ha) ja Läänemaa Suursoo (76 ha) sinihelmikakooslused on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B); soode veerežiimi on taastatud	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.4.2.	niiskuslembesed kõrgrohustud (6430)	esinduslikkus ja pindala	koondhinnang B, 26 ha	Leidissoo (10 ha) ja Läänemaa Suursoo (16 ha) niiskuslembesed kõrgrohustud on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B); elupaigad on tsooneeritud SKVsse	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest

2.2.5.1.	rabad (7110*)	koondhinnang ja pindala	koondhinnang A, 2000 ha; koondhinnang B, 3200 ha	Leidissoo LKA rabadest vähemalt 500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 1400 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA rabadest vähemalt 1500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 1800 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B); soode veerežiimi on taastatud, elupaigad on tsoneeritud SKVsse, pinnasteed on suletud ja järelevalve on tõhus	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.5.2.	siirde- ja õõtsiksood (7140)	koondhinnang ja pindala	koondhinnang A, 1100 ha; koondhinnang B, 1600 ha; koondhinnang C, 300 ha	Leidissoo LKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 100 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 100 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A), vähemalt 1500 ha kõrge koondhinnanguga (B) ja ülejäänud 300 ha vähemalt keskmise koondhinnanguga (C); soode veerežiimi on taastatud, elupaigad on tsoneeritud SKVsse, pinnasteed on suletud ja järelevalve on tõhus	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.5.3.	lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (7210*)	koondhinnang ja pindala	koondhinnang A, 32 ha	Leidissoo LKA-l asuvad lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga on kogu ulatuses (32 ha) väga kõrge koondhinnanguga (A)	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest

2.2.5.4.	liigirikkad madalsood (7230)	koondhinnang ja pindala	koondhinnang A, 2700 ha; koondhinnang B, 800 ha	Leidissoo LKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1700 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 300 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja vähemalt 500 ha kõrge koondhinnanguga (B); soode veerežiimi on taastatud, elupaigad on tzoneeritud SKVsse, pinnasteed on suletud ja järelevalve on tõhus	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.6.1.	vanad loodusmetsad (9110*)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus A, 230 ha; esinduslikkus B, 420 ha	Leidissoo LKA-I asuvatest vanadest loodusmetsadest vähemalt 30 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 60 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest vanadest loodusmetsadest vähemalt 200 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 360 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B); soometsade veerežiimi on taastatud, elupaigad on tzoneeritud SKVsse	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.6.2.	rohunditerikkad kuusikud (9050)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus B, 1,1 ha	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad rohunditerikkad kuusikud (1,1 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B); elupaigad on tzoneeritud SKVsse	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.6.3.	okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel (9060)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus B, 1,6 ha	Leidissoo LKA-I asuvad okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel (1,6 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B)	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest

2.2.6.4.	soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus A, 360 ha; esinduslikkus B, 800 ha	Leidissoo LKA-I asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 60 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 100 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 300 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 700 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B); metsade veerežiimi on taastatud, elupaigad on tzoneeritud SKVsse	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest
2.2.6.5.	siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	esinduslikkus ja pindala	esinduslikkus A, 760 ha; esinduslikkus B, 900 ha	Leidissoo LKA-I asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 160 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 200 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 600 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 700 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B); soometsade veerežiimi on taastatud, elupaigad on tzoneeritud SKVsse	Info kaugseirest, ortofotodelt, paikvaatlustest

KASUTATUD KIRJANDUS JA MATERJALID

Eelts, J., Leito, A., , Leivits, A., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis, R., Ots, M. & Pehlak, H. 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008-2012. *Hirundo* 26 (2): 80-112.

Luuk, O. & Kukk, T. 2012. Läänemaa Suursoo kaitstavate taimeliikide inventuur. PKÜ, Tartu.

Mesipuu, M. 2011. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. Keskkonnaamet.

Nellis, R. 2012. Läänemaa Suursoo maastikukaitseala metsaelupaikade kaitstavate linnuliikide inventuur. Läänemaa Linnuklubi.

Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaikade käsiraamat. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. Auratrükk, Tallinn.

Paal, J. & Leibak, E. 2013. Eesti soode seisund ja kaitstus. Tartu.

Tegevuskava kõre (*Bufo calamita*) kaitseks Eestis 2010-2015. 2009. Koost. Rannap, R., Lepik, I., Pappel, P. Tartu-Tallinn.

Türnp, T, Palo, A. 2009. Leidissoo LKA ja Läänemaa Suursoo MKA Natura metsaelupaikade inventuur. OÜ Metsaruum.

LISAD

LISA 1. LEIDISSOO LOODUSKAITSEALA KAITSE-EESKIRI

Vastu võetud 01.12.2005 nr 288

RT I 2005, 65, 499

jõustumine 16.12.2005

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine Avaldamine Jõustumine

19.01.2009 RT I 2009, 7, 48 01.02.2009

19.03.2010 RT I 2010, 13, 70 01.04.2010

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel.

peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Leidissoo looduskaitseala kaitse-eesmärk

(1) Leidissoo looduskaitseala² (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on:

1) Lääne-Eestile tüüpilise, inimtegevusest oluliselt mõjutamata Sendri ja Leidissoo raba ning väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike, haruldaste ja kaitset väärivate koosluste kaitse;

2) EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisa liikide ja I lisa nimetatud liikide, mis on ühtlasi III kaitsekategooria liigid, – soo-loorkulli (*Circus pygargus*), sookure (*Grus grus*), karvasjalg-viu e taliviu (*Buteo lagopus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), tedre (*Tetrao tetrix*) ning I ja II kategooria kaitsealuste liikide kaitse;

3) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisa nimetatud elupaikatüüpide – metsastunud luidete (2180)³, luidetevaheliste niiskete nõgude (2190), liiva-alade vähetoiteliste järvede (3110), looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), looduslikult huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160), kuivade nõmmede (4030), sinihelmikakoosluste (6410), looduslikus seisundis rabade (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimeliste rabade (7120), siirde- ja õõtsiksoode (7140), lubjarikaste lääne-mõõkrohuga madalsoode (7210), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse;

4) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisa nimetatud liikide, sealhulgas saarma (*Lutra lutra*), kes on ühtlasi III kaitsekategooria kaitsealune liik, ja II kaitsekategooria liigi elupaikade kaitse.

(2) «Rahvusvahelise tähtsusega märgalade, eriti veelindude elupaikade konventsiooni» artikli 2 lõike 1 kohaselt on kaitseala rahvusvahelise tähtsusega märgala (Ramsari ala).

(3) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele neljaks sihtkaitsevööndiks ja neljaks piiranguvööndiks.

(4) Kaitsealal tuleb arvestada «Looduskaitseaduses» sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Lääne maakonnas Noarootsi vallas Höbringi/Höbring ja Vanaküla/Gambyn külas, Nõva vallas Variku külas ning Oru vallas Keedika, Jalukse ja Soolu külas.

(2) Kaitseala välispiir ja võõndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Kaitsealal on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala, välja arvatud käesoleva määruse § 8 punktis 4 sätestatud juhul sihtkaitsevööndis.

(2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades «Asjaõiguseaduses» ja «Looduskaitseaduses» sätestatud.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.

(4) Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul üksnes selleks ettevalmistatud ja kaitseala valitseja poolt tähistatud kohas. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Õuemaal on rahvaürituse korraldamine lubatud.

(5) Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning valitsemisega seotud töödel.

(6) Kaitsealal on lubatud jahipidamine 1. septembrist 31. jaanuarini, välja arvatud linnujaht.

§ 5. Keelatud tegevus

(1) Kaitsealal on keelatud:

1) linnujaht;

2) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;

2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;

3) väljastada metsamajandamiskava;

4) kinnitada metsateatist;

5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;

6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;

7) anda projekteerimistingimusi;

8) anda ehitusluba.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(3) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-

eesmärgi saavutamist või seisundit.
[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

3. peatükk SIHTKAITSEVÕÖND

§ 7. Sihtkaitsevõõndi määratlus

(1) Kaitseala sihtkaitsevõõnd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on neli sihtkaitsevõõndit:

- 1) Tammetõru sihtkaitsevõõnd;
- 2) Suurraba sihtkaitsevõõnd;
- 3) Tillutare sihtkaitsevõõnd;
- 4) Luusna sihtkaitsevõõnd.

§ 8. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevõõndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine;
- 4) inimeste viibimine 1. veebruarist 15. juulini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teadusalastel välitöödel.

§ 9. Lubatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevõõndis lubatud:

- 1) Tammetõru ja Suurraba sihtkaitsevõõndis hooldustööd kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks;
- 2) Tammetõru sihtkaitsevõõndis madalsoo- ja madalsooharviku koosluste niitmine ja puu- ning põõsarinde harvendamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- 3) Tammetõru sihtkaitsevõõndis uue tee ehitamine, olemasolevate teede hooldustööd ja olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ning veerežiimi taastamine;
- 4) Tammetõru sihtkaitsevõõndis õppe- ja loodusraja rajamine ning selle hooldustööd;
- 5) Luusna sihtkaitsevõõndis puisniidu niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine ulatuses, mis tagab poolloodusliku koosluse ilme ja liigikoosseisu säilimise;
- 6) Luusna sihtkaitsevõõndis metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

§ 10. Vajalik tegevus

Luusna sihtkaitsevõõndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik loomade karjatamine, niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

§ 11. Sihtkaitsevõõndi kaitse-eesmärk

- (1) Luusna sihtkaitsevõõndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse, kaitsealuse liigi ja maastikuilme säilitamine.
- (2) Tammetõru, Suurraba ja Tillutare sihtkaitsevõõndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi loodusliku arengu tagamine, kaitsealuse liigi elupaiga, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
- (3) Metsakoosluste kaitse-eesmärk on kasvukohatüübile iseloomuliku liikide koosseisu säilitamine.

4. peatükk PIIRANGUVÕÖND

§ 12. Piiranguvõõndi määratlus

- (1) Kaitseala piiranguvõõnd on kaitseala majandatav osa, mis ei kuulu sihtkaitsevõõndisse.

(2) Kaitsealal on neli piiranguvööndit:

- 1) Sendri piiranguvöönd;
- 2) Vallipää piiranguvöönd;
- 3) Kürema piiranguvöönd;
- 4) Änniste piiranguvöönd.

§ 13. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus.

(2) Piiranguvööndis on lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine, arvestades käesoleva määruse § 5 lõike 2 punktides 5–8 sätestatud.

(3) Piiranguvööndis on lubatud biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine, välja arvatud looduslikul rohumaal ja metsamaal.

§ 14. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uuendusraie, välja arvatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus;
- 2) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel;
- 3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 4) maavara kaevandamine, välja arvatud «Maapõueseaduse» § 59 lõikes 2 sätestatud juhul kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades;
- 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal ja metsamaal;
- 6) uue maaparandussüsteemi rajamine.

§ 15. Vajalik tegevus

Piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

§ 16. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on sealse elustiku mitmekesisuse ja maa kasutamisel kujunenud traditsioonilise pärandkultuurmaastiku ilme säilitamine.

5. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 17. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

¹EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53) ja EÜ nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

²Kaitseala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 5. novembri 2002. a määrusega nr 335 «Leidissoo looduskaitseala kaitse alla võtmine ja Leidissoo looduskaitseala kaitse-eeskiri». Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri» lisa 1 punkti 1 alapunktist 55 ja punkti 2 alapunktist 397 hõlmab kaitseala Suursoo-Leidissoo linnuala ja Suursoo-Leidissoo loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

³Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴Kaitseala välispiir ja võõndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000) alusel, kasutades Eesti Metsakorralduskeskuses 1998. aastal koostatud Vihterpalu ja Piirsalu metskondade puistuplaani (1:20 000) ning maakatastri andmeid seisuga september 2004. a. Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).
[RT I 2010, 13, 70 - jõust. 01.04.2010]

LISA 2. LÄÄNEMAA SUURSOO MAASTIKUKAITSEALA KAITSE-EESKIRI

Vastu võetud 21.07.2005 nr 198

RT I 2005, 42, 357

jõustumine 31.07.2005

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine Avaldamine Jõustumine

19.01.2009 RT I 2009, 7, 48 01.02.2009

19.03.2010 RT I 2010, 13, 70 01.04.2010

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Läänemaa Suursoo maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Läänemaa Suursoo maastikukaitseala² (edaspidi *kaitseala*) eesmärk on:

1) Lääne-Eestile tüüpilise soostiku kaitse;

2) EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisa liikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide kaitse. Need liigid on: raudkull (*Accipiter nisus*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), loorkull (*Circus cyaneus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), händkakk (*Strix uralensis*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), sookurg (*Grus grus*) ja teder (*Tetrao tetrix*);

3) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse. Need elupaigad ja liigid on: metsastunud luited (2180)³, luidetevahelised niisked nõod (2190), liiva-alade vähetoitelised järved (3110), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), kuivad nõmmed (4030), sinihelmikakooslused (6410), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120*), siirde- ja õõtsiksood (7140), lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soolehtmetsad (9080), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ja saarmas (*Lutra lutra*).

(2) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele seitsmeks sihtkaitsevööndiks ja seitsmeks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada «Looduskaitseaduses» sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

(4) Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri» lisa 1 punkti 1 alapunktist 55 ja punkti 2 alapunktist 397 hõlmab kaitseala Suursoo-Leidissoo linnu- ja loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Harju maakonnas Padise vallas ning Lääne maakonnas Nõva vallas Vaisi ja Hindaste külas ning Oru vallas Seljaküla külas.

(2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.
[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

- (1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsakõrvalsaadusi kogu kaitsealal.
- (2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades «Asjaõiguseaduses» ja «Looduskaitseaduses» sätestatut.
- (3) Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud Tānavjärve sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 1. augustini.
- (4) Kaitsealal on lubatud kalapüük.
- (5) Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.
- (6) Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ja rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Rahvaürituse korraldamiseks õuemaal ei ole kaitseala valitseja nõusolekut tarvis.
- (7) Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning valitsemisega seotud töödel.
- (8) Kaitseala vetel on lubatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud ainult järelevalve- ja päästetöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul tehtaval teadustööl.

§ 5. Keelatud tegevus

- (1) Kaitsealal on keelatud puhtpuistu kujundamine ja energiapuistu rajamine.
- (2) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:
 - 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
 - 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
 - 3) väljastada metsamajandamiskava;
 - 4) kinnitada metsateatist;
 - 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
 - 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
 - 7) anda projekteerimistingimusi;
 - 8) anda ehitusluba.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

- (1) Kaitseala valitseja vaatab talle kooskõlastamiseks esitatud metsateatise läbi ja annab kümne tööpäeva jooksul pärast taotluse saamist metsakoosluse liikide ning vanuse mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku või seab vajaduse korral omapoolsed tingimused.
- (2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.
- (3) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.
- (4) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 7. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on seitse sihtkaitsevööndit:

- 1) Karuste sihtkaitsevöönd;
- 2) Tänavjärve sihtkaitsevöönd;
- 3) Kõrgeraba sihtkaitsevöönd;
- 4) Leotusraba sihtkaitsevöönd;
- 5) Linnuraba sihtkaitsevöönd;
- 6) Inka sihtkaitsevöönd;
- 7) Väljaraba sihtkaitsevöönd.

§ 8. Keelatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine.

(2) Tänavjärve sihtkaitsevööndis on keelatud jahipidamine 1. veebruarist 1. augustini.

§ 9. Lubatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus;
- 2) tee-ehitus, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd;
- 3) Karuste sihtkaitsevööndis 1. detsembrist 1. märtsini külmunud pinnasel metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

§ 10. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Karuste, Tänavjärve, Kõrgeraba, Leotusraba, Linnuraba ja Väljaraba sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

(2) Inka sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

(3) Metsakoosluste kaitse-eesmärk on kasvukohatüübile iseloomuliku liikide koosseisu säilitamine.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 11. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala majanduslikult kasutatav osa, kus majandustegevuses tuleb arvestada «Looduskaitseeadusega» ja käesoleva määrusega kehtestatud tingimusi.

(2) Kaitsealal on seitse piiranguvööndit:

- 1) Veskijärve piiranguvöönd;
- 2) Pillijärve piiranguvöönd;
- 3) Vihterpalu piiranguvöönd;
- 4) Hindaste piiranguvöönd;
- 5) Jõe piiranguvöönd;
- 6) Sooristi piiranguvöönd;
- 7) Valgeristi piiranguvöönd.

§ 12. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus.

(2) Piiranguvööndis on lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis, arvestades käesoleva määruse § 5 lõigetes 5–8 sätestatud, lubatud:

- 1) uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine;
- 2) tee ja tehnovõrgu rajatise püstitamine.

§ 13. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uuendusraie, välja arvatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus;
- 2) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel;
- 3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 4) maavara kaevandamine, välja arvatud «Maapõueseaduse» § 59 lõikes 2 sätestatud juhul kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades;
- 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal või metsamaal;
- 6) uue maaparandussüsteemi rajamine.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurmaastiku ilme säilitamine.

5. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 15. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

¹EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53) ja EÜ nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

²Kaitseala moodustati ENSV Ministrite Nõukogu 25. mai 1981. a määrusega nr 340 «Sookaitsealade moodustamise kohta», millega võeti kaitse alla Veskijärve järv.

³Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000) alusel, kasutades Eesti Metsakorralduskeskuses 1998. a koostatud Piirsalu ja Vihterpalu metskonna puistuplaane (1:20 000) ja maakatastri andmeid seisuga september 2004. a. Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RT I 2010, 13, 70 - jõust. 01.04.2010]

LISA 3. SUURSOO-LEIDISSOO HOIUALADE MOODUSTAMISE MÄÄRUSED LÄÄNE- JA HARJUMAAL

Hoiualade kaitse alla võtmine Lääne maakonnas¹

Vastu võetud 28.02.2006 nr 59

RT I 2006, 13, 92

jõustumine 24.03.2006

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel ning lähtudes «Looduskaitseaduse» § 11 lõikes 1 sätestatust.

§ 1. Lääne maakonnas kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

(1) Lääne maakonnas võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

10) Suursoo-Leidissoo hoiuala, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – rabade (7110*), vanade loodusmetsade (9010*), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse ning II lisas nimetatud liikide ja nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liikide ning I lisas nimetamata rändlinnuliikide kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), väikepistrik (*Falco columbarius*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*);

(2) Lõikes 1 nimetatud hoiualade piirid on esitatud kaartidel määruse lisas³.

§ 2. Hoiualade valitseja

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet.

[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

§ 3. Ramsari alad

Rahvusvahelise tähtsusega märgalade, eriti veelindude elupaikade konventsiooni artikli 2 lõike 1 kohaselt on määruse § 1 lõike 1 punktis 8 nimetatud Nõva-Osmussaare hoiuala rahvusvahelise tähtsusega märgala (Ramsari ala).

[RT I 2010, 48, 294 - jõust. 19.07.2010]

Hoiualade kaitse alla võtmine Harju maakonnas¹

Vastu võetud 16.06.2005 nr 144

RT I 2005, 38, 300

jõustumine 10.07.2005

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel ning lähtudes «Looduskaitseaduse» § 11 lõikes 1 sätestatust.

§ 1. Harju maakonnas kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

(1) Harju maakonnas võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

19) Suursoo-Leidissoo hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140) ning liigirikaste madalsoode (7230) kaitse, III kaitsekategooria taimeliigi – hariliku porsa (*Myrica gale*) elupaiga kaitse ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetatud liikide ning I lisas nimetatata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: soo-loorkull (*Circus pygargus*), sookurg (*Grus grus*) ja teder (*Tetrao tetrix tetrix*);

[RT I, 22.07.2014, 5 - jõust. 01.08.2014]

(2) Lõikes 1 nimetatud hoiualade piirid on esitatud kaartidel määruse lisas³.

§ 2. Hoiualade valitseja

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet.

[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

§ 3. Ramsari alad

Rahvusvahelise tähtsusega märgalade, eriti veelindude elupaikade konventsiooni artikli 2 lõike 1 kohaselt on määruse § 1 lõike 1 punktis 10 nimetatud Nõva-Osmussaare hoiuala rahvusvahelise tähtsusega märgala (Ramsari ala).

[RT I 2010, 48, 294 - jõust. 19.07.2010]

¹ EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

[RT I, 22.07.2014, 5 - jõust. 01.08.2014]

² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

³ Hoiualade piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil, mille koostamisel on kasutatud kinnitatud kaitsealade välispiire, Eesti põhikaarti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid. Kaartidega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RT I, 22.07.2014, 5 - jõust. 01.08.2014].

LISA 4. MUST-TOONEKURE JA METSISE PÜSIELUPAIKADE KAITSE ALLA VÕTMINE JA KAITSE-EESKIRJAD

Must-toonekure püsielupaikade kaitse alla võtmine¹

Vastu võetud 03.07.2006 nr 43

RTL 2006, 55, 998

jõustumine 20.07.2006

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseseaduse» § 10 lõike 2 alusel.

§ 1. Kaitse alla võtmise eesmärk

Määrusega võetakse kaitse alla Vabariigi Valitsuse 2004. a 20. mai määruse nr 195 «I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu» § 4 lõike 2 punktide 3 ja 8 kohaselt I kaitsekategooriasse kuuluvate liikide must-toonekure (*Ciconia nigra*) ja suur-konnakotka (*Aquila clanga*) isendite elupaigad, mida tuleb kaitsta nende kahe liigi soodsa seisundi tagamiseks.

§ 2. Must-toonekure püsielupaikade kaitse alla võtmine

(4) Lääne maakonnas võetakse kaitse alla järgmised must-toonekure püsielupaigad:

2) **Kiritse-1**, Noarootsi vallas Vanakülas;

3) **Kiritse-2**, Noarootsi vallas Vanakülas;

[RTL 2007, 11, 171 - jõust. 04.02.2007]

§ 4. Püsielupaiga valitseja

«Looduskaitseseaduse» § 21 lõike 1 kohaselt on püsielupaiga valitsejaks Keskkonnaamet.

[RTL 2009, 11, 131 - jõust. 01.02.2009]

§ 5. Kaitsekord

(1) Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade maa-ala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndisse ja piiranguvööndisse.

[RTL 2008, 57, 784 - jõust. 13.07.2008]

(2) Püsielupaigas kehtib «Looduskaitseseaduses» sätestatud sihtkaitsevööndi ja piiranguvööndi kaitsekord selle määruse erisustega.

[RTL 2008, 57, 784 - jõust. 13.07.2008]

(3) Püsielupaigas on lubatud inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine 1. septembrist 14. märtsini, muul ajal on inimeste viibimine püsielupaigas lubatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti valitsemisega seotud tegevuse korral ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustööl.

(4) Püsielupaika läbivatel teedel ja radadel on lubatud inimeste viibimine ning sõidukitega sõitmine.

(5) Püsielupaigas on lubatud jahipidamine 1. septembrist 14. märtsini.

(6) Olemasolevate maaparandusobjektide ja tehnorajatiste hooldustööd on lubatud kooskõlastatult püsielupaiga valitsejaga.

(7) Kaitstavate liikide elutingimuste säilimiseks ja parandamiseks vajaliku tegevusena võib püsielupaiga valitseja lubada püsielupaigas alusmetsa, järeelkasvu ja puistu teise rinde harvendamist või ka püsielupaiga

piiresse jäävate monokultuursete noorendike hooldamist looduse mitmekesisuse suurendamise eesmärgil 1. oktoobrist 14. märtsini.

(8) Püsielupaiga piiranguvööndis on raied keelatud 15. märtsist 31. augustini.

[RTL 2008, 57, 784 - jõust. 13.07.2008]

¹Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18).

²«Looduskaitseaduse» § 53 lõike 2 kohaselt ei avaldata Riigi Teatajas püsielupaikade kaarte, nendega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RTL 2010, 18, 316 - jõust. 12.04.2010]

Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine¹

Vastu võetud 13.01.2005 nr 1

RTL 2005, 13, 111

jõustumine 28.01.2005

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 2 ja § 11 lõike 1 alusel.

§ 1. Kaitse alla võtmise eesmärk

Määrusega võetakse kaitse alla Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. a määruse nr 195 «I ja II kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine» § 8 lõike 2 punkti 16 kohaselt II kaitsekategooriasse kuuluva liigi metsise (*Tetrao urogallus*) väljaspool kaitsealasid asuvad elupaigad, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks.

§ 2. Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine

(5) Lääne maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

4) Suursoo, Risti vallas Kuijõe külas.

(16) Metsise püsielupaikade ja nende vööndite piirid on esitatud määruse lisas olevatel kaartidel².

[RTL 2007, 77, 1333 - jõust. 20.10.2007]

§ 3. Püsielupaiga valitseja

«Looduskaitseaduse» § 21 lõike 1 kohaselt on püsielupaiga valitsejaks Keskkonnaamet.

[RTL 2009, 11, 131 - jõust. 01.02.2009]

§ 4. Kaitsekord

(1) Metsise püsielupaiga maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

(2) Püsielupaigas kehtib looduskaitseaduses sätestatud kaitsekord selle määruse erisustega.

(3) Püsielupaika jäävatel teedel ja radadel on lubatud sõidukitega liiklemine. Sõidukitega liiklemine väljaspool teid ja radu ning maastikusõidukitega liiklemine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, kaitstava loodusobjekti valitseja

nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud töödel.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(4) Püsielupaigas on lubatud jahipidamine, välja arvatud sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. augustini.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(5) Sihtkaitsevööndis on 1. juulist kuni 31. jaanuarini lubatud inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine, muude metsa kõrvalsaaduste varumine.

(5¹) Sihtkaitsevööndis on püsielupaiga valitseja nõusolekul 1. juulist kuni 31. jaanuarini lubatud olemasolevate teede ja tehnovõrgu rajatiste hooldustööd.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(6) Liigi elutingimuste säilimiseks ja parandamiseks vajaliku tegevusena võib püsielupaiga valitseja lubada sihtkaitsevööndis alusmetsa, järelkasvu ja puistu teise rinde harvendamist 1. septembrist 31. jaanuarini ning loodusõnnetuse tagajärgede likvideerimist.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(7) Piiranguvööndis on lubatud lage- ja turberaie 1. septembrist 31. jaanuarini, kusjuures raielangi suuruse ja kuju osas tuleb arvestada järgmiste piirangutega:

- 1) lageraie korral ei tohi langi suurus ületada 1,0 ha ning laius 30 meetrit;
- 2) turberaie korral ei tohi langi suurus ületada 2 ha.

(8) Piiranguvööndis tuleb raiete tegemisel arvestada järgmisi piiranguid metsa vanuselisele koosseisule ja raielangi kujule:

- 1) üle 60 aasta vanuse metsa osakaal ei tohi jääda väiksemaks kui 50%;
- 2) raielankide vahele tuleb jätta üle 60 aasta vanust puistut vähemalt 100 m laiuse ribana.

(9) Püsielupaiga piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

¹Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

²«Looduskaitseaduse» § 53 lõike 2 kohaselt ei avaldata Riigi Teatajas püsielupaikade kaarte, nendega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RTL 2010, 18, 316 - jõust. 12.04.2010]

LISA 5. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
Elustik					
2.1.1.1.1.	kõre	vähemalt 50 isasloomaga kõre asurkond Veskijärve karjääri lompides ja lähikonnas põlengualal; kõre elupaikade hea seisnud on tagatud, lombid ja kaldad on puhastatud liigsest taimestikust või võsast	elupaikade kinnikasvamine	olemasolevate lompide puhastamine ja uute lompide rajamine luitetarjade avatuna hoidmine võsaraie	vähemalt 50 isasloomaga kõre asurkond Veskijärve karjääri lompides ja lähikonnas põlengualal; kõre elupaikade hea seisnud on tagatud, lombid ja kaldad on puhastatud liigsest taimestikust või võsast.
			sigimisaegne häirimine küllastajate poolt	infotahvlite paigaldamine	
2.1.1.1.2.	kivisisalik	vähemalt 100 isendiga kivisisaliku asurkond Veskijärve karjääris ja ümbritseval alal	elupaikade kinnikasvamine	luitetarjade avatuna hoidmine	vähemalt 100 isendiga kivisisaliku asurkond Veskijärve karjääris ja ümbritseval alal
2.1.1.2.1.	saarmas	liigi elupaigad säilivad ning liik esineb alal	jõgede veekvaliteedi vähenemine	maaparandustööde tegemisele tuleb seada tingimused, et tagada minimaalne võimalik settekoormus loodusala läbivatele jõgedele (Vihterpalu ja Piirsalu jõgi ning Kaldamäe, Pennu ja Kõrtsioja)	liigi elupaigad säilivad ning liik esineb alal Vihterpalu ja Piirsalu jõgi ning Kaldamäe, Pennu ja Kõrtsioja minimaalne võimalik settekoormus on tagatud
2.1.1.2.2.	tiigilendlane	andmed ebapiisavad täpsema eesmärgi seadmiseks	puuduvad	ei ole	teave liigi esinemise kohta alal, andmed ebapiisavad täpsema eesmärgi seadmiseks

2.1.1.3.1.	kaljukotkas	1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos, elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos, asustatud pesapaigad on kaitse tagamiseks teada ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
			pesitsusaegne häirimine	Vilivere pinnastee sulgemine	
2.1.1.3.2.	väikepistrik	1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	1 paar Leidissoos ja 1 paar Läänemaa Suursoos
2.1.1.3.3.	rabapüü	alal on liigile sobivaid elupaiku vähemalt 10 paarile	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	soelupaigad on liigi arvukuse taastamiseks ja pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis; alal on liigile sobivaid elupaiku vähemalt 10 paarile
2.1.1.3.4.	must-toonekurg	1 paar Kiritse must-toonekure PEPs, pesitsuselupaigad on arvukuse taastamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	1 paar Kiritse must-toonekure PEPs, pesitsuselupaigad on arvukuse taastamiseks heas seisundis
2.1.1.3.5.	kalakotkas	1 paar Läänemaa Suursoo MKA	pesitsusaegne häirimine	infotahvlid soovitusliku ajalise liikumispiranguga	1 paar Läänemaa Suursoo MKA
2.1.1.3.6.	metsis	Leidissoos 15 kukke ja Läänemaa Suursoos 30-40 kukke, mägupaigad on kaitse tagamiseks teada ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 15 kukke ja Läänemaa Suursoos 30-40 kukke, mägupaigad on kaitse tagamiseks teada ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
			röövlus	alale ei rajata metssigade söötmiskohti	
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
			pesitsusaegne häirimine	Valipe-Höbringi pinnastee sulgemine	

2.1.1.3.7.	mustsaba-vigle	Leidissoos 5-10 paari ja Läänemaa Suursoos 50-70 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 5-10 paari ja Läänemaa Suursoos 50-70 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
2.1.1.3.8.	välja-loorkull	Leidissoos kuni 2 paari ja Läänemaa Suursoos kuni 1 paar ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos kuni 2 paari ja Läänemaa Suursoos kuni 1 paar ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
2.1.1.3.9.	hüüp	vähemalt 1 paar Läänemaa Suursoo MKA-1	puuduvad	ei ole	vähemalt 1 paar Läänemaa Suursoo MKA-1
2.1.1.3.10.	laululuik	1–2 paari Läänemaa Suursoo MKA-1	puuduvad	ei ole	1–2 paari Läänemaa Suursoo MKA-1
2.1.1.3.11.	kanakull	Leidissoos 1 paar ja Läänemaa Suursoos 1-2 paari	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 1 paar ja Läänemaa Suursoos 1-2 paari
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
2.1.1.3.12.	valgeseIg-kirjurähn	Leidissoos 1-2 paari ja Läänemaa Suursoos 1 paar	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 1-2 paari ja Läänemaa Suursoos 1 paar
2.1.1.3.13.	laanerähn	Leidissoos 2-4 paari ja Läänemaa Suursoos 4-6 paari	ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	Leidissoos 2-4 paari ja Läänemaa Suursoos 4-6 paari
2.1.1.3.14.	teder	Leidissoos 100-200 kukke ja Läänemaa Suursoos 400-450 kukke, elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 100-200 kukke ja Läänemaa Suursoos 400-450 kukke, elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
			röövlus	alale ei rajata metssigade söötmiskohti	

2.1.1.3.15.	sookurg	Leidissoos 30-40 paari ja Läänemaa Suursoos 40-50 paari, elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 30-40 paari ja Läänemaa Suursoos 40-50 paari, elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
2.1.1.3.16.	soo-loorkull	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 8-10 paari, elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 8-10 paari, elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
2.1.1.3.17.	väikekoovitaja	Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
2.1.1.3.18.	suurkoovitaja	Leidissoo LKA 5-10 paari ja Läänemaa Suursoo MKA 30-40 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA 5-10 paari ja Läänemaa Suursoo MKA 30-40 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
2.1.1.3.19.	rüüt	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari
2.1.1.3.20.	heletilder	Läänemaa Suursoos 1-3 paari	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Läänemaa Suursoos 1-3 paari
2.1.1.3.21.	mudatilder	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 10-15 paari ja Läänemaa Suursoos 30-40 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis

2.1.1.3.22.	hallõgija	Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 3-5 paari ja Läänemaa Suursoos 10-15 paari ja elupaigad on pikaajaliseks asustamiseks heas seisundis
2.1.1.3.23.	punaselg-õgija	Leidissoos 20-30 paari ja Läänemaa Suursoos 50-80 paari	puuduvad	ei ole	Leidissoos 20-30 paari ja Läänemaa Suursoos 50-80 paari
2.1.1.3.24.	õösorr	Leidissoos 30-50 paari ja Läänemaa Suursoos 70-100 paari	puuduvad	ei ole	Leidissoos 30-50 paari ja Läänemaa Suursoos 70-100 paari
2.1.1.3.25.	III kaitsekat linnuliigid täpikhuik, laanepüü, roo-lookull, rukkirääk, musträhn, väike-kärbsenäpp, herilaseviu, värbkakk, händkakk, nõmmelõoke, vööt-põõsalind	arvukus ei vähene, soo- ja metsaelupaikade seisund paraneb	kaitse tagatakse elupaikade ja katusliikide kaitsega	kaitse tagatakse elupaikade ja katusliikide kaitsega	arvukus ei vähene, soo- ja metsaelupaikade seisund paraneb
2.1.2.1.	nõmmeluga	50 leiukohta Läänemaa Suursoo MKA-1	kõrge külastuskoormus, prahistamine	tõhus järelvalve	50 leiukohta Läänemaa Suursoo MKA-1
			elupaikade kinnikasvamine	matkaradade rajamine	
2.1.2.2.	õrn tarn	Läänemaa Suursoo MKA-1 4 leiukohta ja 50 generatiivset isendit	ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	Läänemaa Suursoo MKA-1 4 leiukohta ja 50 generatiivset isendit
2.1.2.3.	sagristarn	Leidissoos 2 ja Läänemaa Suursoos 32 kasvukohta	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 2 ja Läänemaa Suursoos 32 kasvukohta
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	

2.1.2.4.	kõdu-koralljuur	Läänemaa Suursoo MKA-I 6 kasvukohta	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Läänemaa Suursoo MKA-I 6 kasvukohta
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
2.1.2.5.	sale villpea	Läänemaa Suursoo MKA-I 17 kasvukohta	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Läänemaa Suursoo MKA-I 17 kasvukohta
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
2.1.2.7.	sookäpp	Leidissoos 2 ja Läänemaa Suursoos 14 kasvukohta	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoos 2 ja Läänemaa Suursoos 14 kasvukohta
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
2.1.2.8.	väike käopõll	Läänemaa Suursoo MKA-I 17 leiukohta	ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	Läänemaa Suursoo MKA-I 17 leiukohta
2.1.2.9.	harilik sookold	Läänemaa Suursoo MKA-I 13 leiukohta	elupaikade kinnikasvamine	kõre rajatud lompide servadest taimestiku eemaldamine	Läänemaa Suursoo MKA-I 13 leiukohta
2.1.2.10.	karvane lipphernes	Läänemaa Suursoo MKA-I vähemalt 3 leiukohta	elupaikade kinnikasvamine	võsaraie	Läänemaa Suursoo MKA-I vähemalt 3 leiukohta
2.1.2.11.	tume nokkhein	Läänemaa Suursoos 54 ja Leidissoos 2 kasvukohta	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Läänemaa Suursoos 54 ja Leidissoos 2 kasvukohta
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
2.1.2.13.	vesilobeelia	Tänavjärves 29 leiukohta	reostamine	tõhus järelvalve	Tänavjärves 29 leiukohta
2.1.2.14.	järv-lahnarohi	liik esineb Tänavjärves	reostamine	tõhus järelvalve	liik esineb Tänavjärves
2.1.2.15.	eesti soojumikas	Leidissoo LKA-I 4 leiukohta pindalaga 53 ha	kuivenduse mõju soelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA-I 4 leiukohta pindalaga 53 ha
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	

2.1.2.16.	kuninga-kuuskjalg	Leidissoo LKA-I 5 leiukohta	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA-I 5 leiukohta
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
Kooslused					
2.2.1.1.	metsastunud luited (2180)	Läänemaa Suursoo MKA-I esineb 171 ha metsastunud luiteid, mille esinduslikkus on vähemalt hea (B)	metsapõlengud	puhkekohtades betoonist alustel lõkkekohtad, infotahvlitele teabe lisamine lõkete tegemise keelu kohta väljaspool selleks ettevalmistatud kohti ja järelevalve (RMK ja KKI)	Läänemaa Suursoo MKA-I on metsastunud luiteid 171 ha, millest vähemalt 50% (85 ha) on hea esinduslikkusega (B) ja ülejäänud 50% vähemalt arvestatava esinduslikkusega (C)
2.2.1.2.	luidetevahelised niisked nõod (2190)	elupaik esineb Läänemaa Suursoo MKA-I	puuduvad	ei ole	elupaik esineb Läänemaa Suursoo MKA-I
2.2.2.1.	liiva-alade vähetoitelised järved (3110)	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad liiva-alade vähetoitelised järved säilivad kogu ulatuses 322 ha väga hea esinduslikkusega (A)	reostamine	tõhus järelevalve	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad liiva-alade vähetoitelised järved säilivad kogu ulatuses 322 ha väga hea esinduslikkusega (A)
2.2.2.2.	looduslikud rohketoitelised järved (3150)	Läänemaa Suursoo MKA-I asuv looduslikult rohketoiteline Hindaste järv säilib kogu ulatuses (56 ha) väga hea esinduslikkusega (A)	elustiku häirimine	tõhus järelevalve	Läänemaa Suursoo MKA-I asuv looduslikult rohketoiteline Hindaste järv säilib kogu ulatuses (56 ha) väga hea esinduslikkusega (A)
			reostamine	tõhus järelevalve	
2.2.2.3.	huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	huumustoitelised järved Pilli järv, Mustjärv ja Sendrijärv on väga hea esinduslikkusega (A)	puuduvad	ei ole	huumustoitelised järved Pilli järv, Mustjärv ja Sendrijärv on väga hea esinduslikkusega (A)

2.2.3.	kuivad nõmmed (4030)	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad nõmmed on hea esinduslikkusega (B)	nõmmede kinnikasvamine	kõre elupaikade kujundustööde käigus hoitakse nõmmed avatuna	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad nõmmed on hea esinduslikkusega (B)
2.2.4.1.	kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210)	Leidissoo LKA-I asuvad kuivad niidud lubjarikkal mullal on kogu ulatuses (16,8 ha) vähemalt hea esinduslikkusega (B)	elupaikade kinnikasvamine	niitude hooldamine	Leidissoo LKA-I asuvad kuivad niidud lubjarikkal mullal on kogu ulatuses (16,8 ha) vähemalt hea esinduslikkusega (B)
			niitude hooldamiseks vajaliku taristu puudus	puhastada vanad salvkaevud, uuendada amortiseerunud aiad ja rekontsrueerida ligipääsutee niidule	
2.2.4.2.	sinihelmikakooslused (6410)	Leidissoo (20 ha) ja Läänemaa Suursoo (76 ha) sinihelmikakooslused on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B)	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo (20 ha) ja Läänemaa Suursoo (76 ha) sinihelmikakooslused on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B)
2.2.4.3.	niiskuslembesed kõrgrohustud (6430)	Leidissoo (10 ha) ja Läänemaa Suursoo (16 ha) niiskuslembesed kõrgrohustud on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B)	ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	Leidissoo (10 ha) ja Läänemaa Suursoo (16 ha) niiskuslembesed kõrgrohustud on vähemalt kõrge koondhinnanguga (B)
2.2.5.1.	rabad (7110*)	Leidissoo LKA rabadest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 900 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA rabadest vähemalt 2500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 800 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B)	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA rabadest vähemalt 500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 1400 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA rabadest vähemalt 1500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 1800 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B)
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeriingu muutmine	
			mootorsõidukitega sõitmine	sulged osad pinnasteed tundlike liikide elupaikades ja tõhustada järelevalvetsoodes sõitvate ATVde üle	

2.2.5.2.	siirde- ja õõtsiksood (7140)	Leidissoo LKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 200 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A). Läänemaa Suursoo MKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 1500 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja vähemalt 1300 ha kõrge koondhinnanguga (B)	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 100 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 100 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA siirde- ja õõtsiksoodest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A), vähemalt 1500 ha kõrge koondhinnanguga (B) ja ülejäänud 300 ha vähemalt keskmise koondhinnanguga (C)
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
			mootorsõidukitega sõitmine	sulgeda osad pinnasteed tundlike liikide elupaikades ja tõhustada järelevalvet soodes sõitvate ATVde üle.	
2.2.5.3.	lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (7210*)	Leidissoo LKA-l asuvad lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga on kogu ulatuses (32 ha) väga kõrge koondhinnanguga (A)	puuduvad	ei ole	Leidissoo LKA-l asuvad lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga on kogu ulatuses (32 ha) väga kõrge koondhinnanguga (A)
2.2.5.4.	liigirikkad madalsood (7230)	Leidissoo LKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 2000 ha on väga kõrge koondhinnanguga. Läänemaa Suursoo MKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1200 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja vähemalt 300 ha kõrge koondhinnanguga (B)	kuivenduse mõju sooelupaikadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse soode veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1700 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja 300 ha vähemalt kõrge koondhinnanguga (B). Läänemaa Suursoo MKA liigirikastest madalsoodest vähemalt 1000 ha on väga kõrge koondhinnanguga (A) ja vähemalt 500 ha kõrge koondhinnanguga (B)
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
			mootorsõidukitega sõitmine	sulgeda osad pinnasteed tundlike liikide elupaikades ja tõhustada järelevalvet soodes sõitvate ATVde üle.	

2.2.6.1.	vanad loodumetsad (9110*)	Leidissoo LKA-I asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 50 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 40 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 350 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 210 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B)	kuivenduse mõju soometsadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse sooservades veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA-I asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 30 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 60 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest vanadest loodumetsadest vähemalt 200 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 360 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B)
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
			Kiritse PEP-s puuduvad kaitse korraldamiseks vajalikud metsaelupaikade andmed	metsaelupaigatüüpide inventuur Kiritse PEP-s	
2.2.6.2.	rohunditerikkad kuusikud (9050)	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad rohunditerikkad kuusikud (1,1 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B)	kuivenduse mõju soometsadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse sooservades veerežiim kraavide kinniajamise teel	Läänemaa Suursoo MKA-I asuvad rohunditerikkad kuusikud (1,1 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B)
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
2.2.6.3.	okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel (9060)	Leidissoo LKA-I asuvad okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel (1,6 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B)	puuduvad	ei ole	Leidissoo LKA-I asuvad okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel (1,6 ha) on vähemalt hea esinduslikkusega (B)

2.2.6.4.	soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080)	Leidissoo LKA-I asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 100 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 60 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 700 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 400 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B)	kuivenduse mõju soometsadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse sooservades veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA-I asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 60 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 100 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest soostuvatest ja soo-lehtmetsadest vähemalt 300 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 700 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B)
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
			Kiritse PEP-s puuduvad kaitse korraldamiseks vajalikud metsaelupaikade andmed	metsaelupaigatüüpide inventuur Kiritse PEP-s	
2.2.6.5.	siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Leidissoo LKA-I asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 260 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 100 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 900 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 400 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B)	kuivenduse mõju soometsadele	kraavid jäetakse looduslikule arengule ja taastatakse sooservades veerežiim kraavide kinniajamise teel	Leidissoo LKA-I asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 160 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 200 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B). Läänemaa Suursoo MKA-I asuvatest siirdesoo- ja rabametsadest vähemalt 600 ha on väga hea esinduslikkusega (A) ja 700 ha vähemalt hea esinduslikkusega (B)
			ebapiisav kaitsekord	tsoneeringu muutmine	
Maastik, pargid ja üksikobjektid					
2.3.	Soontaga kivi	üksikobjekti seisund säilib	puuduvad	ei ole	üksikobjekti seisund säilib
2.3.	Valipe ajalooline küla	Valipe küla pärandmaastik säilib	puuduvad	ei ole	Valipe küla pärandmaastik säilib

LISA 6. KAITSEKORRA MUUTMISE ETTEPANEKUD

Käesoleva kaitsekorralduskava raames tehakse ettepanek liita **Suursoo-Leidissoo HA** Läänemaa Suursoo MKA-ga piirnev osa Läänemaa Suursoo MKA-ga ja hoiuala Leidissoo LKA-ga piirnev osa Leidissoo LKA-ga.

Käesoleva kaitsekorralduskava raames tehakse ettepanekud **Leidissoo LKA** tsoneeringu muutmiseks järgnevalt:

1. Sendri soo põhjaosa tuleb tsoneerida sihtkaitsevööndisse (edaspidi ka *SKV*), sest sookoosluste kaitse tuleb tagada loodusliku protsessina ja seal on vajalikud sooelupaikade taastamistööd;
2. Leidissoo lõunaosa piiranguvööndis olevad sood ja metsaelupaigad tuleb tsoneerida *SKV*-sse, sest soo- ja metsakoosluste kaitse tuleb tagada loodusliku protsessina ja seal on vajalikud sooelupaikade taastamistööd.

Käesoleva kaitsekorralduskava raames tehakse ettepanekud **Läänemaa Suursoo MKA** tsoneeringu muutmiseks järgnevalt:

1. Seljaküla metsisemäng tsoneerida sihtkaitsevööndisse, sest tegemist on esindusliku mängupaigaga ja lisaks on seal looduslikku arenemist vajavad soo- ja metsakooslused. Kaitseala laiendada teest edela suunas (moodustada piiranguvöönd), metsise elupaiga ulatuses;
2. Suursoost idas Vihterpalu ja Piirsalu jõe ristumiskoha lähedal asuv metsisemäng tsoneerida *SKV*sse, sest tegemist on esindusliku mänguga ning metsa- ja sooelupaigad tuleb jätta looduslikule arengule;
3. Suursoo põhjaosa ja Tänavjärve metsisemäng tsoneerida *SKV*sse, sest seal esinevad väärtuslikud elupaigad ja esinduslik metsisemäng, kus tuleb elupaigad jätta looduslikule arengule (v.a Tänavjärve tee äärsed keskealised metsad);
4. Hindaste järv ja seda ümbritsevad sood on soovituslik tsoneerida *SKV*sse;
5. MKA-ga liita Suursoo metsise püsielupaik ja Metslõugu must-toonekure püsielupaik;
6. MKA-ga liita Linnuraba lõunaosa, kus on II kaitsekategooria taimede – sookäpp, tume nokkhein, soohilakas ja sale villpea – elupaigad.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata täiendavalt **Läänemaa Suursoo MKA** kaitse-eesmärgiks järgmised liigid ja elupaigad: kõre, kivisisalik, kalakotkas, hüüp, laanerähn, heletilder, hallõgija, nõmmluga, õrn tarn, sagristarn, kõdu-koralljuur, sale villpea, sookäpp, väike käopõll, harilik sookold, karvane lipphernes, tume nokkhein, vesilobeelia, järv-lahnarohi, kuivad nõmmed (4030), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430) ja rohunditerikkad kuusikud (9050). Kaaluda rabapüü, ainulehise soovalgu ja soohilaka lisamist maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata **Leidissoo LKA** kaitse-eesmärgiks järgmised liigid: metsis, mustsaba-vigle, välja-loorkull, kanakull, laanerähn, suurkoovitaja, rüüt, mudatilder, hallõgija, öösorr, sagristarn, sookäpp, harilik sookold, tume nokkhein, eesti soojumikas, kuninga-kuuskjalg, kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430) ja okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060). Kaitse-eeskirja uuendamisel kaaluda rabapüü, valgeselg-kirjurähn, laanepüü, musträhn, väike-kärbsenäpi, herilaseviu, täpikhuigu, värbkaku, nõmmelõokese, vööt-põõsalinnu ja händkaku lisamist looduskaitseala kaitse-eesmärgiks.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek lisada **Suursoo-Leidissoo loodusala** kaitse-eesmärgiks järgmised liigid ja elupaigatüübid: kõre, kivisisalik ja kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210).

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata **Suursoo-Leidissoo linnuala** kaitse-eesmärgiks järgmised liigid: kalakotkas, metsis, mustsaba-vigle, välja-loorkull, rüüt ja mudatilder. Kaaluda järgmiste linnuliikide lisamist linnuala kaitse-eesmärgiks: valgeselg-kirjurähn, laanepüü, roo-loorkull, rukkirääk, musträhn, väike-kärbsenäpp, herilaseviu ja händkakk, hüüp, laululuik, laanerähn, suurkoovitaja, öösorr, täpikhuik, värbkakk, nõmmelõoke ja vööt-põõsalind

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata **Suursoo-Leidissoo HA** (kui neid alasid ei liideta MKA või LKAga) kaitse-eesmärgiks lisaks vööt-põõsalind ja sinihelmikakooslused (6410) ning kaaluda kaitse-eesmärgiks järgmiste linnuliikide lisamist: laanepüü, musträhn, väike-kärbsenäpp ja händkakk.

Natura standardandmebaasi tuleb sisse viia rida täiendusi ja parandusi, mis on välja toodud peatükis 2.2. Standardandmebaasi tuleb lisada järgmised elupaigatüübid: kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210) ja sinihelmikakooslused (6410) ning korrigeerida objektiivseks alal leiduvate elupaigatüüpide pindala. Samuti tuleb andmevormile kanda alal esinevad linnudirektiivi I lisa ja loodusdirektiivi II lisa liigid koos arvukushinnangutega.

LISA 7. KOOSTÖÖKOOSOLEKU PROTOKOLL

2. okt. 2014 Haapsalus

Kava koostajaks on ka Silma Märgala.

Kaitsekord ei ole piisav väärtuste säilitamiseks. KKK-ga võimalus teha ettepanekuid kaitsekorra muutmiseks. Valdav osa riigimaa.

Valdavalt soolad; metsa palju, enamus väikese tagavaraga niisked metsakooslused.

Eesmärkideks liigid, kelle populatsioonid alal esinduslikud, kellele vaja aktiivseid meetmeid.

- kõre; võiks lisada kivisisaliku
- saarmas
- tiigilendlane
- linnuliigid: 15 liiki esinevad rohkem kui 1% Eesti populatsioonist. Tedrele Eesti parim esindusala. Metsise arvukus – hea seis
- taimeliigid: nõmmluga.
- 18 erinevat elupaigatüüpi. Väikesepindalised ei saa eesmärki. 13 tüüpi eesmärgiks

Soodest valdab madal- ja siirdesood. Palu rabastunud metsi. Olulised metsakanalistele.

Linnuraba on Eesti parimaid linnurabasid. Leidissoo valdavalt madalsoo.

Leidissoo lõunaosas mõõkrohusoo koos allikatega – omapärane.

Tegevused.

Taristu.

Tähised välispiiril kaardistatud. Leidissoo hästi tähistatud. Kohati nurgas topelttähis. Leidissoo N-osas kohati tihedad – iga sihi otsas tähis. Eemaldamist ei planeeri, sest heas seisus. Korjata ära, kui lagunevad.

Tähised pannakse tee äärde, kus läheb kaitsealale sisse ja välja.

Ha-d tähistatud hästi.

PEP ei tähistata.

Suursoo tähistus kohati eksitav.

Puhkekohad.

Veskijärve. 4 lõkkekohta. Kavas rajada 1 juurde.

Tiina. See tuleks idaserva, kus on praegu kruusaplats. Tekiks tee äärde väike parkla. Piire uue koha juurde. Seaduse järgi ei tohi järvele nii lähedale minna, kui praegu autod lähevad.

Ilona. Esimene koht, kus käiakse ja paati sisse lastakse, on hea, sest muidu tuleks roogu.

Tiina. Võime teha ka nii, et tagant saab ka sisse lasta paati.

Renno: kahte kohta ei ole vaa. Enamus läheb kummipaadiga puhkekoha juurest. Põhjakaldal on roogu veel vähe.

Ilona. Vesilobeelia väga sügavas ei kasva

Renno. Kase uuendus vanas põlengukohas.

Tiina. Tekib rohemass, mis on läbimatu. Kas avada järvele vaadet? Puhkekoha kohal olev – jv ja tee vahel - olev ala. Puhkekoht jäi põlengu käigus põlemata nagu saar, Me teeksime seda siis vastavalt oma õule –

spetsiaalselt raiet tegema ei hakka. Hooldus võsakõikajaga. Töö maht ei oleks väga suur, pindala ei ole suur.

Marju. Pole vastu. Pukeala korrastamine ja vaate avamine järvele.

Renno. Puhkekoha hooldus.

Ave. Öpperada?

Tiina: et planeeritakse erinevaid kooslusi läbiv rada.

Renno. Infotahvlitega seosas. Tänavjärve tutvustav tahvel. Siia teeks ka Suursood tutvustava tahvli.

Jürgen. Puhkaja on keskmiselt pikemalt paigal. Sobiv teha rada.

Ilona. Peaks olema variante, et külastaja ei käiks üht rada.

Tiina. Põhiline on kalastaja. Sügisel liitub korilane. Rada on suunatud eelkõige õpilasele. Kui rada, siis saame suunata sinna ka täiskasvanu. Meil ei ole sootüüpe tutvustavat rada. Lootus, et liivamägede ja järve vahele laudraja, kus võimalik taimi tutvustada, ka kaitsealuseid.

Ilona. Seal on kõrge luid, mis on tore.

Renno: esialgne mõte on kaardil Karjääri taha matkarada. Saab madal soo, rohusoo ja raba, luided, põlengud. Siirdesood ja vana metsa pole. Kus võiks liikumist planeerida läbi karjääri, et ei sega kõre.

Ilona. Suunata kahe sügava vahelt.

Renno. Sealt liivamäkke. Vana torni koha peale. Vägev vaade. Trepp alla ja siis üle soo servast. Põlendik. Nõmmluga. Mööda luidet tagasi Liivarajad. Tee peale tagasi.

Ilona. Pigem oht see, et kasvab kinni. Konnale ohtu pole.

Renno: kas tagasi 1) piki luiteliiva, inimesed käivad seal, vaadata kanarbikunõmme; 2) mööda teed. Raske rada (liivas) aga huvitav. On variant, et läbida rada järveni.

Kümmekond väikest infotahvli liikide kohta. Laudteed kuni 1 km. Soolaikude kohta.

Tänavjärve puhkekoht

Tiina. Välja ehitamata, ootame KKK.

Renno: Võimalik mõistlikult lisada vahele kaks või kolm lõkkekohta.

Tiina. Hea, kui juurde saab, siis jääb kaldale lõkketegemise võimalus vähemaks. Kolm juurde. Kava pikaajaline, siis varu.

Ilona. Unikaalne. Oligotroofsete jv-de liike. Tehtud kava, mis näeb ette inimõju elimineerimise. Pigem inimene siia, sest muidu kasvab kinni.

Tiina. Kraav, mis läheb tee alt läbi. Kui tahta jv hoida, siis teha sinna parkla, et autoga ei läheks jv äärde.

Ilona. Ei ole oluline. Inimesi harima, et järve hoiaksid.

Tiina. Ettepanekud piirete panekuks ja kindel koht, kust saab paati sisse lasta.

Renno: autodele kindel koht liikumiseks. Praegu sõidetakse igal pool.

Kraav. Lähevad veskijärve välja. Ei tea, kuidas toimivad.

Ilona. Taimestik ütleb, et seisund hea. Oligotroofsed v-d peaks olema kalavabad.

Renno. Ahven, haug, särg. Eksootilisi liike ka toodud. Vähki püütakse.

Tiina. Kuidas suhtuda võrgulubade andmisel. Kalamehed sellele ise vastu.

Puhkealal ei peaks käima võrgud.

Renno. 2-5 võrguluba. Võrguga kalapüük ebamõistlik, ebavajalik.

Ilona. Kui haugi välja püütakse, osakaal võib minna lepiskalade poole. See ei ole hea.

Tiina. Öeldakse, et Veski jv-l on suurt kala vähemaks jäänud. Öngitsetakse.

Kadi. Need 5 luba on teadlaste hinnangul.

Renno. Ettepanek kaitsekorra muutmiseks. Võrgupüügi keeld.

Kadi. Veski-jv-l käib võrgul ka kohalik.

Tiina. Tänavjv-l käib ka kohalik. Aga väljast ka.

Kas anda tulevikus võimalus, et Veski-jv ja Tänavjv. Ühendavaks rajaks.

Renno. Olemasolev vana jalgrada jv lõunakaldal. . Mitu märga auku. Saab rattaga ka. Liigniisket ala pikalt. 5,5 km puhkekohast puhkekohani.

Marju. Kunagi ammu oli seal tee olemas.

Tänavjärve poolses otsas peaks olema piirang, et ei sõidetaks edasi.

Renno ATV-ga ei peaks ka saama.

Kalamehed käivad ümber järve. Peaks panema kalameestele, et aprillist juulini ei liigutaks – soovituslik.

Kalakotkad pesitsevad. Põhipuhkaja juuli-august.

Raja koht vaadata väljas. Kas laudrada või hakkega.

Tiina Laudrada isegi odavam, hooldus odavam.

Renno. Osa rajast mineraalmaal.

Leidissoo N-osas olev rada

Tiina. Mõttetu.

Ave. Panema piirid, on inimesi, kes sõidavad läbi.

Infotahvlid.

Renno. Puhkekohtades jv ja kaitsekorda tutvustavad.

Mõlemasse puhkekohta lisatahvel väärtuste tutvustamiseks.

Väärtusi tutvustavad tahvlid heas seisus.

Jürgen. Leidissoo lääneosas oleva tahvli tooks männiku alla. Praeguses kohas inimesi ei liigu.

Renno: teha teine tahvel juurde. Vana on, kuni kestab.

Uued

- Nõva tee äärde Höbringi teeristi Saunamäele (jalgratta tee);
- Tänavjärve tee algusesse (lisaks puhkekoha tahvlile)
- Seljakülla Vihterpalu jõe äärde. Siin teots.
- Kaaluda Hindaste: linnuturistidele? (Marju – pole vaja)

Jürgen. Hindaste risti peale. Võimalus panna riigimaale.

Marju. Palju pole vaja, sest vajavad hooldust. Palju inimesi ei käi. Jätaks Leidissoo põhjaosas tahvleid vähemaks. Pigem suure maantee äärde.

Renno. 3 olemasolevat. Osa kui amortiseeruvad, siis ei taasta.

Tiina. Ei oska öelda, kui palju loetakse. Sügisel korilased.

Jürgen. RMK teeremondiga kaitsealale ei tule.

Tiina. Tänavjärvele viival teel varem 2 auku nii, et tuletõrjeauto ei saa sisse. Ei pääsenud hooldama.

Tänavjv tee kordategemine on kallid töö, ei tehtaks muidu, kui teeääri korda ei tehtaks. Peaks saama nii korda, et saaks jv äärde hooldama. Aukude täitmine esmatähtis.

Renno: lõiguti katet vaja hooldata. Liigvesi jääb sisse.

Marju: tee hooldamine, et oleks läbitav. Tõsta. Võsaraie vajadusel kuni 2 m.

Tiina. Selliseid masinaid ei olegi, mis saaks läbi minna.

Renno. Pv, Ka metsisemängu lähedal võiks mände tee äärest ära võtta.

Renno. Kiritse tee alates Kiritse põllust. Katte uuendamine osaliselt. Ca 1 km. Ca 15 ha kuivi aruniite, hooldus käib. Vajalik plk hooldamiseks.

xx. Siin võib olla suur materjali vajadus. Rekiks ei pane.

Marju. Kui RMK otsustab rek-i teha, siis see, et KKK-s pole, seda ei takista.

Tiina. Kui ei ole saanud hooldada, siis oleme pannud tee kinni ajutiselt.

Renno. Nõmmraba põlendiku ääres parkla. See jääb sisse hooldustööna.

Tänavjv ida poolt tulev tee, sinna stend, sinna kujundada teine parkla – sisuliselt tasku. Piirdeta.

Jürgen. Suurt koormust ei ole.

Teede sulgemine

Renno. Üks on. Ettepanekud 4 veel.

- Tänavjv kaguosas. Kraavid ääres, st võimalik. Ka ATv ei saa. Teiselt poolt oleks mõistlik panna kinni poolest kohast väljaspool kaitseala
- Höbringi-Valipe vahe. Niidu tagant kinni (S-pool) ja N-osas on ümberpööramise koht. Või kraavi pealt. Postid paremad, sest kui tulekahju, siis päästeamet saab läbi.

Tiina. Praegu nii, et päästel on tõkkepuude võtmed. Tuleviku mõttes tõkkepuu mõislikum. Jahimeestele see ei meeldiks.

Jürgen. Eeldada võib, et algul lõhkumine.

- Ilumäe tagune teeost. Vajadus – kaljukotka pesa. Teel liikumine tugev häiring. Kinni panna kaitseala piirilt või põllu lõpust? Riigimaa. Põllu lõpust juba. Üle soos talitee, mida ei sõideta. N-poolne ots tuleb üle vaadata.

Sihtide sulgemine.

Renno. Mure Suursoo N-otsas. ATV-d. Järelevalve asi.

Tiina. Kuidas peaks organiseerima Veski karjääri kasutust? Igal aastal hakatud rohkem käima. Et konna elu läheks normaalselt. Tee otsad oleme kinni pannud. ATV-dega sõitmine mägedes. Peaks jääma autod suure tee äärde.

Ilona. Ei peaks muretsema üksiku isendi hukkumise pärast. Aga kui väga sageli käivad, siis pole hea. On hea, kui inimest konnadest teavitada, see teeb ettevaatlikuks.

Renno. Loodusfotograafid käivad kõresid pildistamas. Võiks panna telliskivi – keelumärgi ette.

Ilona. Ei näe keelumärgil mõtet.

Elupaikade taastamine-hooldamine.

PLK-d Vallipe külas.

Hooldamine. Tee hooldustöö.

Sood ja mürjad metsad.

Kuivendusvõrgu mõju mõnes osas ulatuslik. Kraave pole palju.

- variku taga Leidissoo serv Kõdusoo. Kraavide mõju jätkuv.
- Suursoo põhjaosas . toob vee ära ulatuslikul määral

- Suursioo lõunaosas.

Määrata, mis jätta looduslikule arengule ja mis kinni panna.

Mis soo pealt toovad vee – need kinni panna.

Lühikesed jupid – looduslikule arengule.

Marju: detailseks ei saa minna, kui ei ole mõõdistamisi tehtud. Sõnastus: võiks jätta looduslikule arengule. Siis ei teki KKK-ga vastuolu, kui midagi muutma peab.

Renno. Paremini ligipääsetavad ja mis lihtsalt võimalik kinni panna.

Luitealade tegevused.

Renno: Kõretiigid. Tänavu kuiv. Vaade tore.

Raadamisalad.

Potentsiaalsed lombikohad.

Ilona. Kõrgemate luidete ala vääriks seda, et jääks nõmmemaaks, et ei kasvaks täis. Maastik on põnev ja kooslus ka. Et säiliks avatuna. Kivisisalik – võiks olla unikaalne koht, kus tekitada sobiliku ja vajaliku elupaiga. Päikese käes liivane ala – muneb. Kohati võiks kujuneda ise metsaks, kohati hoiaks seda ala.

Marju: ei võtaks nii suurelt ette. Läheb palju maksma. Vaatame, kas on tehtud töödest kasu. Saame laiendada hiljem. Pole mõtet nii palju sekkuda looduse vahele. Enne teha tulemuslikkuse seire – 5 aastat vaatame ja siis plaanime edasi.

Ilona. Ainult suurelt ongi mõtet. Kanarbik. Kui kaitseme kuskil, siis võiks suurelt teha. Mida laiem ala, seda vähem on asurkond ohustatud. Kõre liigub suurel ala, kuna vajab toidubaasi. Kas on karjatatud?

Tiina. Luite peal on karjatatud.

Renno. Jälgida siin põhjapoolset otsa. Kui hästi läheb, siis laiendada siia kõrgemate luidete ossa. Sisemaa luide – siin on kogu aeg vaja midagi teha. .

Jürgen, Kui kunstlikult hoitakse, siis nagu tehismaastik. Peame silmas ka puhkekohta.

Renno. I pr. Hoiame olemasoleva korras.

II samm – kui läheb hästi, siis laiendame kõrgemate luidete peale.

Ilona. Võiks katsetada : võtta lagedaks ja siis vaadata, mis juhtub. Kivisisalikule peaks olema hea.

Renno. Uus praktika meie piirkonnas. Karjäärid. Rannaniidud kõrvale jäänud: palju röövleid, väikesed, pole sobivaid kudekohti.

Ilona. Asurkond tekitatud. Sel aastal kuiv, aga eelmisel aastal kahes oli kudu.

Kaardil kollane ala – selle juurida ära. Et jääks avatud.

Renno. tuuleerosioon läheb lahti. Kui matkarada ka, siis hoiab lahti.

Idapoolse raadamiskoha jätaks ära. Tiikide ümbrus on eraldi hooldamise all. Karjääris kõre jaoks ei ole vaja tegevusi, kuna said puhastatud.

Ilona. Mõte, et ei võtaks pisikese ala vaid läheks laiemaks. Siia tuli kohe nõmmeluga peale. Loodan, et sookold tuleb. Võtab aega. Jätaks mõne lombi arenema, vaataks mis sinna tekib.

Renno. Karvane lippernes.

Ilona: otse ei ole vaja, aga kui seal midagi hakatakse tegema, siis võiks ka seda silmas pidada. Samblikumännik üksikute mändidega sobib kõrele toitumisalaks. Kultuurid ära koristada.

Nõmmeluga ja sookold.

Vana põlendikualal. Elupaikade varieeruvus on põhjus, miks need liigid siin alles on.

Ilona. Nokkhein just rajas. Mujal turba- ja karusamblad ja kõrgtaimestu.

Renno. Väikesed populatsioonid ja elupaikade kompleks. Looduslikult need elupaigad ei kao siit. Kas arvad, et kui sekkuda – siis on veel parem.

Ilona. Sookolla puhul läheduses teha ikkagi mingeid häiringuid.

Jürgen. Häiringute pärast ei pea muretsema. Ikka põlenguid.

Renno. Osades kohtades tallamine. Külastuskorraldus.

Ilona. Osades kohtades tallataksegi ära.

Marju. Paaris kohas eksperimendi korras võibki teha.

Ilona. Nokkheina jaoks ei peakski midagi tegema. Sookold: Seirekohti on väga vähe.

Renno. Mõtleks, kuidas seiret ümber kavandada, et annaks kaitsekorraldusliku sisendi.

Planeerime seisundiseire.

Hindaste järve toitainete sissekande peatamine

Hajareostus lähiküladest.

Magistraalkraav – kui rajati, ca 0,5 m veetase langes.

Kala palju, rooliikidele sobib.

Ei saa midagi ette võtta. Poolõõtsik pooles ulatuses.

Sigade lisaõõtmiskohad.

Kaitseala peal pv-s lisaõõdakohad.

Marju: KeA-ga pole kooskõlastatud. Soolakutele oleme aeg-ajalt kooskõlastuse andnud. Teisaldatavat jahipukki ei pea kooskõlastama. Reeglina on need rajatised ja peab kooskõlastama.

Renno annab info. Piiripealsed – nendel on kaugmõju. PEP piires ei tohi olla.

Kavasse läheb ebaseaduslike söödakohtade likvideerimisena. Rahastust ei tule, kespanid – peavad likvideerima.

Inventuurid ja uuringud

- kiilid III pr,
- tiigilendalane II pr. Oluline toiduala.
- Sookolla, nõmmloa jt kordusinventuur – tulemusseire II, perioodi lõpuks.
- Metsaelupaikade inventuur – loodame, et kaugseirena.
- Soolinnud – loetakse ka riikliku seire raames, aga oluline soolinnustiku ala ja seepärast vaja välja tuua

Kaitseala tutvustus.

Kuna puhkealad, siis voldik peaks ikkagi oleme – elektrooniline.

Tiina. Praegu Suursoo olemas. Kavas panna puhkekohtade juurde elektroonsed kaardid, mida saab alla laadida.

10 a jooksul peaks ikkagi midagi tegema. III pr.

Leidissoo juurde pole vaja – pole puhkekohti

Teabepäevad.

Kui on mingid ideed, siis kirja panna.

Rutiinsed tegevused ja ei pea tegevustena kirjutama.

Loodusharidus.

Tiina. programm. Suursoos – rannamaa, mis tõuseb merest.

Kui saab raja, siis täieneb.

KIK rahasid taotleda ei saa, kui teeme, siis oma raha eest. Kui tulevikus saab KIK rahasid, siis multimeedia vahendid oleks väga hea. Tiivad vete kohal – seda kasutame.

Peaks olema nt soode ja luitemaastike tekkest: tuule mõjust, luidete arengust – mereni välja. Sisuliselt Litoriinamere põhi.

Marju: käsitleb laiemalt soode ja luidete arengut.

LISA 8. KAASAMISKOOSOLEKU PROTOKOLL

21. dets. 2014 Haapsalus

11 osalejat (KeA, RMK, KOVd, KKI, maaholdaja, kohalikud)

Kava koostaja tutvustab KKK sisu ja tegevusi. Peamised ja olulised kerkinud küsimused, ettepanekud ja kommentaarid olid järgmised.

Ettepanek: maaomandi joonisel Suursoo keskel olev punane joon välja, sest seal ei ole loodusala välispiir ja KKK maa-ala keskel (lihtsalt MKA ja HA piir)

Vastus: jah, õige märkus, teeme muudatuse

Ettepanek: Peaks muutma inventuuride ja uuringute sisu ning prioriteete. Käsitäiavaliste inventuur panna III prioriteediks, kiilidele lisaks teised Loodusdirektiivi veeliigid, kaaluda kimalaste+liblikate inventuuri. Lisada KKKsse põlenguliikide inventuur.

Vastus: Mõistlikud ettepanekud, teeme muudatused-täiendused

Kommentaari: Valipe maaomandist osa JRO, seal RMK inimeste ja maaholdaja sõnul maakasutus Maa- ameti otsustada, tuleks neile rääkida, et võiks kasutuslepingu teha. See läheb tõenäoliselt enampakkumisele.

Ettepanek: Valipe PLK hooldamiseks vajaliku taristu täiendamine (aedade uuendamine ja salvakevude puhastamine), lisaks on vajalik Metsküla-Valipe tee uuendamine või rekonstrueerimine.

Vastus: vajalikud tegevused PLK-l ja lisame KKKsse, täpsustame maaholdajaga

Ettepanek: Kraavide sulgemise joonisel tuua kindlasti eesvoolud eraldi välja, sest nende sulgemist ei saa kaaluda.

Vastus: jah, tehakse vastav muudatus

Ettepanek: Lääne-Nigula vald soovib hoiuala Harjumaa osas kraavide sulgemisest loobuda, sest ajaloolised kraavid ja osaliselt käsitsi kaevatud.

Vastus: eesvoolusid ei sulgeta ja teiste puhul tehakse tööde planeerimiseks detailne kraavide sulgemiskava (soode taastamiskava) koos ehitusliku osaga, mille raames hinnatakse iga kraavi lokaalset mõju. Soodel tugevat negatiivset mõju avaldavad kraavid tuleks kindlasti kinni ajada või sulgeda, teiste puhul on üheks alternatiiviks kraavide looduslikule arengule jätmine.

Ettepanek: eramaade omanikele ei ole KKK tegevustest sh kraavide sulgemisest mingit infot saadetud ja käesolevast koosolekust on raske teada saada. Eraomanikega tuleb otse suhelda ja läbi rääkida. Konkreetne näide hoiuala Harjumaa osa eramaade kohta ning ettepanek Harjumaa maaomanikud eraldi kokku kutsuda.

Vastus: koosoleku kutsed läksid omavalitsustele, kohalikkude lehte, KeA ja KOV kodulehtedele, KKM infokirja ja otsepostitustega, kuid sellest hoolimata kõigini see teade ei jõua. Maaomanikele otsepostitusi ei tehta, sest maaomanikke on kümneid või sadu ning tavakirjade saatmine ei ole otstarbekas. Kohalikeni

jõuab info ilmselt paremini läbi KOV inimeste. Harjumaa maaomanikele tehakse eraldi koosolek ja saadetakse KKK versioon (koosolekust huvitatud maaomanikke on hiljem kaks, kes saavad KKK meili teel ja ettepanekuid ei tee).

Ettepanek: Kõre ja kivisisaliku elupaikade kujundamise tööde juures kirjeldada ühe võimaliku tegevusena pinnase põletamine.

Vastus: hea ettepanek, lisame KKKsse

Kommentaar: kõre elupaikade kujundamisel keskenduda karjääri ümbrusele ja seal elupaiga kvaliteeti parandada, pärast seda alles võimalikud laiendused ja tööd suuremal alal. Karjääri juures luidetel teha pinnase avamist ja vajadusel kändude juurimist. RMK soovitusel puhkekoha juures raadamine välja jätta, sest RMK ei ole nõus ja puhkekoha jaoks ebamõistlik.

Ettepanek: Veskijärve matkarada võiks läbi minna sookolla elupaigast

Vastus: Raja asukoht on provisoorne ja läheb sookolla elupaiga kõrvalt läbi (saab kirjeldada ja näidata), soo peale laudteed pigem ei teeks, sest muudab oluliselt maastikuilmet, on kallim ja saab piki mineraalmaad liikuda.

Küsimus: Kas uued infotahvlid on riigimaal.

Vastus: jah, planeeritakse riigimaale.

Ettepanek: teede sulgemise kohta tuleks lisada lühika info sulgemise põhjenduse kohta. Tänavjärvest ida pool oleva pinnasetee taha jäävad mõned eramaad, kelle omanikel peab olema ligipääs (nt värav ja võtmed jagada laiali).

Vastus: sulgemise info võib väravate juurde lisada. Tänavjärve teele värava ja võtmete jagamine hea ettepanek, et eraomanike, KKI jt vajadusel ligipääs tagada.

Ettepanek: Valipe tee rekonstrueerimist tuleks teha pikemal lõigul, alates Metskülast, mitte Kiritselt.

Vastus: jah, vajalik pikemal Metsküla-Kiritse lõigul, sest Metsküla poolne ots on kohati kehvas seisus

Kommentaar: uute sihtkaitsevööndite korral väheneb maamaks ja KOVdele laekuv rahasumma